

19480
L 333

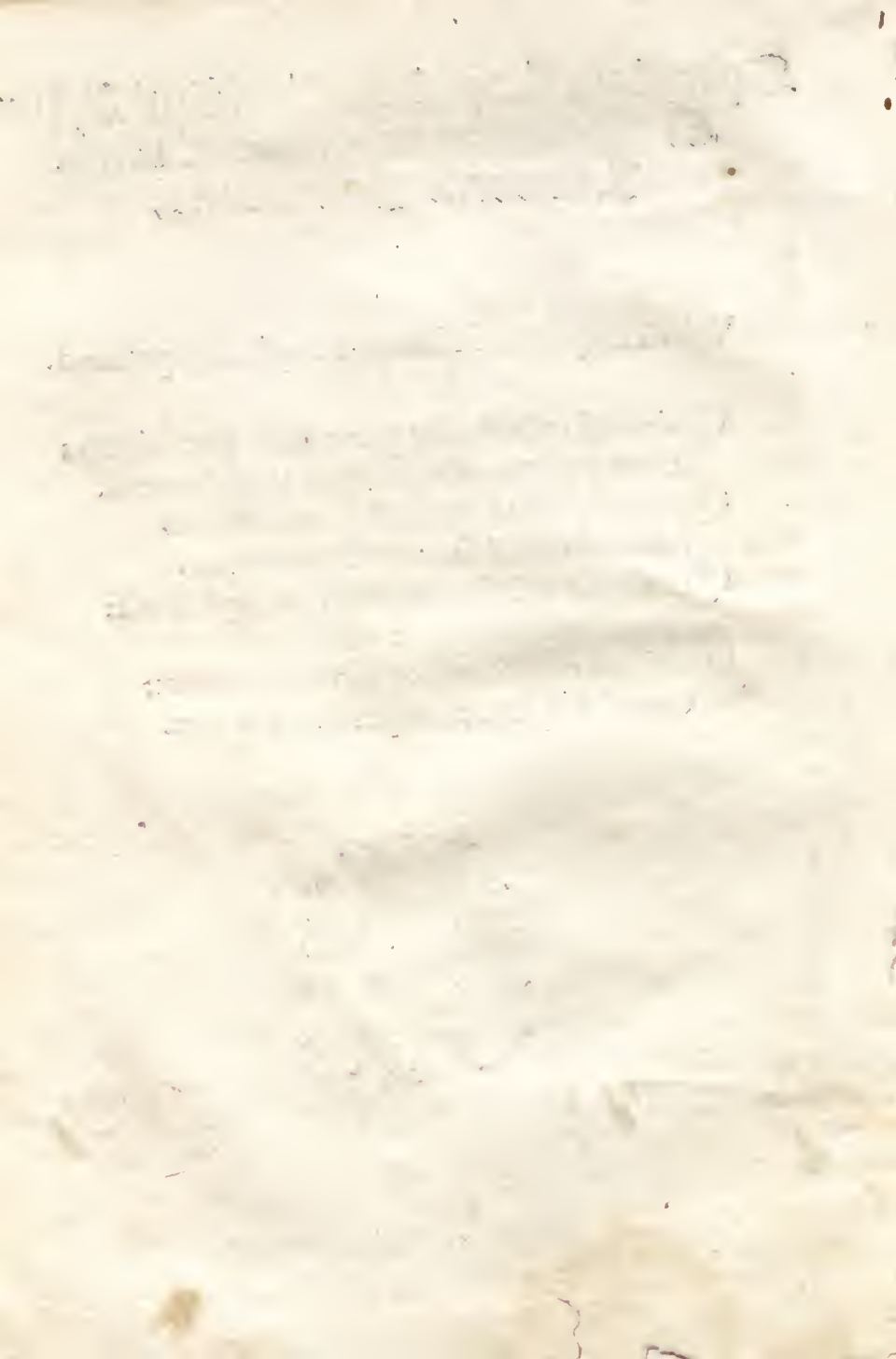
George Frederick Kunz.

Camillus Leonardus Pisarenfis Physicus Illuſtriſſimo ac
Glorioſiſſimo Principi Caſari Borgie De Francia
Duci Romandiole. S. P. D.

Lſi multis maximisq; belloꝝ negociis ceſſi-
tudinē tuā hac tēpeſtate ipeditā eſſe intelli-
gamus. Tñ cū pro innata tibi humanitate/
Prudētia/litterarūq; ac bonarū artiū ſtudio
qbus p̄ditus es: Litteratos hoīes & qui uir/
tutibus incūbunt nō mō facile: Verū etiā li-
benter audire & animo cōplecti ſolitus ſis. Libellū hūc noſtrū
ad te mittere nō dubitauimus. Vt animū tuū aſſiduis curis la-
boribusq; deſeſſum nouitate opis p̄fecto non inutilis legendo
oblectare iocunditateq; aliqua reficere ualeas. Nos autē q̄ parū
ocioſi ſimus teſtis eſt uniuerſa ciuitas tua Piſarenſis Prīceps
Inclyte: medicina. n. exercitio theoricæq; dediti oēm curā co-
gitatusq; noſtros: Studia laboreſq; nōs ī illius ciuīū ſalutē no-
ctu diuq; libenter intendimus. His igitur curis aliisq; publicis
ac priuatis occupationibus impediti facile potes p̄ſpicere q̄ ra-
ro quieti ſimus. Atamē ſiqd̄ interea ocii datur interdū: Id libē-
tius in litterarū ſtudiis cōſumere. Et ex cōmuni noſtro quo te/
nemur officio qcq̄d poſſumus ad hominū cōmoditatē ac utili-
tatē cōuertere cōſueuimus. Ea igit̄ cauſa moti libellū hunc de
natura lapidum qui ad ſalutē utilitatēq; hominū cōferunt qui
etiā nō ſine uigiliis nō ſine labore ac longa p̄quiſitione a nobis
fieri potuit cōpoſuimus. Quæ licet per diuerſos auctores di-
uerſaq; doctoꝝ uiroꝝ uolumina ſcripta ſparſaq; fuerint. Nos
tñ ſumma cura opa ac diligentia q̄ta potuimus ex ſummis ac
p̄ſtantibus uiris pertractata. In huiuſmodi libellū collegimus:
quē lapidū ſpeculū nominauimus. In quo naturā uireſq; eorū:
ſculpturas multarūq; reꝝ cognitionē ueluti in quodā ſpeculo

possumus intueri. Nos aut qui tuæ celsitudini & fide ac amore
 cōiuncti sumus ut tenemur & in quo spes nostra posita est qui
 patriæ nostræ pater es & princeps libellū hūc nomini tuo dedi
 cauimus cū studiosus sis & armis non solū ac militiæ. Verū &
 ingenuis lris totis uiribus deditus: ut illū si qñ per ociū cōtigi
 rit oculis menteq; pcurras: in quo si qd obliquū neq; recto iu/
 dicio tuo cōprobatū inuenies ingeniū nostri tenuitati ascribes:
 ueniāq; cōcedes: nō. n. omnia possumus oēs. Vbi uero aliqd le
 ctione dignū cōperies: dignissimis doctoribus illis ex quibus
 illa excerpsumus attribues. Et pp illoꝝ summā auctoritatē ac
 spectatā dignitatē libellū nostrū inter alios tuos innumeros ut
 ita dixerim libros pstantissimæ bibliothecæ tuæ apponere ac
 annumerare non dedignaberis: ut Camilli auctoris sui cū illū
 intueberis in amore saltē ardentior fias. Pax pfecto clarissime
 ac magnanime princeps pro tantis tuis in nos officiis munus
 hoc erit. Sed pro tua solita clemētia ac benignitate nō libellū
 huiusmodi: cartarūq; superficiem: sed auctoris animum men/
 temq; considerabis. Vale diu felix Pisauri anno Salutis. M.
 .CCCCC.II. Idibus Septembris.

¶ Camilli Leonardi Pisauensis Physici prohemium super li/
 bro qui Speculum lapidum inscribitur.

Vm a diuersis doctoribus tā antiquis q̄ mo
 dernis de lapidibus scriptū sit. Nō tñ cōple
 te ab ullo inueni. Ideo de lapidibus in hoc
 libello cōplete ptractare decreui. Nā in lapi
 dibus multa cōsideranda sunt ad eoz esse.
 Primo materiale: uirtutes etiā ac imagines
 in ipsis lapidibus sculptæ. Ideo libellus iste qui speculū lapidū
 intitulatus est in tres libellos distinctus erit. Nomē quoq; spe/
 culi tali rōne inditū est ut quēadmodū in speculo ueræ effigies

res q̄ obiciunt representant sic & in fibello isto oīa quæ dici ac rōnabiliter q̄ri p̄nt de lapidibus dicunt ac manifestant.

¶ Capitula Primi Libri.

Primus liber erit de esse materiali ac formali lapidū & de accidentibus quæ ipsis lapidibus in sua cōpositione eueniunt qui primus liber nouem continet capitula.

¶ Prīmū capitulum est de inquisitione seu inuestigatione quæ sit materia omnium mixtorum & maxime lapidum.

¶ Secūdū capitulū de causa effectiua siue generatiua lapidū.

¶ Tertiū cap̄m in notificādo q̄ sit forma substāialis lapidū.

¶ Quartum capitulum erit de loco generationis lapidum.

¶ Quintū capitulum de accidentibus lapidum & quomodo eis aduenit bona seu mala cōmixtio.

¶ Sextum capitulum de perspicuitate ac opacitate lapidum & de eorum coloribus.

¶ Septimum capitulum de duricie ac mollicie lapidum.

¶ Octauum capitulum erit de grauitate leuitate densitate ac porositate lapidum.

¶ Nonū & ultimū de mō cognoscēdi an gēme naturales sint siue artificiales.

¶ Capitula Secundi Libri.

Secundus liber erit de uirtute lapidū & quomō eis uirtus insit ac de noibus omniū lapidum & de eorū uirtutibus.

¶ Primum capitulum secundi libri erit prohemiale in quo ordinem totius libri secundi breuiter ponemus.

¶ Secūdū capitulū erit in inuestigatione an uirtus sit in lapidibus in quo cap̄lo uariæ antiquorū opiniones aducent.

¶ Tertiū capitulum erit in inuestigando quomodo & unde uirtus sit in lapidibus.

¶ Quartum capitulum erit de uera opinione quomodo uirtutes sint in lapidibus.

CAPITVLA LIBRI

Quintum capitulum de nominibus omnium doctorum a quibus ea quæ dicturi sumus accepimus.

Sextum capitulum quomodo per colorem lapidis in cognitionem nominis deueniamus.

Septimum ac ultimum capitulum de particularibus lapidibus secundum ordinem alphabeti & primo de incipientibus ab A.

A DAMAS	Antiphates	Cristallum
Achates	Amites	Crisoprassus
Ametistus	Aquilinus	Crisoletus
Alectorius	Anancithidus	Crisolitus
Androdamanta	Agirites	Celonites
Astrites	Amphitaneus	Cogolites
Alabandina	Aquileus	Ceraunius
Agapis	Androa	Coruina
Andromantes	B ALASIUS	Cimedia
Antracites	Berillus	Calchophanus
Amandinus	Borax	Caldaicus
Abeston	Bezoar	Crisocollus
Asius	Bolus	Crisoptasius
Amianton	Beloculus	Chemites
Augusteum	Basanites	Crisanterinus
Alabastrum	Bronia	Cysteolithos
Alabandicus	Balanites	Cathochites
Aspilatem	O ARBUNCULUS	Coruia
Abistos	Calcedonius	Cambnites
Afinius	Chelidonium	Cepocapites
Alabandica	Corallus	Calorites
Amiatus	Cornelius	Cepionidus

Chorintheus	Enidros	Gasidana
Cianica	Epistides	Grogius
Caristeus	Exacolutus	Glofopetra
Calaminaris	Estimion	Grisoletus
Crisopassus	Execonthalitus	Garamantides
Coaspis	Exebonos	Galasia
Cimilianitus	Eumeris	Galacidem
Crisolanfis	Emites	H YENA
Crisites	Egitilla	Hieracites
Camites	Emetrem	Hamonis
Celonia	Efestis	Hormelson
Crisopilon	Elopsites	Horcus
Crisoberillus	Eunophius	Hysmeri
Coranus	Election	I ACINTus
Crisopis	Echistes	Iaspis
Calcitis	Echidnes	Iris
Carcina	R ILATERIUS	Ideus
Crapondinus	Fingites	Iscistos
Celicolus	Fongites	Indica
Chrysopteron	Falcones	Iudaicus
O EMONIUS	Frigius	Iouis gēma
Dionisia		Ion
Diacodus	G RANATUS	Iagumitia
Draconites	Galatides	Ierarchites
Drosolitus	Garatronicus	R ARRATES
Doriatides	Gelachides	Kamma
Doctus	Gagates	Karabe
A LITROPIA	Gerades	Kenne
Emathitis	Gallerica	Kimedini
Ethices	Garamantica	Kinocetus

CAPITVLA LIBRI

LICHINUS
Lincurius

Lincis

Lippares

Limatie

Lacteus

Leucoptalmus

Lisimachus

Leucocrisos

Limoniates

Ligurius

Lignites

Lepidotes

Limphicus

Ligolinus

Lauraces

Lychnitem

Lazolus

Litos

Leucostictos

Lunarius

MARGARITA
Medus

Marmor

Murina

Mirites

Malachites

Memphitis

Magnes

Magnasia

Marchasita

Medea

Mirion

Mitridax

Melites

NITRVM
Nicolus

Nasomonite

Nemesitis

Nose

ONIX
Onicinus

Opalus

Obtalus

Orites

Orfanus

Obsius

Obstracites

Ophites

Ostratias

Ophicardeon

Okitokius

Onagari

Ombria

Ornicus

Olea

PRASSIUS
Panthera

Ponthica

Peonites

Pirites

Phrigius

Prophirites

Podros

Panionis

Punicus

Preconissus

Pauonius

Pumex

Paragonius

Pheonicites

Philoginos

QUIRINVS
Quaidros

RADAIM
Ranius

Rubinus

SAPHIRVS
Smaragdus

Succinus

Sardius

Sardonix

Selenites

Samius

Smirillus

Sirius

Solis

Sagda

Sandalstros

Sarcosagus

Sifinus	T OPATIUS	Virites
Siderites	Turchion	Vatrachius
Struxites	Trachius	Vnio
Samothratia	Thirsitis	S IPHINOS
Sanguineus	Tale	S ECTIOS
Senochitem	Tartis	Yarinus
Spongius	Tegolitus	Yfoberillus
Sedeneg	Trapendanus	Z Vmémellazoli
Sirites	Telitos	Z irites
Specularis	A ARACH	Ziaraa
Sanctus lapis	Vernix	Zimilaces
Sarda	Vcientana	Zoronifios
Sinodontides	Vulturis	

¶ Capitula Tertii Libri.

- T**ertius liber erit de sculpturis lapidū in quo agit quō lapides a natura figurati sint & qui fuerūt primi sculptores. & quod in nobis influat tales sculpturæ & quæ sint eorum uirtutes.
- ¶ Primum capitulum erit de difficultate scientiæ sculpturæ lapidū.
- ¶ Secundum capitulum erit in narratione qui fuerūt primi sculptores & quomodo ars successit & qui hodiernis temporibus optimi sculptores ac pictores extiterunt.
- ¶ Tertium capitulum erit in ostensione quæ sint ymagines productæ a natura & quæ non & quæ sunt habentes uirtutē.
- ¶ Quartum capitulum erit in probatiōe quæ uirtus figuræ sculptæ ratione in lapidibus uirtutē particularem lapidis dearticulat & quæ eius effectus ex euo non deperdit totaliter sed bene remittit.
- ¶ Quintum capitulum erit de imaginibus quō in eis uirtutes dicantur uniuersales & quō particulares aut significatiuæ uirtutum lapidū.
- ¶ Sextum capitulum erit de sculpturis non astronomicis & quomodo in cognitionem earum deuenire possumus licet difficile sit.

Septimum capitulum quomodo imagines sculptæ in lapidibus dicantur habere effectum.

Octauum capitulum de uirtute signorū primæ triplicitatis cum in sculptura lapidum inueniantur.

Nonum capitulum de uirtute signorū secundæ triplicitatis.

Decimum capitulum de uirtute signorū tertix triplicitatis.

Vndecimū capitulū de uirtute signorū quartæ triplicitatis.

Duodecimum capitulum de figuris omnium planetarum.

Tertiūdecimū capitulū de figuris siue imaginibus q̄ similitudinē hnt cōstellationum ipsius cœli & ad quid ualent.

Quartūdecimū ac ultimum capitulum de imaginibus magicis hincinde repertis a diuersis doctoribus & quæ sint eorū uirtutes ut ipsi doctores ponunt.

PRIMVS LIBER.

Primū capitulum de inuestigatione quæ sit materia mixtorum maxime lapidum.

Vlla pro certo ambiguitas ē apud oēs philosophos Illustrissime ac Magnanime Cæsar quin oīa a natura producta q̄ sub orbem lunæ existūt fore ex quattuor elemētis cōposita & secūdū suū esse specificum ex his quattuor elemētis magis ac minus participare ac uirtutem hñe. Et maxime hæc est Inīa summi philosophi Aristotelis Tertio cœli ac mūdi cuius formalia uerba hæc sunt elemēta sunt prima corpora ex q̄bus fiunt alia corpora. Et idē secūdo de gñatione ac corruptione. Necessariū est corpora mixta ex oibus cōstare elemētis & nō ex uno tm̄ ac etiā hæc est Inīa Illustrissimi Principis medicorū Auicēnæ prima primi doctrina secūda q̄ ait elemēta sunt corpora & ptes primæ corporis humani & aliorū q̄ in corpora diuersarū formarū

minime diuidi pnt ex quoꝝ cōmixtione diuersæ spēs genera-
 toꝝ fiunt. Vnde ex his auctōritatibus ac multis aliis q̄ impre-
 sentiæꝝ omittēdæ sūt cōcludi pōt elemēta esse illa q̄ cōcurrūt
 ac dant esse existere mixto seu cōposito: Sed quō ad esse mix-
 toꝝ cōcurrāt impresentiæꝝ longū esset indagare ac etiā uanū
 cū in pluribus locis in physicis ptractatū sit & maxime a con-
 ciliatore differētia. xvi. Et cū duo elementa uidelicet terra &
 aqua maiorē corporeitatē siue densitatē reliqs duobus elemē-
 tis hīe uideant. Ideo dicimus mixta his magis habūdare q̄ re-
 liqs. Sed cū mineralia duplicia sint aliqua fluxibilia seu lique-
 factibilia & aliqua nō. Dicimus fluxibilia seu liquefactibilia
 magis aqueo habūdare ut metalla & hoc habet ab Aristotile
 quarto methauroꝝ. Lapidēs uero nō fluxibiles sūt licet aqueo
 habūdāt rōne cōmixtiōis sicci terrei unde dimissis primis flu-
 xibilibus ut aurū argentum & similia: tantū noster sermo erit
 de lapidibus. Et pro principali fundamēto nostro auctōritatē
 summi principis philosophoꝝ adducemus q̄ ait ī libro mine-
 raliū. Principia ergo lapidū uel sunt ex substātia lutea & un-
 ctuosa: Vel ex substātia in qua uincit aqua intelligēs p substā-
 tiā luteā esse terrā. Nec etiā deficiemus ab auctōritate summi
 philosophi Alberti magni libro mineraliū qui ponit lapides
 esse in duplici genere & ait aliquos habūdare aqueo cū sicco
 terreo ut Cristallus birillus & similia. Aliquos uero cū sicco
 aqueo: Sed magis cū terreo ut Marmora Iaspides & similia.
 Sed q̄ magis aqueo ac sicco terreo habundāt gēma p̄prie di-
 cuntur a Græco uocabulo gēmo q̄ latinæ sonat splendo: nā
 oēs tales lapides splendidi sunt. Et aliq̄ ut dixi Sicco terreo ha-
 bundāt neq̄ liquecūt & in aqua sūmergunt. Nā si a tali sicco
 terreo absoluerent in aqua natarent ac liquecerēt ut glacies.
 Nullus. n. lapis est q̄ rōne suæ terrestritatis ī aqua nō submer-

gatur dūmō nō sit porosus seu plenus aeris. Lapidēs uero qui terreo magis habūdāt densi ac opaci sunt nec hii ēt ab aqueo absoluuntē ut ab Aristotile habet libro mineraliū supius allegato. Cuius uerba hęc sunt formalia. Terra pura lapis nō fit q̄a cōtinuationē nō facit sed cominutionē: uincens in ea siccitas nō pmittit eā cōglutinari & sic ex aqueo admixto cū terreo fiūt lapidēs. Et p̄ aqueū intelligit humidū unctuosum seu uiscosum p̄portionatū cū terreo mediāte calido exiccante. Et secūdū p̄portionē seu dispōnē talis humidi cū sicco terreo diuersi ac uarii lapidēs fiūt. Nā multotiēs hęc humiditas nō est tanta nec tā subtilis q̄ fluere possit ad oēs partes ipsius terræ. Ex qua carētia pars illa terræ nō cōuertit̄ in lapidē. Et hoc ē q̄ multotiēs in lapidū mineriis inter lapidēs reperiē terra multū densa q̄ discōtinuationē lapidū facit. Et si sufficiēs ac p̄portionatū humidū habuisset totus lapis cōtinuus existeret ut in multis locis apparet ī q̄bus uidemus mōtes esse unius lapidis. Et multotiēs tale humidū disporportionat̄ ī fluxibilitate licet in q̄titate sufficiēs sit: & ideo magis residet in una pte q̄ in alia & cū a calido ibi cōdensat̄ nodositatē q̄dā in lapidib⁹ efficit. Et hoc est q̄ in lapidibus apparēt nodositates ut sunt in mōtibus dñationis tuæ q̄ nodositates rōne multæ humiditatis uix scindi aut frāgi p̄nt ut & alii lapidēs q̄ aqueo habundāt. Vnde finē huic caplo imponamus ac cōcludamus q̄ materia lapidū sūt ipsa elemēta & ut diximus ī q̄busdā magis habūdāt aqueū cū sicco terreo & in aliquibus magis terreū cū humido aqueo nō tñ totaliter ipsos lapidēs ab aliis elementis absoluendo ut sexto capitulo dicemus cū de colore lapidū ptractabimus.

¶ Capitulū secūdū de causa effectiua siue generatiua lapidū.

Quasa uero effectiua siue generatiua lapidū a multis diuersimode assignat̄. Sed uanis opinionibus omissis ad

uerā cām accedamus. Dicamusq; cū sūmis philosophis q; uir-
 tus effectiua siue cā generatiua lapidū est qdā mineralis uir-
 tus q̄ non tm̄ in lapidibus inest. Sed & in metallis ac ēt in his
 quæ media sunt inter hæc duo. Et cū huius uirtutis pprio no-
 mine careamus hoc sibi a philosophis dedicatum est. s. uirtus
 mineralis: ea. n. quæ ppriis noibus patefacere nō possumus:
 oportet similitudinarie deducere: non q; exempla idē sint quō
 hæc uirtus mineralis in lapidibus existat ut ait Aristoteles.
 Exēplū. n. ponimus nō q; ita sit sed ut sentiāt qui adiscunt: &
 sic p̄ exēplū de animali spermate adducemus quēadmodū uir-
 tus mineralis quā dicimus esse effectiuā siue generatiuā lapi-
 dū in lapidib⁹ opat̄. Nā dicimus q; sperma aīalis est supfluū
 nutrimentū descendēs ad uasa spermatica & ab ipsis uasis: Vir-
 tus effectiua siue generatiua infundit̄ ī ipso spermate qua me-
 diante talis materia spermatica reddit̄ plifica ut ī physicis ha-
 betur. Quæ tm̄ uirtus nō p̄ modū essentiaē agit sed per modū
 inherētiaē. Vt & quēadmodū dicimus artificē esse in re q̄ arte
 fit. Sic pariformiter dicimus q; in materia apta in p̄ductione
 lapidis est uirtus formās seu efficiēs in p̄ducēdo lapidē huius
 siue alterius speciei secūdū dispositionē seu exigētiaē materiaē:
 loci ac in fluxus ubi talis materia parata reperiāt: Quæ qdē
 uirtus a q̄busdā celestis uirtus appellat̄. Et hoc est q; dixit Pla-
 to q; uirtutes celestes infunduntur secūdū merita materiaē: In
 physicis quoq; hoc ostensū est q; oīs uirtus formās aut efficiēs
 aliqd in aliqua specie ppriū instrumētū habet quo mediante
 suā efficit seu p̄ducit opationē. Vnde Aristotelis sniam suma-
 mus libro mineraliū & dicamus q; ppria uirtus effectiua siue
 generatiua lapidū existēs in materia lapidū q̄ mineralis dicit̄
 ex duobus cōstituit̄ instrumētis q̄ instrumēta diuersificantur
 scdm diuersitatē naturæ seu speciei lapidū. Quorū instrumēta

torꝝ unū est calidū digestiuū ac extractiuū seu exsiccatiuū hu-
 midi inducēs formā lapidis mediāte terrestri coagulatiōe quæ
 passa est ab humido unctuoſo & hæc caliditas a uirtute forma-
 tiua seu minerali lapidū dirigit̃ q̃ ab Aristotele dicit̃ cā cali-
 da desiccās. Nec dubiū est q̃ si talis caliditas nō foret regulata
 & excederet: sup naturā lapidis incineraret: & si esset diminū-
 ta nō bene digereret & sic nō posset ad optimā ac p̃fectā for-
 mā lapidis materiā illā deducere cū insufficiēs existeret. Aliud
 instrumētū est frigidum cōstrictiuū in materia humidi aquei
 q̃ humidū aqueū passum est a sicco terrestri & hoc est frigi-
 dum cōstrictiuū humidi q̃ humiditas mediāte tali cōstrictione
 exprimit̃ nec remanet in materia nisi tm̃ q̃tū pro cōtinuatio-
 ne expedit & ab Aristotele dicit̃ uirtus terræ desiccās ac cōge-
 lans. Et hæc est cā q̃ lapides a calido sicco nullo mō coliquari
 p̃nt ut metalla coliquant̃. Nā in metallis tale humidū nō tota-
 liter exprimit̃ quo mediante materia metalli fluxibilis rema-
 net. Vnde dicamus q̃ calidū digestiuū ac extractiuū humidi.
 Et frigidū cōstrictiuū humidi passi a sicco terrestri sunt p̃pria
 instrumēta uirtutis formatiue seu mineralis lapidū. Et hoc est
 q̃ dixit Aristoteles libro mineraliū q̃ lapides duobus modis
 fiunt aut cōgelatione aut cōglutinatiōe ut supius narratū est.

¶ Capitulum tertium de forma substantiali lapidum

OE substāiali forma lapidum nō multa in p̃senti capi-
 tulo dicemus cum hæc materia potius referuanda sit in
 principio secūdi libri: Vbi tractabimus quō uirtutes in lapi-
 dibus insint cū ipsa forma substantialis sit q̃ dat specificū esse
 lapidibus & ab ipsa uirtutes emanare dicamus. Vnde in p̃sen-
 tiæ tm̃ philosophicā opinionē adducemus. Dicemusq̃ q̃ for-
 ma substāialis lapidis est esse specificum ipsius lapidis q̃ esse
 ex elemētōꝝ cōmixtione puenit cū quadā p̃portione q̃ ad unā

dereterminatā speciē & nō ad aliā ducit: qua mediāte ut in secūdo dicemus uirtutes insunt lapidibus. Nec talis forma a materia totaliter puenit: nec totaliter extra materiā fundit̄. Sed est quoddā diuinū sup materiā cōplexionatā cui infundit̄ & ifra uirtutes celestes a qbus datur. Dicamus ergo sic formā substātiale esse simplicē essentiā ipsius lapidis qua mediāte uirtutes lapidū ostendunt̄ q̄ uirtutes uariant̄ non solū in diuersis speciebus lapidū. Verū etiā in una specie aut rōne loci suæ generationis aut rōne puritatis siue impuritatis suæ materiæ quē admodū in animatis contingit.

¶ Capitulum quintum de loco generationis lapidum.

Sed cū locus ex necessitate in omniū rez̄ generatiōe maxime cōcurrat & quo sine aliqd generari ac esse nō pōt. Ideo in p̄sentiaꝝ de loco generationis lapidū mentionē facimus quæ loca in lapidibus non diuersitatē tm̄ specieꝝ distinguunt. Verū etiā in una specie multotiēs diuersitates inducunt ut ex dictis hermetis colligit̄. Dicētis q̄ lapides eiusdē speciei uariant̄ in potentia ac etiā in esse materiali ex diuersitate locoz̄ in qbus generant̄ & cām allegat esse ex diuersitate climatum cū nil aliud p̄ clima dicere intendat nisi diuersitatē directionis siue obliquitatis radioꝝ sydeꝝ q̄ sydera in inferiora in fluūt. Dicamus ergo q̄ pro generatione lapidū nullus datur determinatus locus. Cū fere in omni parte orbis diuersi ac uarii generent̄ lapides. Nec pprius locus datur in determinato elemēto cū uideamus aliqn̄ generari in terra aliqn̄ in aqua & aliqn̄ in diuersis locis ut a Salomone in libro lapidū p̄ciosoz̄. Vbi dicit lapidū diuersa sunt genera ac in diuersis locis generantur: q̄a qdā in mari. Alii in diuersis terris. Alii in fluminibus. Alii in nidis auīū. Quidā in uentriculis aīaliū. Quidā in capitibus eoz̄. Alii in renibus draconū serpentū & bestiæꝝ

& reptiliū. Et nō solū in locis his dictis lapides generant̄ ueḡ
 etiā & in aere sicut habet̄ a philosophis & maxie ab illo sum/
 mo philosopho ac nr̄is tp̄ibus monarcha preceptore meo dño
 Gaetano de Tienis in comēto methauroꝝ in fine Secūdi tra/
 ctatus Tertii libri q̄ dicit apides generari p̄nt in aere cū exha/
 latio habet ptes grossas terreas admixtas cū hūiditate grossa
 uiscosa. Et resolutis p̄tibus magis subtilibus & terrestribus cō/
 densatis a calido fit lapis q̄ rōne sue grauitatis ad terrā descē/
 dit. Nostris tp̄ibus In p̄tibus lombardiæ lapis magnæ quāti/
 tatis ex nubibus cecidit. Plinius quoq; libro primo Capitulo
 .lx. scribit Anaxagorā p̄dixisse Saxū Casurū a sole & ita ceci/
 dit in parte Thraciæ ad Egos flumē qđ erat magnitudine ue/
 hiculi colore adusto. Nec miror ex hoc cū Aristoteles dicat
 libro mineraliū ferrum ex aere cecidisse notabilis magnitudi/
 nis. Sed cū ī physicis determinatū sit qđ stellæ q̄titate lumine
 motu ac situ inferiorē mūdū ordinēt scđm oēm materiā gene/
 rabilē siue corruptibilē. Et cū hæc uirtus stellarū undiq; in or/
 be uigeat. Vbicūq; ergo materia apta reperiet̄. Ibi erit locus
 generationis lapidis & sic locus p̄prius ac determinatus pro
 generatiōe lapidis nullo mō dari pōt. Necessē tñ est qđ uirtus
 loci in generatione lapidis ex tribus dicat̄ cōstare uirtutibus:
 Quarū prima est uirtus motoris mouētis orbem: Secūda est
 uirtus orbis moti q̄ ex multis cōsiderat̄ p̄tibus in ipsum orbē
 ut sunt planetæ ac uniuersæ constellationes: Tertia est uirtus
 elemētalīs q̄ est esse calidū frigidū humidū ac siccum uel cō/
 mixtū ex his. Est. n. prima uirtus ut forma dirigēs ac formās
 omne qđ generat̄ q̄ uirtus in exemplo ad ista sensibilia inferio/
 ra deducit̄ ut uirtus artis ad materiā artificii. Secūda dedu/
 citur ut opatio manus ad ipsum artificē. Tertia ut opatio in/
 strumenti qđ mouetur ac dirigit̄ a manu artificis usq; ad p̄fe/

tionē incepti opis. Et hoc est q̄ dixit Aristoteles q̄ opus natura est opus intelligētia. Vñ dicamus q̄ in quocūq; loco terra unctuosa p̄ uaporē in se reflexū comiscet. Vel in quo uires terræ naturā aquæ āphendāt & ipsam ad siccitatē trahāt ac uehemēter inclinēt. Ibi p̄ certo locus ḡnationis lapidū existit. Cōcludamus ergo ac dicamus quod locus p̄prius ac magis aptus p̄ lapidū ḡnatione est terra h̄ns sup̄ficiē densam cū cōdecēti humido ex qua dēsitare uapor exhalare nō pōt. Sed terra rara arenosa ac canosa p̄ cōtrariū existit. Et si i dictis locis ḡnant̄ imp̄fecti sunt. Multotiēs etiā in aqua maxia uirtus est in p̄ducēdo lapides nō q̄ p̄priū aquæ sit. Sed euenit cū p̄ loca mineralia fluat & ip̄arū mineraliū uirtutē sumat: quēadmodū uidemus aquas balneorū agrere caliditatē. Et cū fundit̄ in terra seu in ipsa aliqd̄ imponitur in lapidē cōuertere uidet̄ ut refert Albertus magnus ac etiā in locis terrarū manifeste apparet cū oīa circūquaq; lapidata uideant̄ ac cōtinue augmētent̄. Vt etiā est de mēte Aristotelis libro mineraliū q̄ dicit aq̄ autē fit terra cū uincunt eā q̄litates terræ & ecōuerso ex terra fit aqua ut ibi habet̄. Nō multū lōge exēpla peramus: non ne p̄pe Ciuitatem tuā magnanime Cæsar in Capriolo fonte hoc manifeste apparet cū ex cursu suæ aquæ quæ in se minerā habet omnia Canalia lapificentur ac sic replcātur q̄ aqua fluxu caret. Aristotiles etiā ponit in prædicto libro Mineralium q̄ uis uirtutis mineralis: Interdum tanta est q̄ uertit aquā in lapidem ac omne q̄ in ipsa aqua continetur & ideo est q̄ interdum in multis lapidibus inueniunt̄ partes animalium aquaticorum ac aliarū rerū cōuersas esse in lapidem. Multa hic dicēda essent cum nōnulla modo in terra modo in aqua lapificata reperiantur ut refert Albertus de arbore inuenta in litore maris lauci qui lapificatus erat cū nido ac auibus.

Capitulum quintum de accidentibus lapidū & primo de mala seu bona compositione.

QUoniam in superioribus capitulis pertractauerimus de his quae ad lapidum generationem faciunt ut est materia efficiens substantialis forma ac locus ipsius generationis. Nunc pro complemento eorum quae ad esse lapidū faciunt tempus est perquirere de accidentibus cum ipsa etiam accidentia conferant ad cognitionem subiecti in quo fundantur ut habetur de mente Aristotelis primo de anima. Sed cum ipsa accidentia in lapidibus plura sint in praesentia sermo noster erit de bona siue mala commixtione ex qua in lapidibus multa eueniunt. Nam mala commixtio seu malum esse lapidis interdum accidit ratione humiditatis: interdum merito terrei interdum ex in dispositione calidi seu frigidi agentis & interdum ex in dispositione loci quae secundum esse ipsorum in lapidibus diuersa inducunt. Nam si terra sicca esset indeceter & cum humido non bene commisceret nec insufficienti quantitate esset & locus in quo esset talis materia pro esse lapidis: porosus esset: tunc calor pro esse lapidis inductus a uirtute effectiua euaporaret & sic non posset bene partes terrae decoquere & humido commisceri. Unde talis lapis arenosus ac fabulosus remaneret: adeo quod de facili tereretur ac in sabulum rediret. Si uero talis locus non porosus existeret & in se retineret temperatum calorem cum sufficienti humido tunc ex tali terra sicca lapis efficeretur durus non fragibilis in arenis licet fabulosus appareret ut manifeste in perfito filice ac aliis apparet nam uideatur ut arenulae in ipsis lapidibus & uariantur ac diuersificantur in magnitudine ac colore secundum diuersitatem siccitatis terrae ac caloris agentis. Et si talis calor excederet humidum combureret partes ipsius terrae: tunc lapides discontinui essent & ut lapilli apparerent. Si autem in tali terra sicca humiditas uiscosa imbibita esset & ex consequenti non fluxibilis licet calorem regulatum haberet a uirtute minerali ac esset indeceter

loco pro generatione lapidis: non unitus ac continuus effice-
 retur: sed diuisus esset in lapillos diuersarū quātitatū ac colorū
 secundū diuersitatem materiæ cōcurrentis ad esse ipsorū lapi-
 dum. Si uero talis humiditas pro parte fluxibilis esset & a re-
 gularo calore passa ac indecēti loco & p parte uiscosa & inde-
 cēti loco efficeret lapis diuersorū colorū ac partiū cū continui-
 tate ac si glutine tales lapides cōiuncti forent ut in pluribus
 locis apparet Venetiis in ecclesia p̄tectoris illius almæ ciui-
 tatis & Romæ in pluribus ac multis locis & in porta studi-
 dñationis tuæ: & in columnis sectis in pluribus locis in quibus
 tot uarii ac diuersi colores & diuersæ res mirandæ apparent
 ut inferius dicitur. Optima uero lapidū cōmixtio per oppo-
 sitū antedictis fit uidelicet q̄ sit materia non ualde sicca sitq̄
 humidū p̄portionatū & fluidum ad quālibet partē terræ sitq̄
 calor p̄portionatus ac regulatus a uirtute minerali siue effe-
 ctua ipsius lapidis & sit incōgruo ac disposito loco in solidi-
 tate ac raritate q̄ oīa sic disposita reddunt ac efficiunt lapides
 uniformes dolabiles ac optimā cōpositionē habentes & mul-
 totiens splendidos secundum cōmixtionem seu p̄portionem
 aeris ac aquæ. Oppositæ uero causæ a supradictis oppositum
 faciunt. Sed multū ad esse perfectum lapidis requiritur calor
 p̄portionatus cū ipse principale agens sit & quo mediante di-
 uersa in lapidibus eueniunt & maxime in his in quibus pro
 principali materia habundat terreum. Sed in lapidibus qui
 aqueo habundant pro principali materiā non tot diuersita-
 tes adsunt cū pro effectiua uirtute habeant frigidum ac sic-
 cum terreum. Nam talium partes ratione aquositatis bene
 ad inuicem cōmiscentur cum fluxibiles sint ad quālibet par-
 tem: & ideo tales lapides perspicuitatem ac duriciem mul-
 tam habent.

¶ Capitulum Sextum de Perspicuitate ac Opacitate lapidū
& de eorum coloribus.

Perspiciuitas: siue opacitas differentias multas in lapidibus inducunt cū his mediantibus in ipsis colores appareant ut a philosopho: de sensu ac sensato habet cū dicat q̄ color est extremitas perspicui in corpore terminato Ac etiā a cōmēratore Aueroi in eodē loco habet q̄ color causat̄ ex cōmixtione corporis lucidi cū diaphano. Ideo priusq̄ aliquas de accidētibus in colore lapidū differētias ponamus necesse est declarare quō p̄spiciuitas siue opacitas in lapidib⁹ accidat & qd̄ eius p̄spiciuū ac opacuū sit. Dicamus primo q̄ p̄spiciuitas ē existētia materialis lapidis cū trasparētia seu cū q̄dā limpiditate & opacitas est cū obscuritate ac densitate. Vñ ex cōsequēti dicamus lapidē p̄spiciuū esse illū ad cuius eē materiale plures causæ materiæ p̄spicuoꝝ cōcurrūt ut ignis aer & aqua: Et p̄ oppositū opacuū dicimus ad cuius esse materiale pro maiori pte opacuū cōcurrūt ut terra. Et cū hæ res dicant̄ uisū terminare q̄ ex solo colore fit necesse est eis adhibere noīa alicuius coloris ut ante diximus q̄ color terminatiuus sit p̄spicui ac opaci & sic p̄spiciuū ac opacuū in lūmo cōtrariant̄: ac eis attribui mus extrema colorū. Nā p̄spicuo albū datur. Opaco uero nigrū. Vñ dicimus albū causari ex admixtione ignis clari cū elemēto q̄ est ualde diaphanū. s. aere. Nigrū uero ex igne turbido cū admixtione elemēti minime diaphanitatis. s. terra. Sed cū hii duo colores ut diximus. s. albū & nigrū pro extremis hēant̄ necesse est medios colores hiis participare & scdm̄ maiore ac minore participationē diuersi colores resultāt q̄ in triplici genere sunt. y. In rubeo uiridi ac flauo. Et sic oēs lapides ultra extrema iā dicta ad unū istoz̄ reducunt̄ ac sub eis cōtinent̄ ut spēs sub genere. Sed ut ad p̄fectā noticiā hoz̄ colorū

deueniamus. Opus est declarare quō isti medii colores in lapidibus causantur & initiū a rubeo sumamus. Dicamusq; q; rubeus color in p̄spicuis lapidibus deuenit cū succēsa fumositatis ac tenuis ignis In p̄spicuo luminoso infunditur & oēs tales lapides calidi esse dicuntur & in hoc genere sunt oēs spēs carbūculorū ut balasius rubinus iacintus aquaticus &c. q; oēs in rubeidine cōueniūt. Sed differūt scđm magis ac minus in participatione illius ignee fumositatis ac ēt p̄spicuitatis. Eodē quoq; mō dicere possumus de colore flauo p̄spicuo cuius scđm terrestritatē subtilē ac p̄spicuā a calido alteratā ac cōbustā uarie spēs efficiuntur. Viriditas uero ex aqueo p̄spicuo cum terrestri uisito causatur q̄ in lapidibus diuersificatur scđm esse ipsius aquei seu terrei ut in supradictis aliis duobus mediis coloribus diximus ex qua diuersitate uiriditas uariatur & in lapidibus uarii uirides colores efficiuntur. P̄nt ēt uariari colores in uno lapide ut in Panthero ac achate & multis aliis q̄ diuersitas solū aduenit ex diuersitate substantiæ seu materiæ q̄ ad eē ipsius cōcurrit. Et ut habetur a Salomone loco supius allegato dicēte. Colores in lapidibus diuersi sunt q̄a nullus color inueniri potest In celo aere terra mari fluminibus herbis ac arboribus q̄ nō inueniatur in lapidibus. Multa de coloribus dicēda foret q̄ ob breuitatis cām & ne tedio legētib; efficiatur p̄mittere decreuimus cum ex his q̄ dicta sint de particularibus coloribus: simili mō in aliorū noticiā deuenire possimus. In nō p̄spicuis uero albedo ex subtili terreo cōmixto cū aqueo causatur. Nigredo uero ex terreo fumoso ac adusto & quēadmodū extrema opacorum seu nō p̄spicorum ex multo terreo habundare uidentur sic ēt oēs colores ipsorum opacorum medii: ut rubeus: flauus ac uiridis ex multo terreo habundare uidentur: ut extremorum naturā participāt q; tñ terreū cū igneo: aereo: ac aqueo cōponitur in p̄ductione

mediorū colorū sicut in p̄spicuis diximus ipsos in aqueo habū dare. Verūt̄n̄ est q̄ opaci lapides magis aut minus ad p̄spiciū uergūt secundū q̄ magis aut minus de aqueo seu aereo in sui cōpositione cōcurrit cū hæc sint perspicuitatē dantes. Colores quoq̄ ipsoꝝ opacoꝝ in una substātia seu esse lapidis uariant̄ secundū diuersitatē partiū cōponētium ipsum lapidē ac etiā secundū potētia agētis caloris sicut in p̄cedēti capi. diximus.

¶ Capitulū septimum de duritie siue mollitie lapidum.

O Vritiē siue mollitiē in lapidibus duabus de causis eue/ nire dicimus quarū una a materia ipsi⁹ lapidis depēdet & altera a uirtute effectiua siue minerali ipsoꝝ lapidū quēad/ modū diximus ī capto de cōmixtiōe siue cōpositiōe bona uel mala lapidū. A materia uero dicimus cū materia ē bñ cōmix/ tibilis & hoc ab aqueo fit & ideo lapides q̄ a p̄dn̄io in sua con/ positione aqueo habū dāt durissimi ac p̄spicui sunt. Et in hoc ḡne gēme oēs q̄ limā cōtēnūt ponūt dēpto topatio ut ifra di/ cemus lapides uero q̄ p̄ eē suo magis terreo habūdāt duri sūt aliq̄ & aliq̄ nō. Sed nō in tāta duritia existunt ut aquei ex cā ante dicta. Illi etiā duri sunt q̄ aqueo cū terreo habūdāt cōde/ centi: ex quo humido licet opaci sint sup̄ficiē lucidā ac q̄si p̄/ spiciuā hñt & hi sunt ut p̄phirii serpentini ac similes q̄ q̄si nec ferro & uix calibe excidi p̄nt. Qui uero terreo habūdāt & nō cū cōdecēti humido teneri existūt. Ex pte quoq̄ uirtutis effe/ ctive ēt teneri ac duri existūt: nā cū uirtus nō perfecte p̄por/ tionat̄ materiæ idēficcādo humiditatē sup̄flua nō duri reddū tur cū durities ex tēperata siccitate pueniat ut oēs phisici po nūt. Et ideo ut diximus ac dicemus topatii nō sunt duri cum uirtus eius effectiua a siccitate seu ab exicatiōe humiditatis de fecerit & multa ac sup̄flua in eo remāserit qua mediāte nō du ri existūt. Et quēadmodū de topatio dictū est similiter dicere

possumus de oibus aliis lapidibus qui pro uirtute sua effectiua habent calidū ac siccum suum diminutū. Hic multa forent dicenda sed pro nūc finem imponamus & dicamus q̄ durities a siccitate tēperata puenit quæ a uirtute effectiua regulata esse debet cū bona dispositione materiæ ac loci ut in. v. capto huius primi libri diximus. Ex quibus rebus oppositis multa accidentia in lapidibus eueniunt nā aliqui ignē contemnūt aliqui ab eo cōsumuntur aliqui a frigore scindunt & in puluerē redduntur aliqui ab aere indurant aliqui cōsumūtur. Similia ac alia diuersa accidūt in multis lapidibus ab aqua ac sole & ab extrinsecis alteratibus quorū causas in presentiaꝝ uanum foret enarrare cū ex antedictis ac dicendis facili modo cōprehēdere possimus & maxime ab his qui intellectu uigent cū hæc omnia in uirtute fantastica ac inimaginatiua cōsistant.

Cap. 8^m de g̃uitate seu leuitate dēsitate ac pōderositate lapidū.

Grauitas siue leuitas accētia sūt eueniētia duabus de causis in lapidibus. Quarū una puenit ex mala cōpositiōe q̄ accēs magis uidet euenire lapidibus q̄ p sui materia habēt terreū & hoc fit ex mala pmixtione partiū terræ ad inuicē cū ipsa aqua. Nā cū a uirtute effectiua partes ille aquee exsiccāt siue resoluunt q̄ nō bñ pmixte erāt cū ipsa terra remanēt porositates in ipsis lapidibus unde leues efficiunt pōt et hoc accidens euenire lapidibus ex nimia aeris siue ignis q̄titate cōcurrente pro esse materiale ipsius lapidis & hæc leuitas q̄ isto modo fit accidit minus in opacis lapidibus q̄ in pspicuis sed prima tm̄ i opacis grauitas ex cōtrariis aŋdictis causis euenit. Nūq̄ tm̄ in lapidibus tāta leuitas in ē naturaliter q̄ in aquis nō sumergant rōne suæ terrestritatis q̄ ad eē lapidis cōcurrit. Et licet aliq̄ ligna lapidibus grauiora sint tm̄ in aq̄ nō totaliter sumergūt ut lapides. Rō huius ē q̄ p eē materiale ligni nō tm̄

concurrit de sicco terreo. Et sic ēt dicere possumus q̄ densitas siue porositas ex eisdē causis euenire pōt ex q̄bus leuitas siue grauitas euenit. Et licet multa alia accidentia euenire possint: hæc pro nunc sufficient: cū ex antedictis ac dicendis ex omnibus q̄ eis euenire pnt causam reddere possumus: & maxime illi qui in physicis periti sunt cū res iste inde dependeant.

¶ Capitulum nonum de modo cognoscendi an gemmæ naturales siue artificiales sint.

QUoniam hodiernis tēporibus in omni re multi existāt deceptores & maxime in arte gēmaria cū in pretio existat: ac pauci nisi experti longo usu sint eas cognoscāt & maxime cū ligatæ sunt & ne ab his decipiamur & ut omnia ptractare uideamur pro sigillo huius primi libri hæc pauca adducemus. Dicamusq̄ q̄ multipliciter deceptores lapidū inueniunt. Primo ut cū lapides minoris pretii: ac unius speciei apparere faciāt alterius speciei & ex cōsequēti maioris pretii ut ex amatisto balasiū cū pforāt & foramē tinctura implēt seu annulis alligant prius multū subtiliato cū folia balasii aut ex saphito citrino seu birillo formas adamātū fabricāt & tinctura addita ligant & pro uero adamāte uendūt. Aut multoties ex grana to superiorē supficiē fabricant Inferiorē uero ex cristallo & glutine quodā seu tinctura iūgūt adeo cū ī ānulo sūt rubini uidētur & sic multæ aliæ deceptiōes ex diuersis uariisq̄ lapidib⁹ fieri pnt q̄ oēs aperitis cognoscunt. Sed cū in annulis lapides isti ligati sunt difficulter cognoscunt. Ideo oportet ut ab annulis cū ambiguitas est extrahant gēmæ & p ea q̄ dicturi sumus In secūdo huius facili mō cognoscemus. Alio mō deceptio accidere pōt ut cum nō ex uero lapide formā ac colorem alicuius ueri lapidis efficiūt. Et hæc deceptio ex multis rebus fit & maxie ex uitro smalto seu ex quodā lapide ex quo nri ui

Nota quomodo significatur ad mas.

trarii uasa dealbant addendo diuersos colores pmanfibiles ad ignē ut figularii sciunt & ut multotiens uidi ex his lapidibus smiragdos esse cōfectos nō ignobiles quātū ad usum. Hi lapides falsificati multis cognoscuntur modis primo lima cū oēs falsi limā sentiāt naturales oēs cōtemnāt dempto smiragdo ac topatio occidētali ut in secūdo libro dicemus & ideo falsarii hos magis fabricāt cum naturales limā sentiant & sic lima cognosci nō possunt. Secūdo uero modo aspectu nām qui naturales lapides sunt quāto magis aspiciuntur tāto plus oculus in eis delectat. Et cū ad lumen candele opponuntur nitent ac fulgēt. Qui uero nō naturales sed artificiales sunt quāto magis aspiciuntur tanto magis in eis uisio marcescit ac cōtristat cū splendor eorū cōtinue uideatur deficere & maxime ut dixi cum ad lumen candele opponuntur. Cognoscuntur hi etiā cum extra annulos sunt pondere nā qui sunt naturales ponderosi sunt dempto smiragdo. Artificiales uero leues existunt. Vna tñ pbatio existit quæ nūq̄ fallit ac omnibus antecedit nā qui artificiales sunt nō obstant igni sed in ipso liquantur & colorē ac formā deperdunt cū ex fortissimo igne liquantur ac ēt impossibile est qn̄ in aliqua pte eius aliqua puncta ut ampulle nō appareant in substātia eius q̄ ampulle adueniūt ex igneo calore cū nō bene pportionatū reddere possint in eorū cōpositiōe ut a natura in ueris lapidibus fit. Possunt etiā tales falsi lapides ex aliis rebus cōponi quā ex uitro nā ex multis mineris ut ex sale atramento metallis ac ex multis aliis rebus ut uidi ac a pluribus doctoribus habet & maxime a fratre Bonauētura in secūdo libro sui cōpostelli uocum ex improuiso cognitio naturalium lapidū ac ipsorū specierū ex magna experientia habetur & ex cōtinuo usu ut sciunt illi qui in tali exercitio persistunt. Et sic finem imponimus huic primi libro.

SECUNDVS LIBER.

CAPITVLVM PRIMVM PROHEMIALE.

Eracta prima pte huius nri libelli Illustrissi me Princeps in qua de generatione lapidū ac ipsorū accidentiū in uniuersali ptractauimus in p̄sentiā in isto scdo de ipsis lapidibus in particulari agemus. Ponendo primo an in lapidibus uirtutes sint ac quō in nobis uirtutē influāt adducēdo opiniōes antiquorū & cū uera philosophorū snia. Noīa quoq; doctorū a quibus libellū nostrū extraxi adducemus ut quid scripserim ab eis accepisse putes. Et cū oculis prius lapides obiiciantur q̄ nomina dicant ut ex coloribus in noīa lapidis deueniamus alphabetū de coloribus cū ppriis noibus lapidū ponā ad hoc ut cognito noīe uirtutē lapidis cognoscamus cū ad ppriū capitulū recursū fecerimus. Ultimo pro cōplemēto huius secūdi libri nomē omniū lapidū scdm ordinē alphabeti ponemus. Colores quoq; ac loca in quibus inueniunt narrabimus & ultimo uires ipsorū adducemus si a doctoribus reperiantur.

Capitulum secundum an in lapidibus sint uirtutes in quouaria erunt opiniones.

Non parua nec inutilis difficultas iter celeberrimos doctores existit de uirtute lapidū cum nonnulli eorū dicant nullā uirtutē in esse lapidibus q̄ falsum eē arbitramur istosq; dimittamus cū totaliter a ueritate discrepent. Aliq uero ipsorū dicūt in lapidibus tm̄ elementalē uirtutē in esse ut calidū frigidū durū passibile ac huiusmodi inherētia mixtis q̄ ab elementalī esse pcedūt. Negātes quoq; oēs alias uirtutes inherere a forma specifica seu a substāiali esse lapidis ut uenena fugare uictoriā p̄bere ac similia. Et isti tali friuolo modo suas

rōnes ac argumētationes comprobāt dicētes. Quæ nobilio ra
 existūt nobiliores uirtutes eis decent. Sed cū aīata in anima/
 tis nobiliora sint. Ideo nobiliores uirtutes aīatis decent q̄ ina/
 nimatis. Sed cū aīata his careāt ergo & lapides cū inanimati
 sint. Habēt ēt alias rōnes psuasiuas quas obbreuitatis cām re
 linquamus. Experientia primo cōtra hos militat cū uirtutē in
 lapidibus ppriis oculis uideamus. Nōne uidemus magnetem
 ferrum atrahere. Saphiros quoq; antraces curare ac similia in
 multis. Nō sane mētis esset q̄ talia negaret cū hæc nobis ino/
 tescant ut prima principia. Vtērius cōtra negātes ex usitato
 uerbo arguā fama quā oēs famāt nō ex toto perit. Sed cū fa/
 ma semp tā apud aliquos antiquos q̄ apud oēs modernos fu/
 erit q̄ in lapidibus sint uirtutes ergo credēdū est doctoribus
 istis q̄ in lapidibus sint uirtutes & auctoritas Salomonis in
 hoc magna est cū dicat diuersæ uirtutes sunt lapidū qdā gra/
 tiam dñorū tribuunt qdā igni resistunt: alii amabiles faciunt:
 alii sapientiā dant qdā inuisibiles faciūt: alii fulmina repellūt
 qdā uenenū. extingunt qdā thesauros custodiūt & augēt. Alii
 agunt ut mariti mulieres diligant. Quidā tēpestates marinas
 sedant. Alii infirmitates curant qdā caput & oculos cōseruāt.
 Et ut oīa cōcludā q̄cqd humano generi excogitari pōt p uir/
 tutē lapidū ualet cōfirmari. Sciendū tñ est q̄ in lapidibus in/
 terdū una est uirtus interdū duæ. Interdū tres & interdū mul/
 te & hæc uirtutes nō insunt ex pulchritudine lapidis cū aliqui
 turpissimi sint & uirtutē magnā habeāt & aliqui formosissimi
 & nullā habeant. Vnde pro indubitata cōclusionē tenet apud
 celeberrimos doctores q̄ in lapidibus sint uirtutes quēadmo/
 dum in aliis rebus sunt: sed quō id sit: uariæ opiniones sunt.
 Vna qdē opinio fuit Pitagoricorū qui ponunt uirtutes in esse
 oibus rebus ab aīa & ponebāt lapides ac oīa inferiora aīata.

Dicebātq; aīas posse ingredi & egredi aliā materiā p opatio/
 nes aīales quēadmodū intellectus humanus se extēdit ad intel
 ligibilia & imaginatio ad imaginabilia. Ita & in lapidibus di
 cebant q; aīe lapidū se extendebāt ex ppingtate ipsius lapidis
 ad hominē in substātiā hoīs uirtutē suā imprimēbāt & sic po
 nebāt uirtutē in lapidibus esse ac opari mediāte aīa quēadmo
 dū fascinatio fit p oculū mediāte aīa. Dicebāt isti q; p uisum
 aīa hoīs uel alterius aīalis ingrediebat in aliū hominē uel ani
 mal & impediēbat opationē illius aīalis q̄ fascinatio seu impe
 titio nō ex solo uisu esse existimat cū uisio fiat suscipiendo &
 nō extramittēdo huius opinioīs esse uidet Virgilius in Bucō/
 licis. Nescio q; teneros oculus mihi fascinat agnos. Talis aut
 fascinatio nō solū in hoībus sed ēt in brutis esse uidet ut So
 linus narrat ac ēt Plinius & in meipso exptus sum qd cū lu/
 pi Italici uisu hominē anticipant hoīs uox raucescit nec alta
 uoce clamare pnt cū prius nullū defectū in instrō uocis habe
 rent nec hoc solo uisu accidere pōt ut supra diximus: sed ab
 alia cā. s. ab aīa fascinātis. Et hāc opinionē secutus est Demo/
 critus q̄ dicebat oīa plena esse diis ac ēt Orpheus qui dicebat
 deos ac uirtutes diuinas esse diffusas in rebus & nihil aliud di
 cebat esse deū nisi illud q; res format ac diffusum est in oībus
 rebus & sic deos esse aīas arbitrabant ac uirtutē tribuebāt re
 bus mediaute aīa q; falsum ac absurdū est apud oēs philoso/
 phos. Ideo omissis uanis opinionibus ad ueram accedamus.
 Antedictis tñ prius cōtradicientibus rñdeamus. Prætermis
 illis q; negarūt aliquā uirtutē esse in lapidibus cū absurdū sit
 & cōtra oēs philosophos. Sed ad illos q; dixerunt tñ in lapidi
 bus uirtutē elemētōꝝ esse rñdeamus. Cum dicūt q̄ nobiliora
 existunt nobiliores uirtutes eius esse debeta &c. Cōcedo pro
 tunc uerū esse & dico q; inaiatis nobiliores sunt uirtutes q̄ in

lapidibus. Nullus sane mētis dubitat q̄ in hoīe nobiliores uirtutes sint q̄ in lapidibus. Sed etiā in brutis sic deducit̄. Multa. n. bruta existunt q̄ nobis t̄pis seu aeris mutationē ostendūt ut a multis doctoribus habet̄ q̄ de mutatione aeris scripserūt & maxime a celeberrimo uiro deauratae militiæ dño Nicolao de Comitibus Patauino q̄ nro t̄pe summus Astronomus fuit in libello suo de mutatiōe aeris capit. vii. qui ponit multa aīalia ostēdere cantu aut cōgregatione aeris mutationē. Nōne galli cantu suo distinctionē horarū diei nobis indicāt q̄ aīalia nō solū in rebus superioribus uirtutē demōstrāt ueꝛ & in inferioribus maximā habēt cū ex eorū ptibus ac exeūtibus in hominibus maximā uirtutē inferāt ut ex medicorū libris habet̄ quæ oīa nobiliora esse puto q̄ sint uirtutes lapidū. Vnde concludamus illoꝝ argumētū esse nullū seu nullius ualoris ac efficacit̄e cōtra tertios ne plixus fiā dico q̄ uirtus lapidū non est ab anima nec ab elementis tantū. Sed ut inferius dicemus ab ipsa specie seu substantiali forma ipsius lapidis ut clare ex philosophorum dictis adducemus.

CCapitulum tertium in quo narratur quomodo & unde uirtutes sint in lapidibus.

Quā digressionē fecimus nūc t̄ps est ut ad rem nostrā redeamus ne tedio legentibus efficiamur: certū est q̄ in lapidibus sunt uirtutes. Sed unde talis uirtus emanat adhuc nō declaratū est: aliq̄ ponūt uirtutes spāles ultra cōplexionales esse in lapidibus ab elemētis cōponētibus ipsos & sua dicta tm̄ hac rōne corroborāt. Nā q̄ ex aliquo cōponit̄ cōponentis uirtutē habet quēadmodū riuulus saporē hēt sui fontis. Sed notū est q̄ lapides ex elementis cōponunt̄ ut in primo huius declaratū est ergo qcqd̄ in lapidibus est tm̄ ab elementis euenit & non ab alia uirtute Plato ac etiā sui sequaces

qui Ideas ponūt dicunt oīa cōposita in quacūq; specie Ideam suā hñc influentē sibi uirtutē & q̄tum talia mixta seu cōposita puriorē substantiā ex elemētis habēt. Idea sua mediāte materia pura ubi infundit̄ maiorē pfectionē inducit. Sed cū p̄cio si lapides sic sint maiorē ergo uirtutē Idea sua inducit in illis q̄ in aliis cōpositis nō ita purioribus & sic mediāte Idea in lapidibus uirtutes spāles attribuūt. Hermes & multi alii astronomi q̄ sup̄iora cōsiderāt dicunt oēs uirtutes rerū inferiorū ex stellis ac imaginibus cœli puenire. Et scđm q̄ mixtū cōponit̄ ex purioribus ac impurioribus elemētis ita & uirtutes stellarū ac imaginū cœli maiorē ac minorē uirtutē influūt. Et cū preciosi lapides puritatē hñt elementorū & quasi ut ita dicā celestem cōpositionē seu admixtionē ut in Saphiro balasio ac in reliqs̄ apparet lapides maiorē uirtutē hñt reliqs̄ cōpositis non ita ex purioribus elemētis. Vnde Hermes de cā uirtutis lapidū ait. Sciamus pro cōstanti oīum inferiorū uirtutes a sup̄ioribus descēdere. Sup̄iora. n. substātia lumine. Situ motuq; nec nō & figura in inferioribus influūt oēs uirtutes nobiles quæ sunt in lapidibus. Patet ergo ex dictis istorū ac Ptholomei q̄ uirtutes lapidū a stellis planetis ac cōstellationib⁹ sunt mediāte puritate suæ cōplexionis. Possent aliæ opiniōes adduci sed cū uanæ sint: obmittamus: nec cōtra supradicta amplius instemus: nulla tñ istarū opinionū magis ueritati adheret q̄ Hermetis ac reliquorū astronomorū q̄ pro cōstāti ponūt inferiora sup̄ioribus lationib⁹ gubernari ut sn̄ia est oīum philosophorū.

Capi. q̄rtū ī quo tractat̄ de uera opiniōe de uirtute lapidū.

Quod licet opiniōes sup̄ius adductæ possint aliquantulum substantari nō tñ ueræ philosophicæ sunt cū philosopho cōueniat a sola substantia ac forma rei uirtutes attribuere ut ab Aristotile habet̄ primo physicorū dicēte q̄ materia cū forma

est oïum rerꝝ cā q̄ fiunt in subiecto sicut materia sine substā/
 tia est cā oïum accidētīū. Albertus magnus q̄ sūmus ac maxi/
 mus philosophus fuit uīā naturalē insequens. Ponit q̄ uirtus
 lapidum fir ab ipsa specie ac forma substāciali ipsius lapidis.
 Nā cū in mixto sint aliq̄ res hñtes pro cā uirtutes elementozꝝ
 ut est duricies grauitas & similia. Et q̄dam res ut uirtutes earꝝ
 sunt hñtes pro cā ipsam speciē. Exēplū q̄ magnes hēat duri/
 ciem ferrugineū colorē & similia ex uirtute mixtibiliū seu ele/
 mētoꝝ puenit. Sed q̄ ferrū atrahat a specie ipsius magnetis
 euenit q̄ species nobis aggregatū ex materia ac forma indicat
 ut de mēte Comentatoris est primo Methaphysice qui ponit
 q̄ species nō est tm̄ forma sed totū aggregatum ex materia &
 forma quod dat esse indiuiduale huic materiæ. Nā esse oïum
 rerꝝ scđm speciē ppriā habet opationē ac ppriū bonū scđm
 speciē in qua format ac perficit in esse naturali. Et oīa cōple/
 xionata inſtrā sunt ipsius formæ: nā desinente forma corrum/
 pitur ac destruit cōplexionatū adeo q̄ forma cōtinet a mate/
 ria sicut diuinū ac optimū illius. Est. n. forma quoddā diui/
 num infra celestes uirtutes a qbus dat & supra materiā cōple/
 xionatā cui infundit. Et sic forma est una essentia simplex tm̄
 opatiua unius quodcūq; sit illud ppriū illius speciei: nā unius
 est tm̄ unū efficere eo q̄ ab uno tm̄ unū est. Possumus ēt ali/
 ter cōsiderare formā ut celestis uirtus q̄ multiplicat in inferio/
 ribus ex imaginibus ac circulis cœli qdistribuant duodecim
 signa cū stellis suis supra orizontem rei illius cui infunditur.
 Et sic ipsa forma est multiplex ualde scđm uirtutes elemēta/
 les in qbus opat & potētias naturales suas quæ circūstant ad
 essentiā suā simplicem. Et sic ipsa forma multozꝝ effectūū erit
 pductiua licet forte unicā ac ppriā hēat opationē & hoc est
 q̄ fere oēs res nō ad unā tm̄ uirtutē determinant notis opa/

tionibus eius. Sed tñ forma specificans materiã potentior est aliis formis licet multotiens propria forma ex indispositione materiæ parum ostendatur ac operetur. Vnde Hermes de lapidibus ait q̄ lapides eiusdem speciei uariantur in potētia ex cōfusiōe materiæ ac ēt ex loco generationis pp̄ directionē seu obliq̄tatē radiorum correspondentium supra illa loca. Adeo q̄ multotiens nullū effectū pp̄rium illius speciei inducit. Vñ philosophicæ cōsiderādo & cū auctoritate Alberti magni dicemus: q̄ uirtutes lapidū pueniūt ab ipsa specie mediante forma substāiali ipsius lapidis facta incōuenienti loco ac a proportionata materia q̄ cōuenit pro esse talis lapidis. Hæc etiã fuit opinio Platonis dicētis. Dorauit res qdē natura pp̄rietatibus oīno enim quodlibet secundū quod meretur a specie sua ut agat q̄ proprium est ei in specie sua.

¶ Capitulum quintum de omnibus nominibus doctorum a quibus a quæ dicturi sumus accepimus.

Quæne uid ear ea q̄ dicturus sum de particularib⁹ lapidibus ex me tm̄ dixisse: decreui ī hoc capto noīa oīum doctorū a quibus sūpsimus ponere. Et licet iter ipsos aliquā diffensionē inuenerim: Tñ q̄ a pluribus cōprobatū est accepi. Nul lus ergo miret̄ si qd̄ dissonū adictis alicuius doctoris interdū scriberē uidear. Sed alios quos noīo prius inspiciat q̄ mordaci lingua me calūniet. Nā a pluribus quæ dixero cōprobata inueniet. Quoniã tm̄ omniū ut plurimū infrascriptorū doctorū fidelis recitator sum qui de tali materia scripserūt quorū noīa hæc sunt. Diascorides. Aristoteles. Hermes. Euax. Serapio. Auicēna. Iohānes Mesue. Salomon. Phisiologus. Plinius. Solinus. Lapidarius. Helimādus. Isidorus. Arnaldus. Iuba. Dionysius Alexādrinus. Albertus magnus. Vicētius hystorialis. Thetel Rabanus. Bartholomeus de ripa Romca. Marbodius epi/

scopus. Ortulanus. Liber pādetar. Cornu copia. Kirandus: ac liber de natura rer. Nam ut superius dixi si quis bene omniū dictorū doctōrū scripta intellexerit me adictis ut in pluribus cōprobatorū nō discedere cognoscat. Sed eorū sententiis adherere. Nam oēs istos pro ducibus huius opusculi accepi.

¶ Capitulum sextum quomodo per colorem lapidis in cognitionem nominis deuenire possumus.

QUoniam plerūq; lapides oculis nr̄is offeruntur quorū multo / tiens noīa ignoramus ut celeri mō in cognitionē noīs deueniamus quo cognito uirtutē sciamus: alphabetum ex coloribus lapidū institui: Cui noīa lapidū immediate subiunxi. Aduertat tñ dñatio tua q; multi lapides in colore conueniunt non tñ idem sunt. Et cū oīa in alphabeto dicere nō possimus. Habitis ergo noībus ad propria capitula dñatio tua accedat: nā ibi magis distincte ex discretiis positis in uerā cognitionē deueniet. Et sic mediāte colore nostrū intentū cōsequemur.

ARGENTEVS. Andomamanta.

Aluminosus. Amiantus.

Argenteus. Agirites.

Argenteus. Androa. Azurinus. Armenus.

Albus. Aqueus. Berillus.

Albus. Borax.

Albus cum pupilla nigra. Belloculus.

Albus. Coralus.

Aqueus albus. Cristallus.

Albus opacus. Coruina.

Aureus. Crisocollus

Aureus Ignitus. Crisolansis.

Albus citrinus. Cistolitus.

Aureus purpureus. Crisopassus.

Albus. Coranus.
 Aureus. Crisopis.
 Aureus. Calcites.
 Aureus rutilans. Estimion.
 Albus speciosus. Exebenos.
 Aureus Hammonus.
 Albus cum multis coloribus. Kamam.
 Albus admixtus nigro. Lincis.
 Aureus. Lisimacus.
 Alba candida. Margarita.
 Aureus
 Argenteus. Marchasita.
 Aureas uenas. Medea.
 Albus perspicuus. Nitrum.
 Albus ungueus. Onix.
 Albus rubeus. Onichinus.
 Aureis guttis seu stellis. Pontica
 Aqueus ut glaties. Peanites.
 Albus greuis. Sanius.
 Albus argenteus. Tale.
B Albus aluminosus. Tegolitus.
Bicolor Demonius lapis.
ORISTALLINVS Alectorius
OCandidus cristallinus. Astrites
 Ceruleus. Alebandina
 Croceus leoninus. Agapis
 Candidus leuis. Asius.
 Cineritium. Asini lapis.
 Candidus intersectus croceis coloribus. Alabastrum
 Coralinus croceus. Ceraunius

Candidus oblongus. Cimedia
 Candidus uenosus. Cepocapites.
 Candidus. Cheronia.
 Citrinus corintheus.
 Ceruleus purpureus. Cianica.
 Cristallinus. Cambites
 Crocei coloris cum pupilla. Draconites
 Cristallinus. Enidros
 Candidus transparentis. Fingites.
 Citrinus aureus. Falconites.
 Cineritius. Galatides.
 Candidus lucens. Gelatides
 Citrinus. Gagates
 Cristallinus uarius. Iris
 Croceus. Ifistos.
 Croceus. Lincurius.
 Cristallinus. Ligurius.
 Cristallinus nebulosus. Kabrates
 Citrinus lucidus. Karabe
 Cerulea sanguineis guttis. Pontica
 Candidus. Podros.
 Cristallinus. Panconus.
 Citrinus lucidus. Succinus
 Candidus mellinus. Silenites.
 Croceus. Sirites.
 Candidus. Solis gemma.
 Cineritius. Siphinus.
 Croceus cum uiriditate. Topatius.
QX multis uenis seu coloribus. Achates.
 Eburneus. Arabica

Eburneus. Chemites.
 Ereus cum uena flaua. Balanites.
 Ex multis coloribus. Cepionites
 Ex multis coloribus. Exacolites
 Ex sexaginta coloribus. Exacontalitus
 Eburneus. Emites
 Ereus cum nigredine. Frigijs.
 Ex multis coloribus. Hiena
 Ex quattuor coloribus. Licoptalmus.
 Ex uariis coloribus. Lepiolotes
 Ex tribus coloribus. Murena
 Ereus. Marchasita
 Ex multis uariisq; coloribus. Mitridax
 Ex multis uariisq; coloribus. Oppalus.
 Ex multis coloribus. Pantherus
 Ex duobus coloribus. Sardonix.
 Ex multis coloribus. Ziazia.

FERRUGINEVS cristallinus. **Adamas**

Ferrugineus. Abeston

Ferrugineus. Basanites.

Flauus. Calaminaris

Ferrugineus. Magnes.

Flauus ac niger. Niculus.

Ferrugineus. Orites

Ferrugineus perspicuus. Pirites

Flauus perspicuus. Saphirus

Ferrugineus. Smiriglius

Ferrugineus. Siderites

Flauus albescens. Turchion

Flauus cum aureis Crepusculis **Zumemelazoli.**

IGNEVS cum uenis albis. Antracites
 Igneus. Spilitem
 Igneus. Carbunculus
 Igneus aureus. Crisoletrus
 Igneus rutilans. Ceraunius
 Igneus aureus. Hormesion
 Igneus obscurus. Sardius
 Igneus. Sandastros

LUCIDVS filofus. Amianton
 Lucidus nitrofus. Amites
 Lucidus. Cogolites
 Lucidus ut fpeculum. Efestitis
 Lineis albis lineata. Pontica
 Lucidus. Ranius.

MAREVS. Mirites
 Marcus cū Glauco Zinilaces.

NIGER cum uenis albis. Achates
 Niger cū punctis rubeis. Absinthes
 Niger maculofus. Augufteum
 Niger purpureus. Alabandicus
 Niger. Aspilatem
 Niger cū uenis rubētibus feu albis. Abiftos
 Niger lucens. Antifates
 Niger. Andromantius
 Nigri coloris. Amites
 Niger fufcus. Borax
 Niger. Celidonium.
 Niger. Calcofanos
 Niger. Ferrugineus. Dionifia
 Niger. Doriatides

Niger. Egipilla
 Niger. Gelachides
 Niger. Gagates
 Niger cum sanguineis uenis aut candidis. Galaxia
 Niger. Medus.
 Niger. Magnasia.
 Nigerrimus. Morion
 Niger. Pirites
 Niger. Sonorus. Trachius
 Niger. Onix
 Niger cum albis zonis. Onix
 Niger cum ruffedine. Onix
 Niger. Orites
 Niger translucens. Osius
 Niger cum uenis albis. Opphicardelon
 Niger translucens. Radaim
 Niger. Samotracia
 Niger cum uenis candidis. Veientana.

OLEAGENVVS. Berillus

Ocreus. Cristes

Oleagenus pallidus. Diacodos

Ostreus. Ostraces

Ostreus. Philoginos.

PVRPVREVS Roseus

Purpureus uineus

Amatistus

Purpureus uinaceus aqueus.

Pallidus fuscus albescens. Calcedonius.

Purpureus. Celonites

Palliulus. Diacodos

Paniceus. Ethices

Poraceus. Emetrem

Pallidus grauis. Phrigeus

Prassinus uiridis. Sagda

R VBEVS cum uenis croceis. Achates.

Ruffus. Alabandina

Ruffus lucidus transparens. Balaxius.

Ruffus puluerulentus. Bezoar

Ruffus citrinus. Bolus

Ruffus. Celidonium

Rubeus. Corallus

Rubeus obscurus. Emathites

Rubeus rutilans. Epistites

Rubeus. Fongites

Rubeus. Falcones

Rubeus lucidus. Granatus

Rubicundus. Gerades

Ruffus croceis uenis Gagatronicus

Rubeus aqueus. Iacintus.

Rubeus. Lachinus

Rubeus. Ligurius

Rubeus cum albis uenis. Prophirius

Rubeus corallo similis. Tirsitis

Rubeus. Varach.

S VBRVFFVS. Indica

Sanguineus cum uenis nigris. Nassomonites

Serpentinus. Ophites

Sanguineus. Frigijs

Subliuidus. Ranius.

Subalbiolus. Vernix

Sanguineus. Yectios.

QUARI coloris. Amandinus

Viridis. Amites

Viridis. Oleagenus

Viridis. Aureus. Brillus

Viridis. Pallens

Viridis parum rubescens

Viridis cū uena. Flaua. Balanites

Viridis poreus. Crisoprassus

Viridis marinus. Crisolitus

Viridis pallens. Caldaicus

Viridis herbosus. Calorites

Viridis. Caristeus

Viridis aureus clarus. Cryfopilon

Viridis aureus. Coaspis

Varius. Drisolitus

Viridis. Clarus. Doctus lapis

Viridis cū guttis. Sanguineis. Elitropia

Viridis aureus. Filaterius

Viridis. Frigius

Viridis non iocundus. Galerica

Viridis cum uenis rubeis. Iaspis

Violaceus. Ion.

Viridis. Ligurius

Viridis cum uenis albis. Leucocrifos

Viridis. Limoniatas

Viridis. Medus

Viridis crassus. Melochites

Violaceus. Orfanus

Viridis Prassinus. Prassius

Viridis cum guttis sanguineis. Prassius

Viridis cum liniamentis albis. Prassius

Viridis clarus. Pontica

Viridis cum Serpentinis maculis. Porphirus

Capitulum septimum de particularibus lapidibus secundū ordinem alphabeti.

Post sermones istos uniuerfales ad rē nobis optatā Illustrissime Princeps in p̄sentiāz deuenimus q̄ in particulari est de noīe ac uirtute lapidū ideo in isto septimo capitulo per totū usq; ad principiū Tertii libri sermo noster erit de lapidibus scđm ordinē alphabeti. Nā primo noīa lapidū imponemus addemusq; si plura noīa eis insint & unde nomē uēdi cauerint: subiūgemusq; colorē lapidū ac eoz species si plures eis insint & in qua specie meliores existāt: locusq; gñationis siue inuentionis aderit. Ultimo pro rē magis p̄ciōsa ac oībus magis desiderata uirtutē adducemus ut agnoscamus omnia quæ a summo opifice p̄ducta fuerūt ad salutē humani generis esse. Cui infinitas gratias reddere debemus cū nō tantum animæ sed & corpori pro salute semper intentus sit.

Adamas preciosissimus lapis colorē ferrugineū tersum hñs ac quasi cristalli: cuius q̄titas nūq̄ maior q̄titate auellanæ reputata est. Cū nulli materiæ cædat nec igni nec ferro omniaq; cōtemnat: ex græca it̄pretatiōe nomē sumpsit q̄ est indomita uirtus. Ponūt aliqui tm̄ mollescere a tepido hyrci sanguine: q̄ fabulosum esse existimo cū plures ictu mallei frāgi uiderim. Nec aliqd̄ tā durū reperit̄: qn̄ ab adamāte patiat̄ mirū est ut ferē q̄ magneti cōtrariat̄: ipsam ligādo ne ferrū attrahat: cuius sex spēs a doctoribus magis notæ dictæ a locis in quibus inueniunt̄: ponunt̄: nā Indicus/Arabicus/Syrtheus/Macedonicus/Aethyopicus/ac Cyprius p̄ ordinē inuicē succedūt. Indicus paruus in q̄titate existit: sed in uirtute maior & hic est qui

malleo resistit: ponderosus ac plucētis cristalli colorē habens. Arabicus huic assimilatur sed pallidior ac minoris q̄tatis. Sytheus ac Macedonicus splendentis ferri colorē h̄nt Aethyopicus oibus obscurior. Cyprius in aureū colorem uergit: oibus uilior ac mollior: oīum speciesq; uirtus est uenena repellere t̄n ipse potatus mortale uenenū existit. Veneficis artibus resistit. Vanos metus expellit: Iurgia ac Rixas uincere facit. Lunaticis ac repletis dæmone p̄dest: ligat⁹ sinistro lacerto hostes uincere facit. Indomitas bestias humiliat. IncurSIONibus fantasmatū ac in cuborū subuenit. In agēdis rebus gestantē audacē uirtuosumq; efficit. Adamātis quoq; Indici seu Arabici ut a multis ponit⁹ est ut magnetis uirtus: dirigere ferrū ab eo tactū ad polum arcticū & ex hoc nōnulli adamantē magnetē uocāt.

ACHATES lapis diuersorū colorū existit. Varianturq; in eo colores ex locis suæ gn̄ationis quorū species plures sunt sed septē famosiores existūt q̄ nō t̄n colore sed uirtute uariant⁹ ut lapidarii ponunt. Sicilia primū Achatē dedit ab Acheo flumine inuento. Vñ ex hac cā Siculus primo ponit⁹ Demū Creticus Indicus Aegyptiacus Persicus Arabicus ac Cyprius. Siculus niger est intersectus uena alba. Creta Corallo similem Achatē p̄ducit aureis uenis seu guttis uariatū. Indicus ex multis coloribus ac uenis uariat⁹: ex quorū intersectione diuersæ imagines multotiēs fabricant⁹. Nunc ferarū gn̄a flores aut nemora: nūc uolucres aut regū p̄tendit naturales effigies ut in Achate pyrri regis fertur ac ēt uidi Achatē in quo septē arbores in quadā planitie apparebāt & hi optimi ac oibus excellentiores existunt. Aegyptiacus uero rubedine ac albedine carēs uariis uenis intersectat. Persicus succensus mirti odorē spirat ut aliqui ponūt. Dionysius de situ orbis ponit Achates Persicos esse in forma chilindri qui p̄ decursum aquarū ex mōtibus in coaspi

resistit
veneficis
expellit
res facit
uincere
magis
gestantē
causa
uirtus

Creticus
uallē similis
Indicus
ex multis
coloribus
ac uenis

de flumine ruūt & inter arenas repiunt. Arabicus ac Cypri-
cus coloribus diuersis uariantē tēdentes ad uitreā trāsparetiā.
Virtutes achatū scđm specieꝝ diuersitates uariant. Sed inter *soluitos fu*
se oēs in hoc cōueniūt q̄ homines sollicitos reddūt: sed Siculi
ppria uirtus est uipax ac scorpionū ueneno resistere si supra
pūcturā liget aut tritus uino potet. Indicus uenenosa fugat.
Visum in aspiciēdo fouet. Sicut ore retentus mitigat. Gestati *tenet uisū*
uictoriā p̄bet: uires corroborat: tēpestates auertit: sistitq; ful- *applicando*
mina. Creticus uisum acuit. Sicut ac uenena extinguit: gratū *gestati uic*
ac facundū gestantē reddit: uiresq; conseruat ac corroborat. *riam.*
Mihi superfluum uidetur uirtutes singulorū exprimere cum *Excliusu*
ad inuicem coīcidant: breuitatis itaq; causa omitto. *su acuit*

Ametistus ex purpureis ac trāsparetib; lapidibus existit *purpureo*
uiolaceo colore permixtus. Roseaq; flāmulas fundens. Cuius *transparet*
q̄nq; species sunt: oēs tñ ad purpureitatē uergūt coloribus ua- *uiolaceo*
riis iniunctā. Indicus colore decore ac p̄cio alios excedit: hñs *re p̄cipio*
purpureū admixtū cū roseo ac modico uiolaceo. Qui uero *Indicus me*
sola purpureitate habūdāt nō adeo p̄ciosi sunt. Violaceus ui-
naceus: ac uiolaceus aqueus reliqs uiliores sunt. Loca in qbus
inueniunt eis nomē tribuerūt. Indicus principatum obtinet.
Arabicus/Armenius/Galaticus/Aegyptiac/Tarsicus/ac Cypri-
cus p̄ ordinē subsecunt licet duo ultimi oibus uiliores ac sor-
didissimi existāt & de his a doctoribus nō fit mentio. Omnes
tñ ad sculpendū habiles existūt. Virtus eorū est ebrietatē su-
gare: nā cū supra umbilicū ligant uini uaporē refrenāt & sic *bonū intel*
ebrietatē soluūt cogitatiōes malas reprimūt: bonū intellectū *ne uigili*
inducūt. In agēdis negociis uigilē ac exprū efficiunt: sterilem *militante*
fecundāt lotiōe eius bibita. Venenū extingunt. Militātes cu- *suppare*
stodiunt ac inimicos superare faciunt. Ad capturā facilē sil- *unt. Inbi.*
uestrium ferarum uolucrumq; p̄parant.

lapidis reperio: sed narrata a pluribus comprobantur.

CAgapis croceus in colore pellis leonis lapis est: ab agape dictus quod dilectionem importat. Cum uirtute sua ab hoibus diligitur. Miram in scorpionum ictibus ac uiperarum morsibus uirtutem habens uulneri alligatus: linitusque aqua circumdato uulnere dolorem statim tollit ac mitigat.

CAndromates in colore niger poderosus ac durus lapis est: dicunt argenti ac aes ad se attrahere: quemadmodum magnes ferrum.

CAttritus sanguineum colorem ut ematites in aquam emittit.

CAntracites seu Antrachas, Ardētis coloris lapis est scintillas ut carbunculus: quod a candida uena percinctus est: non sustinet ignem perunctus oleo color extinguit exardescitque aqua perfusus. Albertus magnus ponit ipsum pro carbunculo. Sed non est ut alii ponunt quamuis cum ipso participet in colore ac uirtute. Virtus eius est pestilentialem aerem expellere ac gestantem tutum reddere. Apostematibus suo nomine dictis subuenit eo quoque modo quo de agape ante diximus.

CAmadinus lapis uarii coloris existit: cuius uirtus magnificata est in extinctione ueneni gestantemque uictoriosum efficit: somniorumque ac enigmatum interpretem instruit uarias questiones soluere: cum ei proponuntur.

CAbeston siue abestus ferrei coloris lapis est quem Archadia ac Arabia. Producit abeston dictus. id est inextinguibilis: quoniam accensus perpetuam retinet flammam. Et ex hoc gentiles in cadelabris templorum coluerunt: ideo quia fortissimam flammam ac inextinguibilem in se retinet nec ab imbribus seu tempestatibus extinguit. Habetque lanugineam naturam & a multis pluma salamandram appellatur. Ab inseparabili unctuosum humido a sua substantia ignis fouetur: ideo semel accessus perpetuam lucem conseruat sine aliquo liquore addito.

CAlus candidus ac leuis ut pumex lapis est & cum lingua linitur

nota

facit uictoriosum
notam

in catin
quibus
sonat
catin

pluma sal
dre acc
semper
lucet

uirtus
lapis
nota

gustū salū p̄bet: cōstrictus manibus facile in puluerē uertit̄.
 Ex Alexātria deportatur: licet in aspectu non speciosus sit: in
 uirtute tñ summus est. Nam p̄thicos cum rosaceo zucharo
 more ellectuarii sanat. Scrofulas/ fistulas/ podagram/ ac multas
 alias ægritudines curare dicit̄: ut ex medicor̄ libris habet̄.

¶ Amianton filiosus ac lucidus in colore lapis existit: in simili/
 tudine aluminis plumosus: tñ cū maiori tenacitate. A multis li/
 nū uiuū dicit̄. Nam cū in igne decoquitur demū teritur: fila
 ut linū emittit q̄ a sua inseparabili uiscositate ab igne nō passa
 euenit: & more lini filat̄. Cum antiq̄ defunctor̄ cineres reser/
 uabāt ex amianton sacculos cōficiēbāt: in ipsis mortuor̄ cor/
 pora imposita cōburebāt: illeso sacculo hoc agebant: ne quid
 extraneū cineribus mortuor̄ admisceret̄. Valere incantatio/
 nibus ac magor̄ ueneficiis uirtutem suam dixerunt.

¶ Augusteum ex marmoꝝ specie nigri coloris lapis est. Un/
 datim maculæ in serpentum speciem insunt: Tiberii Augusti
 tempore in Aegypto repertus a quo nomen uendicauit.

¶ Alabastrū siue alabastrites intercinctus albis uenulis ac ci/
 trinis colore cādidus lapis est: ex genere marmoꝝ ad unguen/
 taria uasa optimus: cū in eo illesa p̄seruentur. Circa Thebas ac
 Damascū inuenitur p̄batissimus ac ceteris cādidior in India
 ac Carmania. Vilissimus sine candore in Cappadocia. Opti/
 mus quoq̄ existit qui mellinū habet colorem non cum multa
 trāsparetiā. In medicinis ualet ut adiascoride ac a multis aliis
 doctoribus habetur. Gestans causar̄ uictoriosus erit.

¶ Alabādicus niger i purpureū uergēs lapis est a loco nomē
 sumēs suæ primæ iuētiōis. Ab igne colliquat̄: ac fundit̄ more
 metalli: utilis ad uitrariā artē cū uitrū clarificet ac albefaciat.
 Reperit̄ in multis Italiae locis & a uitrariis māganefum dicit̄.

¶ Aspilatē i Arabia lapis genit̄ nigri coloris i nido Arabicar̄

*libicus puda
 prius summa
 as fistula
 Sarac*

*libitida
 uel Arabia*

auitū ut plimū iuēit spleneticos curat fimo cameli splēi alligat⁹

CAbistos nigri coloris lapis est rubentibus ac niueis uenis lineatus ab igne calefactus p octo dies calorē in se retinet grauis ac pōderosus existēs plusq̄ sibi uideat sua q̄titas ministrare.

CAsinius siue Asininus lapis ab asino aīali dicit̄: qm̄ ex siluestri asino extrahit̄. Subalbidus & par̄ in citrinū tēdēs cū rotūda ac par̄ oblōga figura in q̄titate nō magnæ nucis: nō durus: cū aliq̄libus amfractib⁹ nō multū penetrātib⁹. Cū fragit̄ subcitrini smalti lucidi similitudinē retinet. Hic lapis duplex est maxillaris. s. & Cephalicus. At Cephalicus capiti ipositus eius dolorē sedat ac Epilensia curat. Maxillaris q̄a in maxilla reperit̄: Gestantē in defessū reddit: ut nulli in plio subcūbat: q̄n potius lassatis hostib⁹ ipse resūptis uirib⁹ diro cruciatu reuerberet. Venenosis aīalib⁹ resistit. Sūptus cū uino quartanas febres excutit. In necādo uermes puerorū mirā uirtutē habet: si cū uino sūmat̄ nocumentū aquæ bibitæ in qua steterit uenum corrigit: ac reptibiliū morsus curat. Prægnātibus auxiliari fertur & ex aluo mortuum fœtum educere.

CArabica seu Arab⁹ ī colore Eboris lapis ē nomē ab Arabia sūpsit: in qua primo inuētus est. Valere dicit̄ in dolorib⁹ neruorū. In Aegypto quoq; reperit̄ odorē ac colorē myrti habēs & in usum odoris seruat̄: Crematus dentifriciis accommodat̄.

CAmiatus siue amiantus in colore aluminis lapis existit: nec in igne deperditur. Veneficiis magorū resistere fertur utilissimus quoq; ad medicinalia.

CAntiphates ex lucēri nigro lapis ē. Odorē ac saporē myrti reddit si ī uino ac lacte coquat̄ fascinatiōibusq; auxiliū p̄bet.

CAmites lapis est aluminis seu nitri colorē hñs durior tñ his existit. In Aegypto ac in Arabia gignitur: Aethyopicus uiridis est cum in aqua dissoluitur lacteum colorem efficit.

CArmenus lapis scđm Auicennā est lapis azurinus & scđm aliquos est lapis hñs colorē inter uiridē obscurū & nigrū frāgibilis leuit:leuis tactu:carēsq; aspirate:habetq; mirabilē proprietatē in curando humorem melancolicum.

CAquilinus limphaticus in quodam pisce reperitur humanae uitae cōmodus. Nam appensus aut gestatus incommoda quartanae febris propellit ac aufert.

CAnancithidus Necromanticus lapis existit cuius uirtus est euocare imagines dæmonum ac spirituum.

CAgirites in colore argenti lapis est habens stigmata aurea:

CAntitaneus idem q; Crisocola:

CAquileus idem q; Ethices.

CAndroa idem q; androdamanta.

Balasis purpureo seu roseo colore flāmescit ac rutilat & a nōnullis Placidus dicit. Aliq; putāt esse carbūculū colore ac uirtute diminutū quēadmodū uirtus feminæ a uirtute maris differt. Pluries cōpertum est q; exterior pars unius lapidis attestat Balasio interior carbūculo & ex hoc dicūt balasiū esse domū carbūculi. Balasii uirtus est uanas cogitatioes ac luxuriā auferre ac reprimere. Cōciliare amicoꝝ discordias ac in humano corpore sanitatē inducere. Qui tritus ac potatus cū aqua oculoꝝ infirmitatibus opitulat & epatis doloribus subuenit:& q; mirū esse arbitror:si ipso balasio quattuor domus angulos:uiridarii:aut uineæ tetigeris:a fulguræ tempestatibus siue a uermibus:erunt immunes.

CBerillus oleagini coloris siue aquæ maris lapis existit:dicūt nouē esse eius spēs oēs tñ i uiriditate pallētes. Nomē hēt a regione seu a gēte ubi primo inuētus est. Reddēs sexagonā formā cōspiciuā. India pducit berillos albos ut maris aqua infecta ex solis radiis:ac tales raro alibi reperiunt:similes oleo

*liber
p. 10
as p. 1
Sari*

*ingit
cosm
angit
p. 10
m. ab
in parit
adimant*

aut aquæ maris curiosa uetustas magis in p̄cio habuit. Mo/
 derniores uero obscuri cristalli colorē hñtes cū magis adamā
 ti assimilant̄ existimauerūt ac tales a quisdā Catel dicti sunt.
 Est & alia spēs pallidior & ysoberillus dicit̄: q̄ aureo seu glau
 co colore fulget & hi babilonici sūt huic Crytopilon pallidior
 p̄pinquus existit: subsequit̄ his Hyacinthizontes. Demū He
 roides. Post hos ceruini ac oleagini obscuri: Cristallini: Cristal
 lo similes. Sed Indici oibus p̄ciosiores sunt: cū multā trasparē
 tiā habeāt: & hi cū mouent̄: apparet q̄ aqua in eis moueat̄:
 & hæc est sn̄ia Alberti licet ab aliis discrepet. Si uero hi in for
 mā pilæ retundant̄: ac radiis Solis subiaceāt ignē emittūt ut
 specula cōcaua: uariæ ei uirtutes insūt. Alacrē gestātē reddit. *Alacritas*
 Cōiugii amorē cōseruat ac auget. Collo appēsus uana somnia *remat amorē*
 pellit. Gulæ ac fauciu & oēs agritudines ex humiditate capi *conungi*
tis pendentes curat ac ab eis p̄seruat sumptus ac p̄mixtus cū
 tanto argēti p̄dere lepram curat. Aqua in qua steterit demū *uulbis opitula*
 sumpta oculis opitulat̄: potataq; suspiria tollit: ac Epatis infir
 mitates curat. Prægnantibus quoq; ne partum abortiant nec
 quid incōmodi patiantur coadiuuat.

Borax: Nosa. Crapondinus synonyma sunt eiusdē lapidis q̄
 a buffone extrahit̄ cuius duæ sunt spēs albus & hic melior ac
 raro reptus. Alter uero niger fuscus cū ceruleo colore habens
 in medio similitudinē oculi: debetq; extrahi a buffone mor/
 tuo adhuc palpitātē: & hi meliores existūt / his qui extrahunt̄
 post diuturnā morā sub terra. In ueneno mirabilē uirtutē hñt
 Nā cū qs uenenū sūperit huic deglutiat: q̄ deglutitus intesti/
 na circuit: uenenosam q̄litatē ī intestinis ipressam extinguit:
 & p̄ secessum exit ac reseruat̄. In reptibiliū morsu iuuamētū
 p̄stat. Febresq; tollit: stomachi ac renū dispositiōes malas emē
 dat si eius lotio summatur: & nōnulli dicunt si gestetur. *dolorē / machi*

gēma suū recipiūt. Est. n. mas & fœmina in maribus stellæ in
 tus ardere uident̃. Fœminæ uero fulgorē extra mittūt & aliq̃
 hos Indicos esse dicūt reliqs̃ p̃ciosiores: licet dixerimus arden
 tiū spēs esse duodecim: tm̃ de q̃nq; magis notis mentionē fa
 ciemus. Nā primū locū Carbūculus obtinet. Rubinus subse
 quit̃. Balasius quoq; in hac specie cōputat̃. Rubith idē q; spī
 nella quartū obtinet locū. In ultimo granata ānumerat̃: uires
 carbūculi sunt aerē uenenosum ac pestiferū fugare luxuriā re
 primere: sanitatē corporis inducere ac p̃seruare. Malas cogita
 tiones aufert ac amicorū lites conciliat & ad omne prosperi
 tatis augmentum facit.

¶ Calcedonius siue calcedon ut quidam dicūt in colore palli
 dus est. Sed saphirinus præstātor: a doctoribus uero tres spe
 cies magis notæ ponunt̃ licet a nōnullis plures. Nā hodiernis
 tēporibus tot diuersas species Germania p̃ducit q; uanū esset
 enarrare. Nā saphirinū primū occupat locū. Pallidus fuscus
 parē albescēs subsequē. Ultimū est rubeus extinctus nō trās pa
 rens. Multotiēs hæc pmixtæ sunt species & in uno tm̃ lapide
 repiunt̃ uarii colores: oib; locis p̃fectissimos Aethyopia p̃
 ducit. Nōne ē in littore adriatici maris p̃pe tuā ciuitatē calce
 donii albi pallētes ac ēt fusci durissimi repiunt̃. Fantasticas il
 lusiones collo suspensi ex malācolia ortas expellunt. Si p̃fora
 tum traiectūq; ex setis asini quis tulerit in ciuilibus causis ac *in lites et*
 certaminibus uictor erit. Corporis uires conseruat. Nigri seu *uiles*
 saphirini raucedinem prohibent uocemq; clarificant. Omnes
 eius species libidinem frenant. A tempestatibus ac ab aduer
 sis casibus præseruant. *saluat a ca
 xibus aduer*

¶ Chelidonium lapis est inuētus in uentre pulloꝝ hyrūdinum
 cuius qdē binæ sunt spēs. Nā qui rubeus est gestatus in pan
 no lineo mundo in sanis ac lunaticis prodest & diuurnas in

firmitates eradicat: facūdos ac gratos gestantes reddit: Attritus aqua more colyrii oculoꝝ ægritudines curat. Niger uero adoptatū finē suscepta negocia cōducit. Iras cōpescit gerentē quoq; gratū ac placidum efficit: dñorū iras mitigat. Alligatus collo ī pāno lineo croceo febres effugit: Omnesq; nociuos hu mores refrenat ac æquat. Cōpertū est appensum collo Epilenticos ac ytericos sanare. Nōnulli dicūt q; debēt inuolui in pelle uituli seu cerui non nati & sinistro brachio alligari. Debent tales lapides extrahi dū pulli parui stant in nido ac de mense Augusti ut pfectiores existant & pulli nō tangant terram nec parentes adsint dum extrahuntur.

⊕ Corallus more arbuſti in mari nascitur absq; foliis nō excedens bipedalem magnitudinem: cuius binæ sunt spēs rubeus & albus. Auicēna ponit tertiā speciē esse nigrā. Vidi simul cōiunctos in uno stipite albū & rubeum. Albi uero ut plurimū pforati sunt: & hi inutiles existūt: nō pforati cū sūma albedine ac rubicūdiſſimi optimi sunt. Virtutes eoꝝ & maxime rubentis est oēm fluxum sanguinis sedare gestatus aut ubicūq; fuerit in domo uel naui. Manes: Demoniacas umbras: Ludibria: Sōnia: Fulmina uentos ac tēpestates fugat: & a Methrodoro gorgiā noīat: q; interpretat typhonibus ac fulminibus resistere ptegitq; ab omni ferrarū icursu. Stomaticis ac cardiacis passionibus subuenit. Suspēsus ut stomachū tāgat aut sumptus debilitati stomachi opitulat splenis apostematibus ac intestinoꝝ iuuamentū pstat. Corrosas gingiuas solidat putrida ulcera abstergit: ac nociuā medicinā reprimi. Rasura eius cū uino bibira pdest mingētibus arenulas. Cōtritū & aspersus aut suspensus inter fructiferas arbores aut in agro cū semine fertilitatē inducit: & ab eis grādinē nociuosq; imbres auertit. A fide digno accepi: ac multotiens exptus sum ne infantes in

extra sanguine

in stomacho

in pectore

in stomacho

in uino bibira

in agro

in fructibus

in mulas

epilepsiam incurrāt: q̄ primū ex utero exeūt: ante q̄ qd̄ gustē ^{q̄ m. opes}
 in ore pueri ponatur dimidiū scropuli rubei coralli bene triti ^{pro pueris.}
 & deglutiat: est. n. mirabile seruatiuū: quā plures uirtutes eis
 insunt quas breuitatis causa omitto.

¶ **Cornelius rubeus** seu ruffus ac trāsparens lapis est & hi oriē
 tales existūt: in Rheno flumine rubicūdissimi ac quasi colorē
 mini hātes repiūt: nōnulli ad citrinū diafanū uergūt: loturæ
 carnis similes. Mēstrua refrenat Emoroidas sistit. Disintericos ^{contra mē}
 curat. Collo aut digito gestatus rixas accensosq; aīos cōpescit. ^{et emoroidas}

¶ **Cristallū** ad instar glaciei colore ac transparētia lapis est cū
 nō modica duricie. Aliq; putant niuē esse glaciātā ac induratā
 per triginta annos & ex annositate in petram esse cōuersam.
 Aliq; dicūt a terrestritate & nō a frigiditate lapideitatē acq̄si
 uisse. Oppositi antedictorū sunt dicētes q; hi ut alii lapides cū
 multo tñ aqueo generant rōnē suā cōfirmāt dicētes in ptibus
 meridionalibus esse cōpertū cristallū in q̄bus nūq; nix existit:
 Prima opinio a pluribus cōprobat cū uideāt in septētrionali
 bus alpibus ubi cōtinuo nix seu glacies existit: cū Sol æstiuo
 tpe feruētissimos suos radios nō mittat nisi multū obliq; ex ele
 uatione poli & ibi maxima q̄titas cristalli habūdet. Gignit̄ ē
 in Asia ac Cypro. Præstātor uero in iugis alpiū Aethyopiæ
 & in insula quoq; rubri maris meron dicta sita ante Arabiam
 Scythia quoq; Cristallo habūdat ad pocula cōficiēda. Fabri
 cata ex Cristallo pila radiis solaribus exposita inflāmat mate
 riam subpositam combustibilem: sed prius calefacta pila ne
 quaq; accendit. Hoc apud philosophos rationabile est nec est
 p̄sentis inuestigationis. Cristallū dormiētibus appensum ma ^{contra fas}
 la depellit somnia: soluit fascinos: ore retentū sitim mitigat. ^{uapores.}
 Et cum melle tritū ubera lacte replet. Vsus quoq; cristalli po
 tius ad fabricanda pocula existit q̄ ad aliud.

C Crisoprassus siue Crisopressus colore uiridis similis succo prassii lapis est interclusas hñs guttas aureas: unde nomen uē dicat. Nam crisos græce aurū cū ex colore aureo ac uiridi cō positus sit: India ac Aethyopia dat. Sūma uirtus eius est uisum fouere. Assiduitatē in bonis operibus præstat: auaritiā pellit: cor lætificat: passionēq; eius ammouet.

C Crisoletus. Crisolimus seu Crisolensis ex auro igniq; colore scintillans ac trasparens lapis est: sed pprie Crisoletus dicitur græca lingua nomen sumens: nā crisis græce latinæ aurum & oletus totū uñ crisoletus totus aureus Aethyopici optimi sūt: Indici ac Arabici nō adeo lucidi ac trasparētes existūt habentes in se fuscā nebulā ac ēt ad citrinū uergūt. Aethyopici ī matutinis igniti uidentur in die uero aurei apparēt. Ligatus auro & in sinistra manu gestatus dæmones expellit nocturnos timores ac melācolicas uisiōes fugat. Præcipua eius uirtus ē ualere cōtra incātationes detestabiliū mulierculæ & earū præstigia eneruare pforatus traiectusq; ex setis asini in pellendo dæmones maioris est uirtutis detentus in manu febrilem calorem extinguit.

C Crisolitus huius qdem lapidis unū genus est trāslucens aurei coloris hñs quasdā ardētes scintillas. Alterū uero qd a pluribus cōprobatur. Ceruleus ac uirens est ac si aqua maris in maiorē uiriditatē tenderet. Solaribus radiis suppositus aureā representat stellā. Repit in Aethyopia. Locatus in auro nocturnis timoribus obstat: dat sapientiā ac honorē: stultitiāq; repellit: tritus ac potatus asmaticis subuenit.

C Celonites seu celontes in triplici gñe ut qdā uolunt existit. Extrahiturq; ex magna testudine ī colore margaritæ habente testam. Vterinus uero uarius ac purpureus est cuius propriū est igni resistere. Virtus eius in hoc censeat digna pconio: q

si quis cōgruo tpe abluto ore sub lingua gesserit fert̄ cōtinuo
 quasi diuino spiramine futura prædicere. Tpe hæc sūt: die q̄
 dem toto primæ lunæ ac. xv. Diebus uero cæteris totius luna
 ris ascensus ab ortu solis usq; ad. vi. horā quottidie. Descensus
 uero toto tpe añ diē uirtutis huiuscemodi largit̄ effectū. Alii
 duo lapides cephalicus ac epaticus sunt quorū uirtutes nō exi
 guæ sunt. Cephalicus qdē dictus est ex sua inuentiōe cum in
 capite reperiā: praualet qdem ad capitis dolorē: resisitq; ful
 minibus. Epaticus uero ex inuētione dicit̄ cū aqua tritus ac
 bibitus ante accessionē quartanæ mirabiliter liberat. Hi sunt
 quoq; lapides dicti drome. Gestati uero cū radice peoniæ ge
 stantes faciunt summe compotentes.

ad p̄dicend
 factum

nota
 q̄ r̄
 nis
 p̄dicosos
 oluit
 a r̄
 q̄ r̄ p̄

¶ Cogolites seu cegolites a doctoribus medicinæ Iudaicus la
 pis dicit̄ ex sua ibi frequenti inuentione similis oliuæ nucleo.
 Intus uero colorē aluminis seu argenti: non gratus uisui: sed
 oportunos medelis. Tritus ac aqua solutus & p̄ os assumptus
 renes lapidosos soluit: ac arenas uesicæ purgat: & cū conueni
 enti aqua haustus stranguriam remouet.

¶ Ceraunius seu cerraolus lapis est formā pyramidalē hñs. Ge
 nera eorū bina sunt cristallinū croceo infectum: alterū colore
 piritis. Ferunt ex nubibus cadere & in loco propinquo ictui
 fulminis. Germanicus primus est. Hispanicus uero secundus
 ut ignis flāma rutilans est. Socatus aliā speciem esse nigram
 ponit. Euax his cōtrariat̄ cū ex diuersis colorib⁹ esse dixerit.
 Durissimus tñ est & magnæ uirtutis. Nā gestantē mergi non
 sinit nec turbine aut fulmine pcuti: in caulis ac prælio uicto
 riam inducit: dulciā ac læta somnia ministrat.

in lite est
 lio

¶ Coruina lapis in capite corui piscis repit̄ & semp̄ bini sunt:
 color eius alb⁹ opacus ē cū ob lōga ac gibbosa figura ab una
 parte in altera cōcaua cū aliq̄li eminētia ī medio extrahit̄ pal

pitāte pisce ac lunā crescēte & de mēse Maii. Gestatus ut carni adhereat Iliorū dolores aufert: tritus ac sumptus idē facit.

¶ Cimēdia ex cerebro piscis sui noīs extrahit̄ bini in capite reperiunt̄. Tertius iuxta spōdile tertiā uersus caudā piscis: est rotūdus/longitudinis digitorū septē. Cuius caput latū est. Transparēs adeo si lumini obiciat̄ intus spina apparet. Dicūt magi q̄ uirtus eorū est p̄nunciare maris ac aeris trāq̄llitates ac tēpestates. Luxuriā per diē excitant si in potu sumantur.

¶ Calchophanus niger est gestatus ī ore fauces p̄seruat a raucedine: ac sonorā uocem efficit.

¶ Caldaicus siue callayca uiridi palledine ac crassa: nō limpidus: nec uisu iocūdus: auroq; decens lapis est. Media Germaniaq; in gelidis rupibus ultro porrigit instar oculi.

¶ Crisocollus in similitudine auri lapis est media puincia producit ubi formicæ aurum eruunt. Magnetis uirtutem obtinet: ac aurum auget.

¶ Crisoptasius lapis est in tenebris lucēs: colore reciproco ac cōfuso: uelut quercus putrefacta ac in obscuro collocata: in luce uero marcescit in colore pallidi auri absq; aliquo nitore.

¶ Chemites Eboris similitudinem habens nō ponderosus in duricie marmoris lapis est illesa mortuorū corpora a uermib; ac putrefactione longo xuo seruare narrant.

¶ Crisanterinus in aureum colorē uergit frangibilis est: licet incultus: nō sp̄nēda est eius uirtus. Collo suspēsus p̄thificos curat puerorū collo appensus dolorē ex ortu dentiū remouet.

¶ Cysteolithos cū aliquali albedine ac citrinitate lapis est in uētus ī marina spōgia & licet incultus sit calculosis tñ p̄dest. Si cū potenti uīno bibat̄: collo pueris suspensus tussim tollit.

¶ Catochites pro Sagda qdā ponūt ut infra habet̄ q̄ nō est ueq;. In corsica repiri a Solino ponit̄ glutinosam rē adherētē

manibus tangētis: dimittit: & ita se annectens corpori ut uel/
lus eēt deglutine. In certaminib⁹ uictorē reddere uis eius est.

Ac magicis artibus resistere. Si scrupulum unū assumpseris.

¶ Coruia siue coruina coloris ruffi lapis est artificiose habet.

¶ Klendis Aprilis decoque oua accepta de nido corui donec du
rescāt: refrigerataq; in nido collocentur ut prius erāt. **Coruus**

his cognitis uociferare incipiet: a longe q; uolabit ad hūc lapi
dem inueniendū: & inuento ad nidū accedet: tactisq; ouis ut

cruda ac plifica redibunt. Suripiat lapis subito a nido. Cuius *ad hoc uoce*

uirtus ē diuitias augere honores p̄ber ac multa futura p̄dicē. *et ad futurum*

¶ Cambnites colore cristalli parum obscuri lapis existit: deo
ac hominibus gestans placebit affabilis ac amabilis ab oibus *F. dicere*

erit. Si sinistro brachio alligatus fuerit ydropicos curat. Cre/
do equidem q; idem sit q; Kbrates.

¶ Cepocapites seu cepites candidus lapis est habēs nodos ue
narum marmoris candētis: coeuntes ac imagines diuersarum

rerum in eo figurantur ut in Achate fit.

¶ Calorites colore uiridis ac si succus herbæ expressus esset:
quē magi inueniri tradunt in uentre Sille auis: ad Magicas

artes ualet si ferro includatur.

¶ Cepionidus ex colorib⁹ multis ac trāslucēs aspiciētū simi
litudinē reddēs modo Iaspidis mō cristalli & aliqn smaragdī.

¶ Chorinteus ex marmorē genere citrinus in colore armonia
ci in se diuersos colores habens a corintho nomen sumens in

quo magna copia reperit: aptus ædificiis cū ex eo columnæ
limina trabes ac multa alia longo æuo durantia fiant.

¶ Cyanica siue Cyaneus ceruleus coruscans nitore purpuræ
aureis crepusculis uariatus ac interdū cū intermicātibus pun
ctulis diuersorū colorū lapis existit. In Scythia repit: & est ma
sculus ac fœmina, Mas fœmina nitidior ac purior & ad gra/
h

ciam intermicantibus aureis puluiculis.

☉ Caristeus colore uiridis ab aspectu nomen sumens eo q̄ ui sui sit gratus: uiriditateq; sua confortans.

☉ Calaminaris flauus tener nō lucidus nec trās lucēs lapis existit. Hic si nouies in aceto extinctus fuerit: & cum alitis sanguine tenuissime puluerizatus ad inuersas palpebras optimū Collirium existit.

☉ Crisopassus ut a solino ponit' berilli species est hñs aureum colorem admixtum purpureo.

☉ Coaspis colore uiridis cū auri fulgore nomē a flumine Persarum sumpsit in quo inuentus est.

☉ Cimilianicus colore marmoris in medio hñs pupillā aureā seu crocei coloris/repertus in alueo Euphratis fluminis.

☉ Crisolansis idem q̄ Crisoletus.

☉ Crisites est lapis hñs colorē ostreae in Aegypto inuenitur.

☉ Amites idem q̄ ostracites ut infra habetur.

☉ Elonia idem q̄ Sirites.

☉ Crisopilon species berilli ut in suo capitulo habetur.

☉ Crisoberillus ut supra in capitulo berilli.

☉ Coranus albus ex genere marmorum durior Pario.

☉ Crisopis lapis ut aurum uidetur.

☉ Calcitis aerei coloris lapis est.

☉ Carcina est habens colorem cancri.

☉ Rapondinus idem q̄ borax.

☉ Celicolus idem q̄ beliculus.

☉ Chrysopteron species Topatii similis Crisoprassio.

O Aemonius bino colore pmixtus ut yris arcus lapis est: nomen a similitudine yridis quæ dæmon arcus dicitur sumpsit. Febricitatibus cōferre: uenena expellere: gestantē ab hostibus tutū ac uictorē reddere uirtutē eius esse dicunt.

CDionisia nigra est ac guttis rubeis aspersa dicunt alii fuscū seu ferrugineū habere colorē aspersū guttis niueis. In oriente reperit quæ si in aqua soluta fuerit uini odorē tribuit: suoq; odore ebrietatē fugat & uini odorē subuertit ac euaporare facit.

CDiacodos siue diadocus colore berillo similis est cū palliditate. Præcūctis exagitat dæmones ut in aliqd apparere faciat. Nam iniectus in aqua cū sua præcātatione uarias dæmonū effigies figurat ac petentibus dat responsa. In ore quoq; detentus quē dæmonē quis uult ab inferis reuocat & in petitiōibus suū adimplebit desiderium. Mortuorū corpora abhorret. Nā si cū eo defūcti corpus tetigeris: uirtutibus uideatū eū agnosces.

Quædam ignota sunt in his
CDraconites seu dentrites aut **Dracōius** uel **obsianus** qui est **Kimedi**us uespertinus uocat' lucidus ac transparens cristallini coloris lapis est secundū aliquos. Nigrū colorē **Albertus** magnus ponit figurā quoq; piramidale non lucidā habere dicit. Nonnulli dicunt lucidū esse ut speculū cum nigredine. Multi hanc quærūt nec inueniunt. Transportat' ex oriente ubi magni dracones sunt. Nā exciso capite draconis ipso adhuc palpitate extrahit'. Virtutē amittit si diu post draconis mortē in capite remanserit. Audaces uiri in partibus orientis draconum speluncas explorant: & in has gramen rebus somniferis medicatū iponunt. Dū dracones ad speluncā redeūt/ comedunt ex medicamine somno grauant': dormiētibus uero caput abscindunt & lapidē extrahunt. Excelsa ei uirtus inest. ineffugando omne uenenū & maxime serpentū. Gestantem quoq; inuictū ac audacem reddit. Ideo reges orientis talē lapidē hñe gloriāt'.

CDrosolitus uarii coloris lapis est cuius nominis causa existit: si ad ignem appropinquatur uelut sudorem emittit.

CDoriatides. Lapis inuenit' in capite murilage cū subito excidit' & ad uescendū dat' formicis color ei' niger lucidus ē. Nō

nulli uolūt q̄ ex capite galli extrahat̄ ut infra capi. Radaim.
 Optata perficere ac ad uota omnia deducere uirtus eius est.
 ¶ Doctus lapis uirens est cum claritate quadā & credo q̄ sit
 Crisoliticus ut supra dictum est.

spiritu
et
magis
virtus
lapis
est
 ¶ Litropia siue Elitropus uiridis gēma est ut q̄busdā pla
 cet Smaragdo similis aspersa tñ guttis sanguineis: Ane
 cromanticis uero Babylonensium gēma dicta est. In Aphrica
 Aethyopia repit̄. Noīs cā ab effectu dicit̄. Est aut̄ hoc argu
 mentū facillimæ cognitionis ipsius. Si in pelui prius linita tñ
 succo herbæ sui noīs in aqua posita radiis solaribus subiiciat̄
 Aqua apparebit rubea & Sol sanguineus ac si Eclypsim pa
 tiatur. Demū aqua bulliet: ac extra peluim sparget̄ ut ab igne
 esset agitata. Extra aquam posita solem recipit more speculi.
 Adeo q̄ eclypses solares inspiciēdo elitropiā uidere possumus
 In Cypro ēt inuenit̄: sed nobilior ī Lybia teste Solino. Ferūt
 magi si quodā carmine sacrata fuerit ac q̄busdā carateribus
 insignita futura p̄dicere facit: & si succo herbæ sui noīs inun
 cta fuerit: uisum fallit: adeo q̄ gestantē inuisibilē reddit. Vir
 tus eius est reddere gestantē incolumen ac accrescere uitæ t̄ps
 & quēcūq; sanguinis fluxū detinere. Venena quoq; ei cādūt.

pro fluxu
sanguinis
 ¶ Emathitis siue Emathites, lapis ē ruffus obscurus ac durus
 ferrugineū splēdorē hñs cū sanguinis uenis manus t̄gētis in
 ficiens sanguineo colore: si cū aliquo liquore terit̄: illud ut san
 guis efficit̄. A sua uirtute nomē uēdicat. Nā Emeth idē q̄ san
 guis. Titel uero sistens: nā principalis uirtus eius est sanguinē
 silttere: qnq; eius spēs a locis inuētionis dictæ sunt. Arabicus:
 Aphricus p̄aliis ualēt. Frigijs Aethyopicus uiliores estimant̄
 licet Socatus oppositū dicat. Omniū uilissimus Germanicus
 stiptica est uirtus eius. Si secundū artē medicinæ ablutus sit.
 Galienus uero calefactiuū ac extenuatiuū ponit: q̄ de nō ablu

to intelligendū est. Emothoicis disintericis ac mēstruatis & in
 omni sanguineo fluxu si supra cotem molarē cū cōdecēti li-
 quore ducat usq; quo sanguineū colorē acqrat p̄stātissimū ac
 optimū remediū. Si antedictis exhibeat cū albumine oui cō
 quassato seu melle & succo mali punici palpebraꝝ asperitatē
 ac uisus ebetudinē sanat. Vulneratis serpentū ictibus potatus
 cū uino subuenit. Curat aut ipsius puluis sup̄crescētis carnis
 materiā. Proficit cū melle mixtus dolētibus oculis. Ferē ēt la-
 pidē ex uelica soluere & si ip̄positus fuerit in feruētī aq̄ tepescit
 ac feruorē emittit. Cōburit̄ frigiū ut ad p̄dicta efficacior sit.

¶ Ethices siue Endes a q̄busdā aq̄leus coloris puniceī lapis ē.

mirabilis uirtutis oris
 Aq̄leus dicit̄ eo q̄ interdū aq̄læ in nido inter oua imponūt in
 oceani littore Persiæ a q̄busdā lapis p̄gnus dicit̄: eo q̄ p̄gnā-
 tis more intra se quēdā lapillū cōtinet intus resonās & ut dixi-
 mus aliq̄ puniceī coloris esse describūt aliq̄ carneū cū plani-
 cie ac luciditate & mediocri magnitudine. Nōnulli dicunt fi-
 gurā h̄re oblongā ad rotūditatē tendentē. Varietas scribentiū
 ex uarietate locoꝝ orit̄ in q̄bus inueniunt̄: mirabilis uirtutis
 t̄n est: dicūt si uenenatū cibū h̄nti talis lapis porrigit̄: deglu-
 tire nō poterit: amoto lapide deglutiet. Aliq̄ dicūt q̄ debet po-
 ni in cibo. Prægnāti sinistro brachio appensus abortum phi-
 bet. Et in hora partus coxæ alligatus adueniētia picula ammo-
 uet & partum accelerat. Epilenticis subuenit. Venenosa fugat
 animalia: & ideo aquilæ in nido ponūt: ut oua ac pullis a ue-
 nenosis animalibus intacta p̄seruentur. Amabilem sobriū ac
 diuitem gestantem efficit & ab aduersis casibus seruat.

¶ Enidros siue Etyndros in colore Cristalli lapis existit ab
 ydros q̄ sonat aquā cū perpetuis guttis stillet. Huius causa a
 philosophis nō ignorat̄ cū frigidissimus sit cōtinue aerē tan-
 gētē frigiditate sua ī aquā cōuertit ad incensiuas febres ualet.

pro visu

agline

pro p̄p̄g
 h̄bus

Amabile
 sobriū
 semper
 bus aduen

Cepistides seu hepistrites in colore rubicūdus ac rutilās est. In chorinto nascitur. Dicūt si debitis carminibus ac magicis ligaturis ante cor gestatus fuerit: ab omni infortunio tutum reddit. Locustas: nociuosq; uolucres: steriles nubes ac turbines a terræ fructibus cōpescit: & a terra in qua positus fuerit.

Cexacolithus ex pluribus uariisq; coloribus ad inuicē coeūtibus lapis est. Virtus ei⁹ solutiua ē ut piti medici ponūt. Attritus uinoq; solutus colicæ ac illiacæ subuenit passioni si potest.

Cestimion siue exmisiō gratissimus aspectu rutilans ex auro igneoq; colore lapis ē deferēs in extremitatibus cādida lucē.

Cexecōthalithus siue Hexacōta lapis ē hñs ī paruo orbiculo .lx. distinctos colores. In Libya frēntissime reptus. Tot ei uirtutes ī eē dicūt quot ī se p̄ciososq; lapidū ornāmēta demōstrat.

Cexebonos siue exebenus alb⁹ ac speciosus est quo aurifices aurū limpidare solent: si cum eo fundatur. Tritus ac bibitus amentes sanat. Stomaticos curat foetū in utero fouet. Vesicæ dolorem soluit femori alligatus partum accelerat ac uenereas uoluptates frenat.

CEumetis in colore filicis capitū dormientis suppositus nocturna somnia oraculi modo reddet.

CEmites eboris colorē hēt ac similis cādido marmoris: sed duriciei ē minoris. Ferūt sepulcrū darii regis ex eo fuisse cōditū.

CEgyptilla niger lapis est in superficie colorē ceruleū cū uenis aureis habet a loco inuentionis nomē sumpsit: croceū colorē uiniq; saporem si in aqua teratur: reddit.

CEmetrem gēma est poracei coloris quā Assyrii deo dicatā esse dixerunt: est superstitiosa gemma.

CEffestis seu effestites lapis est hñs naturā speculi in reddēdis imaginibus. In chorinto repit. Dicūt si inferuēti aq̄ ponat: ea tepescit & soli opposita ignē accendit in disposita materia.

CElopsites lapis ornatu carēs sed uirtute supplet q̄ in decore deficit. Cum appensus Cephalargiam emicraneamq̄ sanet.

CEunophius similis Ethyci cum intus resonet: putant idem esse: ac similis uirtutis.

CElectio idem q̄ Gagates.

CEchistes idem q̄ Ethyces.

CEchidnes lapis est habens serpentinās maculas.

Alaterius lapis est hñs colorē Crisoliti terrores fugat ac passiōes melācolicas. Hilaritatē sapiētiamq̄ inducit: ac morigeratū gestantē efficit & spiritualia confortat.

CFingites colore cādidus duricieq̄ marmoris cū trāsparētia ut alabastrū: ex Cappadocia habet. Dicunt templū a quodā rege fuisse fabricatū absq̄ fenestris ex lapide isto & ex trāsparētia ipsius claritas dici intus aderat ac si in aperto esset.

CFongites est lapis de cuius colore apud doctores nō parua existit ābiguitas. Existit hoc fore ex diuersitate suae sp̄i. Nō nulli ex ardētibus gēmis eē dicūt. Alii cristallini coloris & intus ad instar flāmæ. In Persia reperit. A multis uirtus eius non ponit. Euax uero narrat si qs rubeū fongitē in sinistra manu tulerit dolores corporis ammouet: ac iram compescit.

similis vulgaris
CFalcones siue auri pigmētū & a uulgo arsenicū dicit: cū p̄ sublimationē dealbat: rubeū in aureū colorē uergens naturā sulphuris hñs: q̄ alkimiste unum de spiritibus uocāt. Calefactiuā ac desiccatiuā uirtutē hñs ex calcinatiōe nigredinē acquirat. Post sublimationē uero ei inest albedo: & cū ter aut quater sublimat adustiū in sūmo efficit: adeo q̄ oīa metalla corrodit dēpto auro. Puluerizatum ac in unguere positū supnascēntis carnis materiā ammouet: sumptis oīb⁹ aīalib⁹ uenenū est.

CFrigius uiridis est ex cōbustione ruffedinē acquirat. Aptus ad pānos tingēdos: in medicinis multū ē ī usu ut adiascoride

habetur: nā si cū sauina bibat fistulosos ac podagrosos sanat.

GRanatus ex ardētibus gēmis ac ex carbūculoꝝ gñe lapis est. Cuius tres spēs sūt. Rubea obscura ad instar mali granati floris. Altera est rubei coloris cū aliqua citrinitate in similitudinē iacinti. Tertia uero spēs q̄ suriana dicit̄ rubeū uiolaceū hēt: & hæc cæteris p̄ciosior inuenit̄ in Aethyopia inter arenas maris. Virtus eius est lætificare cor ac tristitiā expellere: Nōnulli dicūt q̄ gestantem a pestifero morbo p̄tegit.

Galactides siue galaricides est lapis i colore cinereus uel ut q̄busdā placet albus in colore lactis. In Nilo ac in Athaleo flumine inuenitur: qui in aqua contritus colorē ac saporē lacteū p̄bet. Sunt q̄ Galacidē dicūt Smaragdū uenis cādidas circūcinctū. Ex diuersitate uirtutis adhuc diuersa noīa sortit̄. Aliq̄ uocāt Elebon. Magi Senochitē. Alii Graffitē. Nōnulli Galbatem seu Anachitē: Magi hūc lapidē æternis p̄coniis extollūt.

Nā magicas scripturas exaudiri ac umbras reuocatas reddere responsa facit. Rixas quoq̄ ac maleficia p̄terita in obliuionē deducit. Qui uero secū apportauerit & regem offenderit uel aliū statim placabit & ad beniuolentiā reddet. In causis uictorem/astutū/amabilē facundū efficit: nec fascinari sinit. Vbera lactātis suspēsus collo replet. Alligatus coxæ cū filo lanæ ouis grauidæ partū faciliat. Vex̄ mentē pturbat si clausus in ore lique scat. Tritus ac cū sale mixtus imūdo ouili aspgat̄ ut pastores Aegyptii aiūt ouium ubera lactæ replet ac foecūdat & a scabiæ liberat. Humanā quoq̄ scabiē curare dicūt. Circūligatus denti tollit dolorem. Discordias cōciliat: si ter tritus cū aqua & exiccatus in potu cū aqua clara det̄. Duos inter se inimicantes in amore cōiungit nec amplius eorū amor sepabit̄.

Garatronicus & a q̄busdā Galgatromeus est lapis Ruffus aspsus uenulis croceis similisq̄ caprioli pelli. Hic militantibus

*inimicos
et in p
et in m
moron
confir
stat &
fandis ali
intuibus
toratus*

*p m
tonia*

p m se

*p m
cis*

*abom
me capi
em ad hadis
et oria repōn*

utilis est. Ferūt Achillē regē eū habuisse: nā cū secū in plium gerebat: nō subcūbebat alicui: sed ab hostibus uictoriā reportabat. Ipso uero carēs hostibus subiacebat. Orientales magnā copiā hnt & ex ipso ensiū capulos fabricant: ne in plia euntes eo careant: cū eius uirtus sit reddere gestantem uictorem.

pro uict

Galatides siue Galactica seu Gelatia multis etiā ac diuersis noībus appellat. Est candidus lucēs in figura glandinis lapis: durissimusq; ut Adamas: frigidissimusq; ut uix ab igne calefiat: & hoc a nimia poroꝝ obstrictione q̄ phibet ignis calorē ingredi. Sua frigiditate luxuriā frenat. Iramq; cōpescit: & remediū p̄stat ad omnes calidas ægritudines humani corporis.

Gelachides seu Garatides coloris subnigri lapis est dans gestanti amabilē mitē ac gratiosum esse. Ore retētus recta iudicia p̄ferre facit ac uarias opiniōes recte dignoscere: & qd de se alter cogitet scire facit. Ut expiētia talē lapidē agnoscamus doctores ponūt. Ut inuncto humano corpore melle: locoq; muscaꝝ iposito ī manu teneat hic lapis. Nā si a muscis ac apibꝯ illesus p̄manet & dimisso lapide molestet: uerus garatides est.

pro uice qd cogit

Gagates licet gūmi sit ut a multis habet inter lapides tñ cōnumerat a loco suæ inuentionis nomē accipit. Duæ eius sunt spēs citrinus q̄ Succinū dicit: de quo infra dicit. Alter niger & a multis ambra nigra appellat: & hic pprie est Gagates licet Plinius ab aliis multū discrepet: in Lycia inuenit. Solinus ponit in Britānia inueniri in Copia. Gagates ut dixi niger est leuis/aridus/ac lucidus/nō trāsparens: & si in igne ponat quasi odorē hēt a spalti. Calefactus ex fricatiōe ad se festucas paleas attrahit. Fumigiū eius dæmones fugat: sacras ligaturas ac p̄cantationes soluit. Gestatus ydropicis cōfert. In aqua tritus ac p̄gnāti exhibitus foetū accelerat: ac quocūq; mō mulieri p̄pinatus. In potu fuerit cogit corruptā/urinā fundere. Virginem

Ambra

pro p̄gnatibus

uero minime: Suffumigiū quoq; mulieribus Menstrua puo-
care dicūt. Epilensia detegere: Serpētes fugare & eorū morsū
cū cerui medulla sumptum sanare dentesq; cōmotos firmare.

¶ Gerades rubicūdus ac rutilās lapis ē ī opposito solis radios
ignitos mittit. Virt⁹ ei⁹ ē hoīem tueri a uolatilib⁹ pugnātib⁹.

¶ Gallerica est lapis uiridis pallens ac nimis crassus nō iocū
dus auro decens unde appellata est.

¶ Garamantica Smaragdo similis per transuersum lineā al-
bam habens in magica arte multum ualet.

¶ Galidana olorini coloris lapis est. Hæc quoq; gēma cōcipe
dicit^r: & intra se partū fateri cōcussa qdā putāt q^d sit Ethyces.

¶ Grogius idem q^d corallus nomē uendicat a uirtute sistendi
Thifones ac fulmina.

¶ Glofopetra siue gulofus lapis similis est humanæ linguæ
unde nomen sumplit. Dicunt aliqui non in terra nasci sed de-
ficiēte luna a coelo decidere Magi huic nō modicā attribuūt
potestatē in arte sua: nā ex eo lunares motus ferunt excitari.

¶ Grisoletus idem q^d Crisoletus.

¶ Garamantides idem q^d Sandastros.

¶ Galaxia lapis niger intercurrentibus sanguineis aut can-
didis uenis.

¶ Galacidem idem q^d Smaragdus.

HYENA p̄ciosus lapis est dignus custodia nomē sumens a
bestia sui nominis cum ī oculis eius reperiat^r. Multorū
est color. Huius hæc est utilitas si uera narrant^r. Ore abluto
linguæ subiiciat^r statim facit futura prædicere. Quartanā ac
podagram gestanti non sinit euenire.

¶ Hieracites similis milui p̄næ ī colore uariatus est: nōnulli
dicūt nigri coloris q^d idē ē q^d gelachides cū similis sit uirtutis.

¶ Hamonis aurei coloris lapis existit inter sacratissimas gē-

mas cōnumerat̄ cornu arietini effigiē hñs: in Aethyopia repit̄
cū in cōtēplatiōe qs steterit oīa diuina in mēte repntare facit.

CHormesion aspectu gratissimus ex igneo ac aureo colore
rutilans in extremitatibus candidam lucem reddens.

CHorcus lapis quē Alexandrini Catimiā uocāt niger est ac
ad terendū facilis. Hic ingreditur in solidatura argenti.

CHysmeri idem q̄ Smeriglius.

CHamnochrysos lapis est habens arenas aureas quadrulas
admixtas in eius substantia.

*multa q̄
virtutū
si non
hñs*
TAcintoz̄ tres esse spēs decreuit antiqtas: ex fulgore sui
noīs uocant̄. Nā eoz̄ alii sunt citrini: alii granatici: alii
qdē Veneti: & oēs trāsparetes sunt: satisq; ex sua denoiatiōe co
gnosci pnt: cum citrini a colore citri. Granatici a colore floris
mali granati. Veneti aut̄ ex ceruleo colore q̄ in ore missi aliis
frigidiores existūt: & hi et̄ aquatici dicunt̄. Aliq; his aliā spe/
ciem addūt: & Saphirinos uocāt. Omnes tñ ruffedine ac fla/
ueitate admixta supradictis coloribus participāt. Gaudet hic
p̄aliis lapidibus serenitate. tenebrositate marcescit. Comēdant̄
illi quoz̄ color nec nimis densus nec nimis rarus existit: sed ex
utroq; tēpamēto ppetua luce fulgētes sunt neq; æqualiter ru/
tilantes. Albertus tñ ponit Saphirinū iacintū principatū obti
nere. Qui flauus ac lucidus ualde est carens quasi aquositate
& Aethyopicus est. Nonnulli granaticos meliores esse putāt q̄
ignē substineāt & uiolaceo colore fulgēt. Citrini uero paruam
rubedinē hñt. Omniū uilissimi Eneti seu Cerulei sunt q̄ cū te/
nui sua citrinitate parē ruffedinis hñt: Duricia tñ alios exce/
dunt & uix ab adamāte signant̄: & hi frigidissimi sunt. Aliæ
uero spēs caliditatē ac siccitatē in primo gradu hñt. Virtute
oēs equales sunt licet colore differāt. Corporis uirtutes & ma
xime cordis uigorāt. Tristiciā qdē uanaq; suspitiōes effugāt.

*Iacintū
Saphirina*

tit:& ob hoc nomen sumpsit.

CIdeus colorē ferrugineū hñs lapis est:reperit̃ in Ideo mōte Cretæ a quo nomē sumpsit humani pollicis formā habens.

CIscistos seu iscultos croceus est in uentus in partibus Hispaniæ iuxta gades Herculis:aliqui dicunt q̃ idē est q̃ amantes cum eiusdem sit uirtutis.

CIndica ruffi coloris & in attritu purpureū colorem efficit. Altera eiusdē nominis aspectu candida est:A suæ inuentionis loco nomen sumpsit cuius uirtutis sit non ponitur.

CIudaicus a Iudæa dictus est q̃ idem est q̃ Cogolitus.

CIouis gemma candida tenera non ponderosa.

CIon colore uiolaceo:reperitur apud Indos.

CIaguntia aliqui uolunt granatam esse.

CIerarchites idem q̃ Hieracites.

RAbrates siue Kakabres in colore cristalli cū fusca albedine.Cuius uirtus est in reddendo hominē eloquentem hylarem:præbet honores/beniuentiā/& a noxiis casibus defendit.Ydropem quoq̃ curat.

CKamā seu Kakamā. Est albus uariis coloribus distinctus: & a Kaumate dicit̃:q̃ incendiū importat:Reperitur in locis sulphureis/ac callidis:& frequentissime onixe admixtus. Eius determinata uirtus nulla est sed uirtutē ex sculpturis seu imaginibus q̃ in ipso sculptæ sunt accipit de q̃bus in tertio dicit̃

CKarabe idem q̃ Succinū de quo infra dicitur. Quidā tñ aliquā differentiā ponunt:nec tñ in colore/nec in uirtute differunt:sed suffumigiū eius magis epilensiam mouet.

CKenne in ceruorū oculis genitum fore aiunt:in oriētalibus partibus.Cuius uirtus est contra uenena.

CKimedini Limphatici idem q̃ Cimedia.

CKinocetus nō est omnino inutilis cum dæmonia eiiciat.

*ualde
uilis,*

*oportet
in
omnibus
partibus
non
est
inutilis*

Lichinus seu Lychinites inter ardētes gēmas cōputatur. Rubeus est & in multis locis gnat. Apud Indos pbatissimus. Dicit lychinus eo q̄ lucis uigorē excitat: ac si accensa esset lucerna. Binæ dicunt esse eius spēs. Prima ut diximus & ab aliquibus dicitur est remissus carbūculus. Alter uero in purpureū colorē uergit q̄ calefactus sole aut ex fricatiōe festucas ad se trahit: durus & difficilis ad sculpendū & cū eius sculptura ī cæra imprimitur: in se retinet: ac si bestia morsu rapet. Alii dicūt quattuor esse species eius. Sed specificatas nō reperio.

Lyncurius est lapis genitus ex urina lyncis aīalis tpe indurata. Repitur ubi talia aīalia cōmorantur & maxime in partibus Alemanniæ. Nā trinas esse spēs dicūt quæ una est scintillans ut carbūculus. Altera crocea in nigredinē tendēs. Tertia uero uiridis. Virtus est stomachi dolorē cōpescere. Ictericam soluere: fluxum sistere: ac ad morbū regium ualere.

humidus
te-huius
picis fu
ig. m. m.
Lyncis lapis ēt ex urina aīalis sui noīs genitus est. Sed a superioribus differt: & q̄diu sub terra existit mollis est cū in arido collocat durefcit. Color uero eius albus nigro pmixtus ad iniuicē coeūtes & dū in terra aut in loco humido retinet ante suā exiccationē fungos generat. Cuius lapidis seu fungorū uirtus est calculosis siue lapidosis iuuamentū ferre: dolorē stomachi tollit: & uentris fluxum compescit: atq; yctericiam curat.

Lippares seu Liparia ad quē spēte sua quasi quodā naturali instinctu aīaliū oē genus accedit: & ideo nōnulli dicūt hūc hūc lapidē nō est necesse ad feras capiēdas alia inuenire ingenia: est lapis frequenter inuentus in Lybia. Alii dicunt q̄ eius uirtus est mirabilis in tuendis aīalibus. Nā cū bestia seu fera a canibus ac uenatore infestat ad hūc lapidē inueniendū festinat accedere tāq̄ ad p̄tectorē suū ac defensorē. Nam q̄diu tale animal dictū lapidem conspicit: nec canes nec uenator uidere

potest q̄ ualde mirabile esset si ita foret: it̄m a doctorib⁹ ponit̄:
& in hoc dictū Plinii credo uerissimū cū dicit q̄ nullum est
tam audax mendaciū q̄ auctoritate careat.

¶ Limacie lapis ab aīali in cuius capite reperit̄ nomen sum-
psit. Ex capite limaciæ absq̄ cortice extrahit̄: quæ in locis hu-
midis ac petrosis cōmorat̄: debet aut̄ extrahi statim uisa a stri-
cto capite. Est coloris albi ac parū transparentis parua ma-
gnitudinis similisq̄ frusti humanæ unguis: dicūt collo appen-
sum febricitantem liberare.

¶ Lacteus lapis ex cirrino colore cōstitutus est cū in molarī
cute cū aliquo liquore ducit̄ in lacteum colorē uertit. Qui si
in reumatizatis oculis imponitur humorū cursum p̄hibet: in
principio quoq̄ apostematū calidorū oculorū ualet.

¶ Leucoptalmus ex quattuor coloribus habens similitudinē
lupini oculi lapis est. Vnde nomē sumpsit: quidam putant q̄
idem sit q̄ obtallius.

¶ Lisimachus ex marmorū genere lapis est habens uenas seu
guttas aureas.

¶ Leucocrifos lapis ex colore uiridis it̄ercinctus albis uenis:
nōnulli speciē Smaragdi esse putāt ut in eius capitulo habet̄.

¶ Limoniates lapis uiridis est in similitudine Smaragdi: non
tamen cum tanta uiriditate ac transparentia.

¶ Ligurius ut quibsdā placet electorio similis ē & paleas tra-
hit. Stomachi dolorē placat: fluxūq̄ uentris cōpescit: icteri-
cos sanat: uisum acuit & hinc est q̄ in aliquibus collyriis ocu-
lorum a medicis ponitur.

¶ Lignites in colore uitri cū quadā pulchritudine suspensus
collo pueri a fascinatiōib⁹ p̄seruat & a maleficiis mulierularū
q̄ uulgo striges dicūt. Alligatus frōti sanguineū fluxū ex na-
rib⁹ cōpescit mētis alienationē expellit ac futura p̄dicet̄ facit.

*Stomachi
dolorē
placat
fluxū
uentris
acuit
uisum*

*pro stomachi
et oculis*

*futuris
cere*

¶ Lepidotes in similitudine squamæ piscis lapis existit habēs diuersos colores.

*Exhibitus
whrosli
ri At* ¶ Limphicus lapis magnæ uirtutis. Exhibitus caducos liberat. Inuolutus tamē in bisfino pāno præseruat ab omnibus Ophthalmiæ/Faucum/Gulæ/Tussis/ac Cephalargiæ lāgoribus: non solum præsentibus uerum & futuris.

¶ Ligdinus lapis est eximii candoris amplitudinē quasi lancis aut crateris non excedens: primo repertus in Arabia. Asia uero corallinum dat nō maioris/mensuræ q̄ sint bina cubita: ac etiā album in ea reperitur in similitudine Eboris.

¶ Lauraces lapides Cephalargiam ac Emigraneam sanant.

¶ Lychuitem genus marmoris lucens cum multa albedine.

¶ Lazolus lapis ponitur in capitulo Zamemelazoli.

¶ Litos idem q̄ magnes.

¶ Leucostyctos idem q̄ prophirites.

¶ Lunarius idem q̄ Selenites.

*homodo
margarit
stant* ¶ Margarita candida; gēma; primū locū obtinet ex cœlesti rore genita in quibusdā conchis marinis ut ab aucto-ribus habet. Feruntur hæ conchæ matutino tpe in certa anni tpe imū maris petere aerēq; attrahere: ex quo margaritæ generant: & scdm aeris sumpti claritatē ita & margaritæ lucidæ ac turbidæ gnant. Est. n. margarita rotūda ut plurimū & a quibusdā dicitur unio: cū tm̄ una in qualibet cōcha reperiat. Et si ex habundantia aeris assumpti plures in una concha generant: in simul globatæ existūt ut uidi septē simul globatas tm̄ oēs ex opposito luminis suā ostēdebāt rotūditatē binæ aut ternæ multotiēs uisæ sunt: quæ pfectissimus color est argenteus cū quadā limpидitate. Nec eius magnitudo ut a doctoribus habet excessit unciā. Binæ species margaritæ sunt: una oriētalis cuius color candidus ut tersum argētū cū diaphani

tate in supficie: & hæc pfectior est. Altera uero spēs occidentalis dicitur: quæ ex Británico mari trāsportat: cuius color obtusus est cū quadā albedine uergēte in aureū colorē: Orientales oibus pfectiores sunt: & cū magnæ ac rotūdæ existunt: Arte tñ perforant: & interdū a natura nō recto ordine: & hæc uiles ac inutiles ad ornamēta: differūtq; a non pforatis & hoc est qd dicit circa istans pforatæ margaritæ pfectiores sunt minorēq; hñt stipticitatē nō pforatis: Cum tñ cōfortationē intēdimus: Ridiculū qdē est si dicta celeberrimorū doctorū nō sana mēte itelligant. Cum in receptis dicāt Margaritæ pforatæ & nō pforatæ & loco pforatæ arte pforatæ ponant cū solo acci/denti & nō cōplexiōe differāt. Vnde ne in errorē deueniamus & ab insciis differamus. Perforatæ margaritæ sūt q̄ diu in cōchis steterūt: & ipse euomuerūt ex perfecta eorū maturatione in mari & ex longa mora & perfecta maturatione perforātur & stipticitatem amiserunt: & de his doctores cum perforatas nomināt intelligunt: & certū est cū hæc inutiles ad ornamenta existant ad nos nō trāsportant. Qui uero recte intelligunt in cōparatione margaritas ad gallas adducūt qm̄ nō pforatæ pforatis stiptitiores sunt. Habent et̄ margaritæ phisicales effectus ultra ornamēti cōmoditatē in cibo decoctæ quartanā tollunt: Tritæ cum lactæ & assumptæ mortifera ulcera sanāt: & sic sumptæ mirabiliter uocē clarificāt. Cor cōfortāt unde cardiacis ac Sincopizātibus auxiliū pstant: amouētq; Epilensia. Fluxū uentris sistunt: in febribus pestilentialibus cū zucharo exhibitæ adiutoriū pstant. Gestantē quoq; castum reddunt.

in tno
ex simu
913
Medusa a regione sui nois in qua primo inuētus est: nomen
sumpsit. Lapis est cuius binæ sunt spēs. Niger & uiridis: sed
uiridis Medinus dicitur. Niger uero si sup molarē cotē uiridē
cū lactæ mulieris solutus fuerit q̄ masculū peperit: oculisq; im

pro uisa
 pro polyg
 ponat: depditū uisum restaurat. Cum lactæ uero ouis q̄ semel
 agniculū peperit solutus: podagricos sanat: dolorosis locis lini
 tus. Sūptus p̄ os uenenū existit p̄nitiosum. Hic uero est lapis
 dictus merito mortis atq; salutis dator. Viridis uero q̄ Medi
 nus dicit cū felle aliuiti nigri & aliq̄tis per magnetis ac aquæ
 pluuiialis cōtritus oculis adhibitus per septem dies uisum reso
 uet ac minima & quasi inuisibilia uidere facit.

pro uisu
CMarmor notissimus lapis est & diuersæ eius sunt spēs su
 mentes nomē a puinciis seu locis in q̄bus inueniunt. Tamen
 ueq; marmor laudatissimū apud antiquos est uiride & ex hoc
 nomen sumpsit: nā marmor græce latinæ uiridis. Non tñ oēs
 spēs in lipiciniis locis generant ac a montibus excidunt. Sed
 aliq̄ sparsæ sub terra generant: ut in multis locis huius nri li
 belli sermonē fecimus ac faciemus. In p̄sentiaꝝ uero tm̄ noīa
 specieꝝ cū suis coloribus repetemus. Virtutes uero in capitu
 lis p̄priis reperies Lacedemoniū uiride est ut diximus oibus
 p̄ciosissimū. Augusteū huic succedit repertū in Aegypto hñs
 maculas cōglobatas in nodū: Ophiteū albū ac nigrū cū serpē
 tinis maculis. Purpuritū seu porphiritum ex Aegypto est hñs
 rubeū colorē cū candidis intermicātibus punctis seu globatis
 lineis Basamitū ferruginei coloris est inuētū in Aethyopia ac
 Aegypto. Thebaicū albū intercinctū aureis uenis seu guttis.
 Syenitū apud Syenē urbē reperit. Pariū albissimū in insula
 sui noīs gignitur Onichiteū in Arabia mōtib; inuenit: nec
 alibi putauerūt: sed in Germania maxima q̄titas repit hñs co
 lorē quasi alabastris cū uenulis albis. Sunt et Lesbiū Corin
 theū: Caristeū: Numidicū: Luculeū q̄ in Chio repit Limen
 sum Eburneū nigrū ab elephāte dictum. Caratiense a loco cā
 didū maculatū rubeis maculis & interdū nigris. Reperit etiā
 in multis locis cū diuersis ac uariis nominibus: q̄ uanum est

enarrare cum in colore ac pulchritudine antedictis assimiletur.

CMurina ex diuersis coloribus insimul iunctis Lapis est ut ex purpureo albo ac igneo cum quadam repercussione intra se qualem in caelesti arcu aspicimus: apud Parthos reperitur. Putant nonnulli ex humiditate terrae condensata calore solis generari. Virtus eius a doctoribus non ponitur sed utilis ad uasa fabricanda.

Nam Pompeius primo myrrina uasa in Italiam duxit quae ex pulchritudine sua in maximo precio extiterunt.

CMirites colore ac odore mirrhæ similis est confricatus panis nardi odorem spirat cum suauitate.

CMalachites ad Smaragdi claritatem quodammodo se pertrahit cum Crasso uigore absque transparentia & a malua nomen sumit: cum quasi colore eius habeat: est lapis mollis in Arabia inuenitur Cypro ac Persia differenter tamen: nam Arabicus colore maluae habet Cypri cum ad glaucedinem tendit: Persicus cum quadam uiriditate aereum colore retinet. Virtus huius est infantes ab aduersis casibus tueri: cunaeque a noxiis fantasmatibus defendere ut infantes in omni prosperitate concreuant.

CMemphitis a ciuitate sui nominis in qua primo inuentus est nomen sumpsit utile chirurgis hunc lapidem esse quodammodo putatur: cum stupefactiua sit eius uirtus magis opio. Nam in potu sumptus seu cum aceto attritus & linitus quem ureda seu secanda sunt membra Ea sic stupescere facit ut nullum penitus dolorem sentiant.

CMagnes mirabilis ac incredibilis uirtutis est: nisi experientia nos docuisset quae dicturi sumus uana existimarent: lapis est feruginii coloris cum ceruleitate quadam nonnumquam fusci ac diuersi coloris. Inuentus primo apud trogloditas in littore oceani: quoniam magnetis genera a doctoribus demonstrant quae colorum ac uirtutum sunt diuersarum Aethyopicum. Macedonicum: Anthiochenum: Alexandrinum: & Asiaticum. Sed summa laus apud antiquos est in

P. 105. 5. 4. 1.
Aethyopico
 Magnete Aethyopico. Nomē ab inuētore sumpsit: hodiernis
 tēpibus in multis ac diuersis locis repit̄. Aiunt piculosam esse
 nauigationē cū cimbris ferratis in locis gnatiōis: qm̄ rōne ferri
 ibi detinerent̄ q̄ ridiculū esse arbitror. Vt dixi uirtus eius est
 stupēda ac admirabilis & si apud nos in usu nō foret menda/
 cia q̄ narrant̄ putarem̄. In attrahēdo ferrū aīalē quasi uirtu/
 tem hīe uidetur: & nō solū in attrahēdo sed in imprimendo ei
 uirtutē cū quadā symboleitate. Nā ferrū a magnete tactū ad
 se alterę trahit ac si magnes esset: uidet̄ cū adamāte disceptare
 nā cū adamas ei appropīquat̄: ferrū nō attrahit. Alleū quoq;
 eius uirtutē alligat. Ex his nullā rationē reddere possumus: cū
 ignota apud philosophos sit sed tm̄ a pprietate occulta pue/
 nire aiunt. Tres repio esse spēs una q̄ tm̄ ferrū attrahit. Altera
 quæ humanā carnē ad se trahit. Tertia uero q̄ Hymmō dicit̄
 ex una pte trahit ferrū: & ex altera fugat: & hæc tm̄ apud nos
 existit: reliquas uero nō uidimus. Ferrū tali mō a se eiicit. Nā
 tacto ferro ex una pte magnetis ex opposita eius pte appro/
 pinquato fugat: ut expiētia docet de acu appenso filo. Pericu/
 losa foret nauigatio p̄ altū mare sine uirtute ac noticia huius
 lapidis. Cū nauigātibus nauigationis sit index: quotiens tetrīs
 nubibus ipsorū Sidus index latuerit: nescirēt quo nauigarent.
 Primi nauigantes ignorātes nauticā rotā: acū paleæ uel ligno
 infigebāt per trāsuersum & in lance cū aqua ponebāt ut acus
 nataret deinde circūducebāt lanci magnetē: acusq; eū undiq;
 sequit̄ quo subtracto quasi quodā naturali motu cuspis acus
 uertit̄ in directo sideris arctici poli. Modo p̄cognito loco si/
 deris motū suū dirigūt. Moderni cū ingeniosi sint ac inuētis
 addere facile sit nauticā rotā fabricarūt. In qua nō tm̄ locū Po/
 li arctici: uerū oēs cœli ptes ac uentos cernere p̄nt. In magnete
 hoc mirabile est q̄ inest ei uirtus omniū partiū cœli & scdm

partē corespondentē cœli: ipsa magnes tacto ferro facit acū seu
 rotā nauticā uerti ad illā partē cœli: & hoc habet ab Alberto
 magno in libello de Magnete ac experientia multotiēs uidi.
 Nonnulli sacrū lapidē uocāt: & nō solum hęc admirāda q̄ dixi ^{Virgates}
 mus. Sed plures uirtutes summus opifex ei tribuit. Nā gestas ^{Calamitē}
 tus spasmū artethicū: dolorēq; curat. Hora partus in manu re
 tentus ipm faciliat. Sumptus tritus cū mulla purgādo soluit
 ydropisim. Eodēq; mō exhibitus uulneribus ex uenenato fer
 ro illatis subuenit. Splenetici sūptus cū succo feniculi pdest:
 ac inuncto capite alopitia curat. Pondus unius danich cū sæ/
 po serpētis raahi & succo urticæ si datū fuerit alicui ad potā/
 dum amentē reddit & eū ex gente/patria/habitatiōe ac regiōe
 sua fugat. Adulteratas quoq; uxores lapis hic reuelat. Nā si la
 tenter capiti dormiētis uxoris fuerit in lecto suppositus: si ca/
 sta est uxor: maritū amplectit. Si uero adulterata erit: a lecto
 statim p̄silit dormiens quasi coacta horribili fetore. Gestatus
 aut̄ recōciliat uxores uiris ac uiros uxoribus. Timores ac su/
 spitiones aufert. Gratosum suaforē in sermonibus elegantēq;
 facit. Hic ēt si tritus fuerit & sup̄ prunas ardētes p̄ domus an
 gulos aspsus: ut fumus eis euolat in altū: p̄tinus fugiēt mo/
 rantes in ea: quia uidebitur totā domū corruere: hiq; ita a fan
 tasmatis terrent q̄ ex domo fugiunt relictis oībus: & hoc
 artificio latrones postmodū eorū bona diripiunt ex cōmodi/
 tate fugæ dñorū. Ferē a q̄busdā ex hoc lapide parietes ac testu
 dinē cuiusdā tēpli dēpto pauimēto constructā fuisse: intra qđ
 idolū quoddā ferreū pōderis libraꝝ mille uirtute magnetis in
 aere suspēsū erat. Cuius argumētū hoc est q̄ si multarū acūū
 crunæ ac cuspides huic lapidi cōfricatæ fuerint sola adiūctio/
 ne unius ad alterā poterunt oēs sustentata prima dūtātaxat in
 aere detineri. q̄tū hic lapis ad magicas artes ualeat: & quot mi

rabilia facere possimus: dimitto: cū alterius sit p̄scrutātionis.
¶ Magnasia siue magnosia ex nigro colore in cōmoditate ad
 uitrariam artem. Idem q̄ Alabanticum.

¶ Marchasitaz spēs multæ ac diuersæ sunt: uariāturq; sc̄dm
 metalloꝝ diuersitatē. Nā alia aurea: alia argētea: alia cuprea:
 Alia uero ferrea: & in colore diuersificant̄ sc̄dm speciē metalli
 cuius est: Alchimistæ hoc bene sciūt: ab igne nō liquefit: sed p̄
 se cōburit̄ aliqui lapidē abesteni uocāt. i. luminis: Ideo q̄a in
 p̄dita uisione iuuamentū præstat. Nōnulli dicunt uocatū esse
 lapidem luminis ex ea q̄ Calibe percusso ignem excutit & in
 apta materia ignem accendit.

¶ Medæ lapis ex inuētione medæ ueneficæ nomē sumpsit.
 Habens nigrum colorem cum auratis uenis reddensq; sapore
 uini si in aqua teritur cum croceo colore.

¶ Morion Cypricus ac Gallicus lapis est nigerrimi coloris
 cum multa transparentia aptus ad sepulchra.

¶ Mitridax lapis est genitus in Persia qui percussus sole ua/
 riis coloribus micat.

¶ Melites seu Melitites lapis est tunsus in aqua mellitū red/
 dit saporem: uariisq; ægritudinibus confert: ut a pluribus do/
 ctoribus habetur maxime a Plinio.

Dltrū inter lapides a doct̄oribus cōnumerat̄: licet nō sit:
 ut ēt de multis diximus: in colore salis ac p̄spiciuus est:
 cuius uirtus dissoluēdi ac attrahēdi est. Artificiose ex faldine
 terræ fit: ubi bestia ac hoīes minxerunt. Quāta sit uirtus in
 bellicis instr̄is: notissimū est in p̄pellendo lapides. Nā cū igne
 incendiū rarefit: & dilatat̄ uiolenter: unde oppositos & uento
 sitatem p̄hibentes lapides p̄pellunt. Ab antiquis nūq̄ cōper/
 tum est: moderna solertia adinuenit: Ex tribus p̄portinabili/
 ter iunctis unum quoddam cōpositum constituerūt: cui nulla

uis resistit: cū omnia frangat ducat propellat ac destruat.

¶ Nicolus bini coloris ex superficie flaua cū parte inferiori nigra & interdū totus niger lapis est. Putant aliqui q̄ sit species Calcedonii. Dicūt q̄ a Græco nomē sumpsit. Virtus eius gestantē est reddere uictoriosum ac gratum populo.

¶ Nassomonites lapis est sanguinei coloris distinctus seu adumbratus nigris uenulis: in Syrtibus reperitur.

¶ Nemessitis lapis est optimus quē de ara Nemesis dea dicunt Athenienses eleuari.

¶ Nose seu Nisus idem q̄ Alabastrides.

Onix lapis est hñs colorē humanæ unguis: nā onix Græce Latinæ unguis. Trāspārēs est & raro p se sola repit̄. Variat̄ eius spēs ex uarietate colorē cū quo iungit̄: & a loco in quo reperit̄. Aliq̄ dicunt duas eius spēs esse: alii uero qnq̄. Primā q̄ uera est diximus: Alterā dicūt esse nigerrimi coloris. Tertiā nigrā cum uenis seu zonis albis & hāc Arabia mittit. India uero dat: Onycē sub ruffum cū uenis albis. Quinta est pmixta ex colore nigro ac sub ruffo. Aliqui dicūt uer̄ onycē esse in colore Ametit̄i carbūculi ac Crisoleti q̄ colores cū albedine ac nigredine sunt permixti. Hic lapis in somno multa horrēda rep̄ntat: gestatus rixas ac lites cōmouet. Pueris saliuā auget: partūq̄ accelerat. Epilēntici collo suspēsus casum phibet. De Onyce hoc mirabile fertur: appositus oculo infirmo spōte sua ut sensata res oculum intrat eūq̄ undiq̄ circuit sine molestia: & si qd̄ intus noxii inuenit: excutit. Humoresq̄ nocuos ac contrarios æquat.

¶ Onicinus licet sit gūma ex arbore sui nois inter lapides annumerat̄ & indurat̄ eo mō quo de succino dicet̄. In colore albus pmixtus medico rubeo: suauē fragat odorē si sup pruna ponatur more suffumigiū: faciē dealbat ac curat scabiem.

pro pue

du Visa
e oculi

pro facie
scabiem

COpalus lapis mirabilis aspectus est cū ex multis ac diuer-
 sis coloribus fulgētū gēmarū sit cōpositus ut puta ex carbū-
 culo. Ametisto: Smaragdo ac multis aliis gēmis cū quadā ua-
 rietate æqualiter lucētī uisūq; mirabili. Solū in India reperit̃:
 cuius magnitudo nō excedit q̃titatē auelanæ magnæ: & in q̃-
 to p̃cio apud antiquos fuerit a Plinio habetur libro trigesimo
 septimo qui narrat æstimatū fuisse uiginti milibus sextertiis.

pro oculis
Cōtra oēs oculoꝝ morbos eius uirtus est. Acuit & corroborat
 uisum: nō est incōueniens tot uirtutes attribuere cum tot lapi-
 dum naturæ: & coloris se ostendat esse participem.

pro oculis
CObtalius siue obtalmius lapis est cuius color a doctoribus
 nō ponit̃ licet aliq; dicāt ex multis esse coloribꝰ: Mirabilis est
 uirtutis in p̃seruando oculos a uariis ægritudinibus: gestantis
 uisum acuit: circūstantiū uero obnubilat: ut uidere non pos-
 sint: si cū folio lauri ac sua præcantatione iunctus fuerit & ge-
 stetur caute q; mirabile esset.

*pro muliere
 si uisus*
COrites lapis est cuius tres esse spēs dicimus: Vnus niger ro-
 tondā figurā hñs. Hic tritus ac mixtus oleo rosaceo p̃fecte cu-
 rat ferarū uulnera ac pestiferos morsus & illesum gestantē ser-
 uat inter cuncta ferarū genera. Alter orites est uirēs cōspersus
 albis maculis: hic gestatus resistit aduersis casibus. Tertius te-
 nuis ut ferri lamina nō crebris guttis obsita. Appensus non si-
 nit mulieres cōcipere. Si uero p̃gnantes sunt abortire facit.

COrfanus ex uiolaceo colore existit sua pulchritudine ac p̃-
 cio Romani Impatores in sua corona imposuerūt in tenebris
 lucet. Orfanus dicit̃ quia eo tpe unus tantū erat repertus: ab
 Imperatoribus diligitur: eo q; regales honores seruat.

CObsius siue Obsianus ex nigro translucētiq; colore in si-
 militudine uitri lapis est cum æquatur ac tergitur umbras ac
 imagines reddit more speculi & pro decore in parietibus ædi

ficioꝝ ponitur in Lybia/Germania/ac Italia inuenitur.

☉Ostracites lapis est in similitudine Testæ ostreae a qua no-
men sumpsit in usu pumicis ad cutē leuigandam habetur: si-
stere sanguinē/ uirtus eius est si in potu tribuatur. Melleq; tri-
tus mamillaꝝ dolores compescit. *pro mamilla
milleq;*

☉Ophites ex marmoꝝ genere est ut supra diximus serpenti-
nas hñs maculas unde nomē uendicauit. Binæ sunt eius spēs:
Molle candidū ac nigricās durū quadā uiriditate aspsum cro-
ceis maculis. Antiq; ex hoc parietes ædificioꝝ ornabāt. Virtus
eius est si collo suspendat; sedare capitis dolores ac opitulari p
cussis ex ictibus serpentū. Albū uero freneticis ac lethargicis
salutē reddere arbitramur: ex Germania habet & cōficiūt ex
ipso uasa potatoria. Aliqui ponūt Ophitē esse lapidē ex quo
fiūt lebetes: tornat; ac secat; mollicie sua & in belgica puincia
cū ferra faciūt tabulas ad domos tegēdas: Igne uero durefcit.

☉Ostratias lapis est in similitudine iacincti sed durior cuius
duricies adamanti assimilatur.

☉Ophicardelon ex barbarica cognominatione nomen acci-
pit. Niger est binas lineas albas intercludens.

☉Okitokius lapis est minor q̄ échitis: & ut ipse interius reso-
nat: planus tactu/ac cito frangibilis. Virtus. Solutus cū succo
herbæ okimæ & sanguine okiteritis ac uno capite omidis pau-
loq; aquæ & repositus in uitreo uase poterit ostentationē uir-
tutis suæ facere. Nā si digitos quis intinxerit in hoc unguēto:
tetigeritq; quātūcunq; fortissimum lignum/metallum/uel lapi-
dem statim eum franget.

☉Onagari idem q; asini lapis de eo supra narrauimus dicūt
q; onager Græce Latīnæ asinus.

☉Ombria idem q; ceraunia de quo supra diximus.

☉Ornicus idem q; Saphirus.

COlea ex fuluo nigro uiridi ac candido colore lapis est.

PRassius ab herba sui nois ex quadā similitudine in colo-
re nomē sumit. Dicūt Prassiū esse domū Smaragdi. In
Aethyopia gigni tradūt apud Nilū fluuiū: Tres sunt eius spe-
cies: una ut dixi est uiridis cum crassedine trāspārēs nō clara.
Altera uiridis cōpressa sanguineis guttis. Tertia uiridis linea-
ta albis cōnexis seu Calcedoniis notis/uirutis nō modicæ exi-
stit: Visū cōfortat: ac oēs uirtutes smaragdi hēt: sed diminute.

CPāthera lapis est q̄ ēt Euātus dicit: hñs uarios colores mix-
tos in uno corpore ad similitudinē aīalis sui nois: ex colorū ua-
rietate nomē uendicauit: Habet tñ talis lapis in se quasdā ni-
gras/rubeas/pallētes/uirides/roseas ac purpureas notas. In mæ-
dia regiōe repit̄. Hunc qdē oriēte Sole si inspexeris in oibus
actibus illius diei uictor eris. Dicūt ēt tot uarias hñe uirtutes
quot lapidū mixturā habet: nā qlibet lapis dat ei suā uirtutē.

CPōtica gēma est liuore plucida. Tres eius spēs magis notas
repiō & Aponto nomē sumit cū ibi repiat̄ ac ēt ex eius aquæ
similitudinē: hñs cū ipsa ceruleitate rubētes stellas: seu asp̄sa ē
guttis sanguineis. Altera aureis stygmatibus micat. Tertia ue-
ro lineata longis lineis rubeis admixtis cū ceruleo. Dicit̄ p̄ eū
interrogari ac fugari dæmonē & cogi ut petenti det respōsa.

CPeantes seu Peantides ut nōnulli dicūt lapis est hñs sexum
fœmineū cū certo tpe cōcipiat: ac sibi similit̄ pariat: & licet ab
aliquibus hoc scriptū sit: mihi non placet: sed potius credo tales
in errorē cecidisse ex antiquorū uerbis male intellectis. Cū. n.
dicant talē lapidē esse fœminei sexus nō intelligūt q̄ lapis iste
cōcipiat: sed ex sua uirtute p̄bēdo mulierib⁹ cōcipiēdi ac pariē-
di auxiliū: q̄ istaz opinionū uerior sit: cōsiderāti dimitto. Repi-
tur ī Macedōia. Color hui⁹ lapidis ē ut aq̄ a frigore cōgelata.

CPirites Apir q̄ est ignis & a uulgo Focarius lapis appellat̄

nā cū calibe pcutit ignē emittit: Ab aliquibus uero dicitur Ypēstionus. i. Vulcanus. Vñ largo uocabulo oēs lapides mittentes ignē Pirites dici pnt. Marchasita ēt ex ignis pductione dicitur Pirites. Corallus quoq; ex intensa rubedine ab aliquibus Pirites dicitur. Verus pirites est q ex celeri ictu ignē pbet fului coloris obtusus nimis & spissus assidua maris pculsiōe expoliatus ad modū & incultus ut tegula. Dioscorides aut ponit eris colorē hīe q tritus ac digitis astrictus stringentis dextrā adurit. Inuenitur aut ī multis locis. Ad multa medicinalia ualere dī: & maxime ī oculorū ægritudinib⁹ ac ī multis aliis ut a doctorib⁹ hī. Pw om

☉ Phrygius a puincia sui noīs in qua primo reptus est nomē sumpsit. In Cypro ēt repit. Cuius color pallidus ac mediocriter grauis ut gleba punica: qui ter calefactus uinoq; p̄fusus rubescit & ad ringēdos pānos utilis existit. In triplici specie esse inuenimus: Vñ iam diximus. Altera similis est ari usto & est sex aris. Tertia licet non uerasit quia artificialis est & fit ex pirite per calcinationē in fornace usq; quo sanguineū colorem acquirat: tamē in specie Phrygii cōputatur. Sriptica est uirtus eius & excrescentes carnes in uulneribus. æquat: Pascencia ac maligna ulcera curat: oculorumq; fluores compescit.

☉ Prophirites lapis est obtusus ponderosus ac durissimus rubei coloris distinctus uariis notulis albis quē superius in capitulo Marmorū diximus cum eius sit species: in usu ædificioꝝ apud antiquos multum erat.

☉ Podros excandentibus gemmis est qui candore suo principatum obtinet dempta margarita.

☉ Panconus Cristallinū colorem habet: cuius magnitudo digitum non excedit: ob longam habens figuram: differt tamen a cristallo quia Angulis caret.

☉ Punicus binæ species huius lapidis sunt ī insulis Acolis re

Pro oculis
 perit: qui candidus est pfectior existit ac pderosus: Vis eius in medicinis multū ualet. Nam ustus lauatus ac exiccatus maxime oculis cōfert: Vlcera purgat: ac cicatrices replet: Ebrietatiq; resistit si ante uini potum sumatur.

¶ Præconissus lapis in colore quasi totus saphirinus obtusus tamē & compressus Calcedonicis notis delectans oculos ex iocunditate sui ornatus.

¶ Pauonius lapis qui datus i potu cum modico sudore cogit in incendium amoris illius cuius est sudor.

¶ Pumex omnibus notus lapis est porosus ac leuissimus & tener. Est autem plerūq; lapis alchimicus nōnūq; physicus: scriptoribus quoq; non inutilis.

¶ Paragonius duplex est niger ac aureus nigro utunt ad metallorū cognitionē ut sciunt aurifices cū in eo metalla ducunt.

¶ Pheonicites lapis est in similitudine ac colore glandis.

¶ Philoginos idem q; crisites.

Virginis lapis.
Quirinus siue quirus præstigiosus lapis est inuentus in nido upupe. Virtus eius est si super pectus dormientis quis posuerit cogit scelera reuelare.

¶ Quaidros idem q; uulturis de quo infra.

Radaim lapis est niger ac translucens. Inuenit in capite galli quāuis aliqui dicant in capite gatti maris ut supra diximus Capitulo Doriatides. Cum excidit subito & ponitur ut formicæ carnē edant: consumpta carne reperitur. Gratiā ac honores gestanti præbet & ad imperandum iuuat.

¶ CRANIVS. RABRI. RAMI. Synonima idē q; Bolus Armenus scdm aliquos sed a Bolo Armeno uidet differre: cum subliuidus sit color hui⁹ & in albū uergat cū luciditate. Pōderosus existit uirtus hui⁹ ē ueneno resistere ut bolus armenus.

¶ Rubinus species est carbūculi ut diximus: nec ab eo differt

nisi q̄titate ac similis uirtutis est: cuius dux sunt spēs. Vna de qua diximus: altera uero obscurior ac quasi nullius precii.

SAphirus lapis est colorē hñs flauū aut celestē p̄spicuum ad instar purissimi azurri & q̄to intensior cū flauitate ac transparētia: t̄ato p̄fectior. At ille p̄ciosior existit q̄ p̄cussus sole fulgorē quasi ardentē emittit: & nūq̄ q̄tūcūq; imago minima sit in eo ostēdit̄. Circa Syrtēs Libycas repit̄. Sed Indici meliores sunt. Nōnulli gemmā gēmaꝝ uenustate coloris rōne appellarūt: sed aliq̄ nō a colore: sed a uirtute hoc nomē uendicare aiunt. Corpus uegetat: colorēq; bonū p̄bet: libidinis ardorem refrigerat: & castū ac pudicū reddit: sudorēq; nimiū compescit. Oculor̄ sordes & frontis dolores tollit. Tortiones uentris cū lacte potatus sedat. Pacificū amabilē piū deuotū gestātem reddit: ac animā in bonis opibus firmat. Fraudes detegit. Terrores expellit. Ad artes quoq; magicas multū deseruit. Necromātiā quoq; opibus sūmā p̄stare dī efficacitā. Antraces solo tactu liberat. Tactis oculis ī uariolaz̄ aduētū illefos cōseruat.

Smaragdor̄ qdē plura sunt genera. Sed Scythici inter oēs principatū obtinēt. Adeo illoꝝ uiriditas est intensa: ut nō mō subdita cuiq̄ lumini aut solaribus radiis nō ebetē: sed potius oēm uigorē supans uicinū aerem uiriditate sua inficiat: & ex hoc denoiant̄. Nā omne intense uiride Smaragdus dici pōt. Duodecim spēs a lapidariis repio esse descriptas. Sed ut diximus Scythici p̄ciosiores ac nobiliores reliqs̄ sunt Britānii subsequunt̄. Aegyptii: Hermici: Persici & q̄ in mineris aris inueniuntur: Hi tñ oēs trāsparētes sed in densitate uiriditatis differunt: Et adeo est delectabilis eoꝝ color ut fere nulla sit gēma oculis gratior resectio: Et cū est xquata eius facies more speculi imagines reddit. Fertur Neronē Cēsarē Smaragdū habuisse mire magnitudinis ī quo gladiator̄ pugnas spectabat.

*omnis in
por nzu
rimos la
pictis*

*in d' hor
rion in
inim
in r' tur
in d' g'it
ac d' r'imus
in d' r'
pictis in
ridis*

*p' u' uiridit
Corporis e
Corporis libid*

p' u' ocul

*generall
in d' l'lo
p' u' d' d'*

p' u' ocul

Sunt reliq̄ eorū species diuersorū colorū ac notulis uitiare quæ cacosmaragdi appellant: quæ cū p̄dictis duodenariū numerū cōplent. Sed tm̄ sex spēs supranoīatæ in p̄cio existūt: nec eorū magnitudo est maxima sicut cacosmaragdorū ut a Plinio habetur de obelisco quinquaginta cubitorū in altitudine. In altitudine ex una quattuor cubitorū ex altera duorū in delubro Iouis apud regē Babiloniæ ex quattuor smaragdis fuisse. Theophrastus narrat uidisse Smaragdū quiritatis cubitorū quattuor. Fert̄ ēt Romæ fuisse pilā magnā in tēplo Herculis. Sed ut diximus p̄fectorū nō magna est quiritas. Est aut̄ smaragdorū forma ne eorū uitia tegant̄ plana in superficie ut color æqualiter fulgeat ac imagines imprimant̄. Cōmodus est hic lapis illis qui castitatē diligunt: cū coitū nō substineat in uirginis de foratione si gestet̄ frangit̄ ut Albertus refert. Lasciuia motus cōpescit: substantiā auget. Dæmonicas illusiones ac tēpestates auertit. Emitriteū sanat. Placabilē deo ac hoībus reddit. Epilēsia casibus obsistit. Memoria acuit: & uim dat rethoricis p̄suationibus: ac cōmodus est eis quorū sollicitudo est in futurorū p̄cognitionibus. Visum defatigatū ex intuitu restaurat: ac conseruat. Venenosis morsibus & maxie canis rabidi leprosis/ calculosis/ ac uenenatis/ si tritus sumat̄ maximū remediū est.

¶ Succinū ex Gagatis specie ut ante diximus licet gūmi sit: pulchritudine sua ac antiquorū usu inter gēmas annumerat̄. Est ergo flauus translucēs hñs in se quādā ceruleitatē cū croceitate: & quātū apud antiquos in p̄cio fuerit: a Plinio habet̄. Fert̄ esse gūmi arboris sui noīs hñtis pini similitudinē. Cōstat aut̄ nō esse gūmi populi ut ex fabula Phaetontis a poetis ponitur. Eius inuētio in multis locis est ut in Dacia: Anglia: Britānia. Sed maxime habūdat iuxta littus oceani spectās aquilonē ex opposito Gessariæ insulæ q̄ idem apud Theutonicos

*in castitate**in opibus**in memoria**in oculis**in moribus
in generis
in dān*

Succinaria insula. Denfatur gūmi hoc sole/rigore: ac tps diu/
 turnitate. Sed cū multotiens ex arboribus exit si qd extraneū
 inuenit: includit in gūmi. Et inde multotiēs cernimus inclusa
 esse aliqua parua aīalia: festucas: & aliqñ deceptores mollifi/
 cant Succinū & includūt aliqd extraneū. Cum in arboribus
 hoc gūmi induratū existit: conquassatis arboribus ex uentore
 flatu cū p̄pinquæ sint mari in eo cadit: Ibiq; magis indurat:
 ac splendidior efficit: demū maritimis tēpestatibus in littora
 p̄pellit: ac rætibus capit. Et quēadmodū magnes ferrū attra
 hit ita & Succinū paleas sup̄calesfactum ex cōfricatione pāni.
 Virtutes Succini eedē sunt: ut Gagatis: sed potētiora ac plura
 iuuamēta ei insunt. Ex natura fluxū uētris inhibet. Omnibus
 gulæ ægritudinib⁹ remediū efficax est: & ut has euitarēt anti
 qui ægritudines: Mulierib⁹ ac infantib⁹ monilia ex Succino
 gestare p̄cipiebant. Veneno quoq; resistit: si supra sinistrā ma
 millā soporata: uxoris positū fuerit: p̄petrata mala cōfiteri fa
 ciet. Exhibitus urinā puocat: mēstrua accelerat: partūq; facili
 tat. Cōmotos dentes affirmat. Ex eius suffumigio uenenosa fu
 gantur: si detegere uolumus an mulier corrupta sit per triduū
 in aqua mergatur eiq; exhibeatur: nam si corrupta fuerit sta
 tim eam mingere cogit.

⊕ Sardius siue Sarda inter ardētes gēmas annumerat. Vilis/
 simus tñ in usu apud antiquos frequētissimus. Est rubei colo
 ris seu sanguinei: obscurior tñ & obtusior Cornelio: ac si per
 uietas ingrederet in rubeā terrā. Sexū quoq; hēt quoad colo
 ris distinctionē. Cum apud Sardos primo inuētus sit ab ipsis
 nomē accepit. Quinq; ex eo annumerant species. Omnes tñ
 Babilonicus excedit. Indicus succedit: demū Arabicus: Aegy
 ptius: & ultimo Cyprius. In plurib⁹ qdē locis ubi saxa exci
 duntur tāq; cor in medio existens reperitur: ut in Paros insula

pro parte

color dell
 uignola 11
 almanac
 1500

Mares sc̄e ninis excitatius fulgēt: nā fœminæ pinguiore sunt
 & crassius nitēt. Onycē alligat nā eo p̄nte nocere nō p̄t. Nō
 finit uidere timorosa in somno. Diuitias auget. Hylaritatē in/
 ducit. Ingeniū acuit. Sāguineū fluxū cōpelcit: ac inimicos su/
 perare facit: qdā putāt Sardiū esse Corneliū quod falsum est.
 ¶ Sardonix siue Sardonius cōpositus lapis est ex Sardo &
 onyce plerūq; ēt Calcedonio: nōnūq; uero distinctus tribus co/
 loribus nigro. Calcedonio & Sardo & q̄to magis colores di/
 stincti sūt tātō Sardonix melior existit. Olim apud antiquos
 Romanos in p̄cio erat. Virtus eius est cōpescere lasciuos mo/
 tus. Hylarē ac amabilem reddere. In sigillis conficiendis opti/
 mus cum ceræ tenax non sit.

¶ Selenites. Sirites. Siderites. Synonyma eiisdē lapidis sūt.
 Lapis est quē qdā dicūt esse translucidū in candido mellinoq;
 fulgore: cōtinentēq; lunæ imaginē seu nebulosæ stellæ: rutilat
 in obscuro: & a loco inuētionis nomē sumpsit. Variæ huius la/
 pidis species a doctoribus positæ sunt. Primā iā narrauimus.
 Aliā in capitulo Celonites diximus cum ex hac specie putent.
 Perfici uero æmuli sunt in sua uiriditate iaspidis seruātesq; tē/
 pora lunaris motus & tāq; damnis cœlestibus anxius crescēte
 seu decrescēte luna minuit ac crescit color. Hic potentissimus
 est in recōciliatione amoris. Toto quoq; tēpore crescētis lunæ
 p̄thicos iuuat. Decrescēte uero miros effectus exhibet: nā cue/
 niētia p̄dicere facit. In ore imisso loto pri⁹ aq; futura negocia
 cogitant fieri debeāt an nō. Si fieri debēt adeo i mēte figunt:
 q; obliuisci nō possumus. Si uero nō: a corde cito euanescent.
 ¶ Samius lapis est dictus ab insula sui noīs ab inuētionē pri/
 ma ex quo artifices aurū tergūt est albus grauis ac frāgibilis.
 Virtus eius est uertiginē ac mentis alienationē sedare. Si uero
 potu sumatur abortum p̄hibet: si in sinistra geratur ad anti/
 p̄thicos p̄dicere facit.

quas oculoꝝ lachrymas sistendas ac etiam ad alias ipsoꝝ ægri tudines iuuat: si cum lacte teratur ac oculis imponatur.

¶ **Smirillus** lima ac serpens est omniū reꝝ dempto adamāte omnia consumit ac corodit. Est lapis ferruginei coloris ac durissimus in multis ac diuersis locis inuenitur. Ad secandos ac æquandos lapides & ad arma tergenda in usu existit.

¶ **Syrius Alyria** dictus lapis est: nā dum iuteger est aquis nō mergit: Cōminutus uero tūdū petit. Huius effectus cā est cū in se iclusum aerē retineat: aeris leuitate natat: fractoꝝ lapide euanescit aer: & inde submergit remanēte tm̄ lapidis grauitate.

¶ **Solis gēma** cādētis coloris ē hñs similitudinē berilli & cū subiicit solaribꝝ radiis ī orbē fulgētes spargit radios: & ob hoc nomē traxit: lapis ē miræ uirtutis cōtra potū lathiferi ueneni.

¶ **Sagada** siue sadda coloris prassii lapis ē cui tāta circa rates affectio ut ex pfūdo maris surtū se iaculet: & rati tenaciter ad hereat: ut nisi ab rasa pre ligni cui adheſit uix ab ea possit euelli.

¶ **Sandastros** siue Sadastus igneæ claritatis aureis quasi guttis aspersus: lapis est q̄ stellæ uident: & q̄to magis stellatus teu guttaꝝ numerꝝ maiorē cōtinet: q̄ intus micant: tanto p̄ciosior habet. Annumeratus est in numero ardentīū gēmarꝝ. Nomē uero a loco primæ inuentionis sumplit. Arabia quoꝝ gignit in Caldæoꝝ cerimoniis in usu habet. Mas ac scēmina ex eis datur & colore dignoscit. Nam blandior scēminis est flamma Masculis uero fuluioꝝ ac austerior.

¶ **Sarcofagus** lapis ex quo antiq̄ monumēta cōstruebāt & ex effectu nomē sūpsit. Nā Sarcos græce arcā sonat fagos comedere unde Sarcofagus arca deuorās corpora. Nā humanū corpus intus locatū deuorat dēptis dētibꝝ in q̄dragīta diebꝝ adeo q̄ nihil apparet. Post modū nō tm̄ ex illo lapide cōstructa uerꝝ oīa monumēta lapidea Sarcofaga uocata sunt uiuente quoꝝ

Corina
numi
Lathiferi
numi
numi
numi
numi
numi

genor
lapide
numi
numi
numi
numi

ant̄ ingb̄ caducora in clusa in quadraginta diebus deuorab̄
uero q̄ nihil remanet. Hic nō cōstruuntur scēminum tm̄ ligat

homine si hic lapis carni alligetur: uim habet corrodingi eā.

¶ Sifinus cineritius in colore nō durus lapis est ad coquina-
riam artem cōmodus ex quo lebetes fiunt: perunctus oleo in
igne durefcit & denigratur.

¶ Siderites lapis nō diffimilis a colore ferri uirtus eius si quo
modo in maleficiis inferatur: discordias excitar.

¶ Struxites lapis cōtentus modico decore. Virtute uero non
modica: nam tritus & latenter datus in cibo cū Satyrione ma-
gnam uirgæ dat tensionem suspensus collo digestionem bonā
facit: at cocundi desiderium.

¶ Samothratia lapis est nigri coloris ac leuis in similitudine
ligni usti ab insula sui nois dicta est. Repit̄ ēt in mōtibus nr̄is
inter Fanū & Pisaurū sub catigliani mōte: nā sub mōte est ue-
na nigra in qua hi lapides cōtinent̄ & cū in igne ponunt̄ odo-
rē alpalti reddūt in passionib⁹ matricis eius suffumigiū ualet.

¶ Spinella ex ardētibus gēmis est ut in capitulo Carbunculi
diximus cuius color est aprior ac clarior colore rubini: sed uir-
tute similis est ei & a quibusdam dicitur Rubith.

¶ Sanguineus lapis idem q̄ Ematites.

¶ Senochitem idem q̄ Galatides.

¶ Spongus lapis idem q̄ Cystcolithos.

¶ Sedeneg idem q̄ Ematites.

¶ Sirites idem q̄ Saphirus.

¶ Specularis lapis idem q̄ Phengites.

¶ Sanctus lapis idem q̄ Saphirus.

¶ Sarda idem q̄ Sardius.

¶ Sinodontides idem q̄ Coruina.

¶ **T**OPATIUS Siue Topasion exurētū cū glaucedine gē-
maxe splendidissimus ac egregius lapis est: Cuius binæ
sunt spēs. Vna flauī coloris ad aureū uergēs cū aliqua uiridi

rāte hęc oriētalis est & limā cōtēnit ac reliqs p̄ciosior. Altera uero occidētalis antediēto uiridior hūs remissum colorē auri usq; cōsumit & a lima patit̄ uiliorq; existit & hęc spēs aliq; putāt q̄ sit Crysopteron. Inuentio huius lapidis primo fuit in insula Arabicæ Chitis dicta. Nā cū Trogloditæ p̄dones huc pulsi a tēpestāte maris uictu carerēt dū herbas ac radices pro uictu effoderēt: hūc lapidē inuenerūt & ab ipsa inq̄sitione uē dicauit nomē nan Topasion lingua Arabica idem q̄ inq̄sitiō. Plinius uero his cōtrariat̄ de impositiōe noīs. Refert q̄ primo inuētus est in insula rubri maris distāte a littore p̄ trecēta stadia cū naturaliter p̄cliuus sit & uaporibus semp̄ caliginosa: a nauigātibus q̄rit̄: cū uisione careāt: & sic ab hac inq̄sitiōe Topazin nomē sumpsit. Fertur Ptolomeū Philadelphū habuisse Topatiū triū cubitorū. Dicūt feruētes undas cito tepescere si iactus ī eis Topatius fuerit & ex hac tepescētia dicūt lasciuos motus frenari noxios ac freneticos motus sanat. Emoroidas mūdat. Lunaticā passiōē curat: ac auertit. Diuitias auget. Irā ac tristitiā sedat. Subitanēaq; auertit mortē: sanguis a uulnere fluēs strigit̄ si sup̄ alliget̄: & gestātē p̄cipū grām acq̄rē facit.

pro opib

q̄rit̄ **Turchion** siue Turquesia lapis flauus in albū uergens ac si lac p̄trāsiret in flauū colorē uisui tñ placidissimus a regiōe nomē uēdicauit. Est. n. uulgaris opinio eq̄tātibus utilē esse ut q̄ diu secū habuerit eq̄tās: equus eius nūq; fessorē fatigat ille sūq; equitantē a casu reddit. Aspectu uisum corroborat: ab extrinsecis ac nociuis calibus gestantem tueri dicunt.

pro uis

Trachius lapis est cuius binæ sunt species: Niger sonorus & alter quasi uiridis non translucens.

Thirsitis corallo similis ē ferūt si ī potu sumat̄ sōnū iduceēt.

Talc Alchimicus lapis est: lucidus laminosus in colore argenti & ex eo per sublimationem fit uenenum pessimum.

¶ Tartis lapis in colore pulcherrimus pauoni similis est generosus ac visu gratissimus non minus uirtute q̄ aspectu.

¶ Tegolitus idem q̄ Cogolites.

¶ Trapendanus species Piritis.

¶ Telitos idem q̄ Tegolitus.

Arach
Lapis ¶ Arach irrepibilis lapis ē apud nos uirtutē hñs cōpescē
Q̄ di oēm fluxū loco cui⁹ medici ponūt dracōis sāguinē.

¶ Vernix siue Armenicus lapis est cuius uirtus dicitur prae-
stare iuuamentū Melancolicis/Spleneticis:Epaticis& ad Car-
diacam quoq; passionem subuenit.

¶ Vcientana Italica nomē a loco sumēs. Reperit̄ etiā in mul-
tis aliis locis & ab his cognomen sumit. Niger lapis est cū li-
neis ac notulis candentibus.

Vultur
lapis ¶ Vulturis lapis ab aue sui noīs dict⁹ ē capite repēte abscisso
in cerebro repit̄. Gestātib⁹ corpis sanitatē iducit. Mulieribus
uero ubera lacte replet:Petita ab ipetrātib⁹ i effectū deducit.

¶ Virites idem q̄ Piritis.

¶ Vatrachius idem q̄ Ranius.

¶ Vnio idem q̄ Margarita.

¶ SAPHINOS Idem q̄ Saphirus.

¶ YECTIOS Lapis sāguineū colorē hñs durus ac obscur⁹
& i usu parāgoni ad metalla discernēda ab aliqb⁹ habet.

¶ Ydrinus & ab aliqb⁹ serpētinus dicitur Reumatizātibus
cōpatit̄ & ab omni nimia humiditate humanū corpus curat.

Hydropicorū
corpora ¶ Hydropicorū corpora ad pristinū statū reducunt̄: si p̄ tres ho-
ras cū eo in sole steterint: nam fetentissimā aquā per sudorem
emittent. Dicūt caute utendū esse qm̄ nō solū extraneā humi-
ditatē uerū etiā naturalem & cōplantatā ex naturali humido
extrahit uenenosos uermes sugat ac eorū moribus remedium

Serpē
hinc

Prolydū
filis
Comeser
pentos

præstat. Sumptū uero dicunt lapidem uesicæ frangere.

CYsoberillus species berilli.

ZMEMELLAZVLI Siue Zemech. Latinæ uero lapis lazuli. Color huius lapidis flauus in colore cæli cū in maxia serenitate existit nō trāsparēs: aureisq; crepusculis nitens ac ignē substinet: & a sua pulchritudine cœlestis lapis siue stellularis lapis dicit: pparatus ut medici ponūt melācolicas curat ægritudines. Ex eo quoq; fit color uocat⁹ azurrū ultramarinū.

CZirites similitudinē coloris uitri habet. Ferunt sanguinem sistere si collo appensus est ac mentis alienationem.

CZiazaa a loco nomen sumpsit ex albo nigro multis aliisq; coloribus simul pmixtis adeo q; nullus in sinceritate sua pmanet: litigiosū gestātē efficit ac terribilia in somno uidere facit.

CZmilaces seu Zmilāthis marmorei coloris cū glauco lapis est: iuenit in Euphrate i medio hñs q̄si pupillā glauci coloris.

CZoronylios i Indo flumie ferūt inueniri Magoz gemā eē narrāt: Et sic finē huic Secūdo libro imponimus. Laus Deo.

TERTIVS LIBER.

CCapitulum Primū de sculpturis lapidū & quomodo scientia earū difficilis est: sed tantum antiquis est standum.

REM Mihi arduā ac difficilē Princeps Illustrissime in hac ultima pte nri libelli sumpsi: nec a multis ptractatā ob maximā ei⁹ difficultatē cū supius dñationi tuæ pollicitus sim uelle de sculpturis lapidū ab ātiq; factis ptractare. Et licet Alberti magni dicta parūp me pterreāt dicētis. Antiquoz. n. sapiētū sculpturā de sigillis lapidum pauci sciust: nec sciri pnt nisi simul astronomica: magica: ac necromatica sciantur sciētia. Sed cū hæ sciētia his tpibus ac elapsis p multos annos in paucis extite

rint: Ideo de tali materia pauca repiunt. Et cū dictum iā diu diuulgatū Cōmentatoris Scđo cœli & mūdi in mentē ueniat dicentis. Melius est modicū scire de rebus nobilibus q̄ multū de uilioribus. Ac ē dictū philosophi q̄ melius est aliqd scire q̄ oīa ignorā: & licet his sciētis nō sūmope uacauerim: cū tñ ab aliq̄bus doctoribus tā antiquis q̄ modernis sparsim inuenerim aliqd: decreui in simul iungere ne tot nobiles res pereāt: ac a modernis oīa cognita fuisse appareat: Et hæc oīa ad gloriā & gratiā excellentiæ tuæ: cui me unice cōmendo & dedo.

¶ Capitulum secundum in quo declaratur qui fuerunt primi sculptores & quomodo ars successit & qui hodiernis temporibus optimi sculptores ac Pictores existunt.

¶ Heret summus ac uetustissimus doctor in libello suo de natura rerū. Primos sculptores ponit fuisse Israeliticos dū essent in deserto q̄ peritissimi astronomicæ, magicæ, ac necromaticæ sciētiae nec minus in sculpturæ arte: lapides signarunt: quoq̄ peritia nō solū in dictis sciētis uerū in oib⁹ sūma extitit: & tā suæ sculpturæ subtilis acuminis cōprobantur: q̄ nullus ex posteris huiusmodi opis imitationē audeat attēptare. Et ut dictū est cū summi in omni sciētia extiterint: nō dubiū est naturā seu lapidū scientiā nō ignorasse: unde figuras siue imagines cū cōuenientibus cōstellationibus ac cū cōsimili natura lapidū: i ipsīs lapidib⁹ sculpsērūt: ut simboleitatis rōne uirtutes imaginū essent efficaciores. Magna fides adhibēda est uerbis Thebit: qui ait imagines ac sculpturæ in lapidibus ab antiquis nō ad decorē factæ fuerūt: cū multæ res extraneæ in incultis lapidibus sculptæ reperiant: sed credendū est q̄ lapides ex tali figura tūc sculpta uirtutē recipiāt ex cœli influentia: q̄ uirtus ex situ cœli planetarūq̄ aspectu ac situ eorū multisq̄ aliis requisitis ut a doctorib⁹ habet tpe quo lapis figurat:

infundit: & sic in eo retinet: ex usu uero eorum ut recipiat illa
 celestis uirtus in nobis uiget. Post uero Israeliticos optimi scul-
 ptores Romanorum tpe extiterunt non imbuti necessariis scientiis
 ad hoc ut uirtus illa celestis in sculpturis inesset: ut primi fece-
 runt: sed tamen uoluntaria impatorum regum ac diuersarum regum imagi-
 nes sculpsert ut a Plinio libro trigesimo septimo habet de Pir-
 gotele qui imaginem Alexandri magni adeo optime sculpsit ut ue-
 tuerit se ab alio sculpi. Post Apolonides ac Croius in gloria flo-
 ruerunt: qui diui Augusti imaginem similem expresserunt. Vanum
 ac tedium foret mihi princeps Illustrissime tot sculptorum nomina
 enarrare: qui Romanorum tpe claruerunt non in sculptura Israeli-
 ticis inferiores. Sed quod de sculptoribus nostris dicam: quos ante
 dictis postponendos esse non arbitror: cum eorum opera per Italiam undique
 uagentur: nec ab antiquis dignoscantur. Claret Romae hodiernis
 temporibus Ioannes Maria Matuanus. Venetiis Franciscus Nichi-
 nus Ferrariensis. Ianuae Iacobus aliter Tagliacarne. Mediola-
 ni Leonardus Mediolanensis. Qui adeo accurate ac laute effi-
 gies in lapidibus imprimunt: quod nihil addi aut minui potest: unum
 apud modernos reperio de quo apud antiquos nulla extat me-
 moria de incisoribus seu sculptoribus in argento: quae sculptura
 niellum appellatur. Vix cognosco in hoc celeberrimum ac summum
 nomine Franciscum Bononiensem aliter fraza qui adeo in tam paruo or-
 biculo seu argenti lamina tot homines tot animalia tot montes arbo-
 res castra ac tot diuersa ratione situque posita figurat seu incidit quod
 dictum ac uisu mirabile apparet: Adeo quod non solum in his Italia
 nostra illustrata est uerum in omni genere rerum. Nam in pictoria arte
 quae praestantior Petro Burgensi: Melozoque Ferrariensi qui pingendi
 regulas Geometricis Arithmeticis ac prospectiuis regulis miro
 ordine industria ac doctrina instituerunt: ut ex eorum operibus pa-
 tet: nec est hoc ab antiquis tam ample tractatum fuit. Penicillo quoque

quis p̄stantior Ioanne Bellino Veneto ac Petro Perusino qui adeo hoīum imagines aīaliū quoq; ac reꝝ oīum pingūt: ut solo sp̄ritu carere uideāt. Inter antiquos celeberrimus fuit zeus q̄ uuas pinxit ad quas aues uolauerūt: q̄ suas picturas donare instituit cū eas nullo satis cōdigno p̄cio p̄mutari posse arbitraret. Fuere & p̄rogenes & apelles q̄ p̄prias imagies ac reꝝ formas p̄ixerūt. Et cū ad inuicē certassent: exiles ac tenuissimas lineas supra se eq̄tantes penicillo traxerūt: q̄ ex exilitate sua quasi inuisibiles erāt. Fulgura quoq; ac tonitrua & res quæ pingi nō p̄nt sūma arte ac industria pinxerūt. Nō minori laude ac admiratiōe Italia n̄ra uirꝝ celeberrimū hēt: q̄ ob eius excellentiā inaurati militis ordine anumeratus est Andrea Patauinū cognominatū Mātegnā q̄ oēs regulas ac pingēdi rōnes posteris aperuit: & nō solū penicillo oēs excedit: uerꝝ ēt arrepto calamo seu carbone extincto in ictu oculi hoīum ætatū ac diuersorꝝ aīalium ueras imagies ac effigies: diuersarūq; nationū habitus/ mores/ ac gesta figurat: ut quasi se mouere uideant. Hūc nō solū modernis sed antiq; p̄ferendū esse censeo. Et maxime Pansio sycionico qui ex enelauistro solum p̄prias imagines figurabat. Ac ēt apelli qui cū ad regiā cænā inuitatus foret. Interrogatus a rege a quo inuitatus fuisset. Ignorato noīe ex iprouiso arrepto carbone ex foculari inuitatis imaginē pinxit: & ex inchoato rex agnouit. Quot pulchra opera ipsius andree penicillo facta apparent Paduæ/ Romæ/ Mantuæ/ ac in pluribus Italiæ locis. Ex quibus ipsius excelentiam propriis oculis cernere possumus.

Capitulum tertium in ostensione quæ sint imagines productæ a natura & quæ non: & quæ uirtutem habent.

Longū sermonē deduximus de dignitate sculptoriæ artis: Nunc ad rem nostrā redeamus diuisionē iumentes.

Alberti magni loco p̄allegato: dicamusq; quod imagines a natura in lapidibus tripliciter accidere p̄nt. Primo mō & hoc dupliciter. Vno mō cū ppriū lapidis ex sui natura sit esse ex diuersis coloribus ac lineis & ex cōmixtione colorū seu linearū ad inuicē cōcurrētū: ex qbus uariæ ac diuersæ imagines causant; ut in marmoribus achatibus ac in multis aliis lapidibus diuersorū colorū: fert̄ q; Pirrhus Rex achatem habuit a natura p̄ductū in quo figuratæ erāt nouē musæ cū Apolline pulsante lirā. Achatē quoq; uidi in quo septē ueluti arbores in planitie apparebāt. Aliter hoc primo mō imagines in lapidibus formant̄ cū ex inusitato colore sup addito lapidi figuræ seu imagines causant̄: ut ab Alberto fert̄ de lapide situato Coloniae i capella triū regū in quo bina candidissima capita sup se equitancia: lineis tñ distincta sunt: in quorū frote nigerimus serpens eleuat̄. Adest et̄ Aethyopis figura onycea ueste florib; ornata. Plinius quoq; refert imaginē Sileni esse reptā infectioe marmoris: nō ne in tabulis sectis ex colūna diuersorū colorū i quadam porta dñationis tuæ Pisauri uariæ res apparet. Multi admirant̄ ex hoc & pro impossibili tenēt: cū oculis ppriis nō uiderint. Sed q; dictis philosophicis imbuti sunt hæc & maiora credūt: ut Albertus magnus sup sc̄do physicoꝝ recitat ac etiā in libello de Secretis mulierū quarto capitulo sc̄di Tractatus: Héricus quoq; de Saxonia in cōmētō dicti tractatus ac multi alii philosophi narrāt ac demōstrāt q; interdū tāta est uis specialis cōstellationis in p̄ducēdo seu informādo aliqua ut nō solum in ppria specie: sed in diuersa p̄ducant̄: q̄ impossibilia apparentur ex dictis philosophorū apparet de hoc ipsi tñ nō admirant̄: cū cām intelligant: nā admiratio ex ignorātia p̄cedit. Dicūt. n. q; interdū tāta est uis influxus coeli ex planetarū a p̄ctu constellationū ac situ ipsoꝝ q; nō solū ex humano semine

hominū effigies pducunt: sed bruta ac ptes brutorū multotiēs cōcreant. Et licet hoc inaiatis euenit ita & in lapidibus ac in aliis inaiatis accidere pōt. Nō ne ridiculū foret apud intelligētes credere Satyros Centauros & similia mōstra fore pducta ex cōmixtione ueneri actus brutalis cū humano: nō ne multotiēs uidimus ex mulierū partu mōstra fuisse pducta nec credendū est: ac absurdū foret: talia aīalia dicere: cū mulieribꝯ cōcubuisse: sed ut diximus hęc & maiora ex influxu eueniunt. Secūdo mō lapides sculpti a natura uident: cū portio alicuius lapidis adhereat sup superficiē alterius lapidis: seu ex eodē lapide aliq ptes minuant ex qua additiōe seu minutione aliqua imago causat ut arte fit in chamainis & sic scđm hunc modū pnt esse lapides sculpti a natura ac arte. Sed primo mō tm̄ a natura & nullo pacto ab arte. Tertio uero mō ut in proposito nō est tm̄ lapides sculpti inueniunt ab arte & nō a natura cū pars lapidis cū instro aliquo sit abrafa seu incisa: & in ipso lapide pducta sit aliqua imago. Quaz imaginū aliq uolūtariæ aliq rōne sculptæ fuerūt: ut in principio huius tertii diximus: quæ uoluntariæ ac rōne carētes sculptæ sunt: & ex sculptura nullius efficacitæ sunt: sed tm̄ uirtutē lapidis hnt: Et hęc ut plurimū sculptæ fuerunt tpe Romanorū ac nō. Quæ uero sculptæ sunt ut in nobis aliqd imprimāt tā rōne lapidis q̄ sculpturæ sunt: q̄ Israeliticorū tpe sculptæ fuerūt ut diximus. Hi imbuti omni sciētia eas sculpsērūt: ac sculpi etiā pnt hodiernis tpiibus aperitis uiris: & forsam Romanorū tpe aliquæ sculptæ fuerūt de quibus inferius uirtutes ostendā: ac quomodo mediāte tali figura altra in nobis influant: & an talis uirtus impressa in lapide mediante figura perduret aeterno æuo.

CCapitulum quartum in probatione q̄ uirtus figuræ sculptæ in lapidibus uirtutem particularem lapidis dearticulat: &

q̄ eius effectus ex æuo non totaliter deperditur.

Licet a materia n̄ra aliquo modo digressi simus pro maiori subsequentiū de claratione hęc pauca adhuc dicēda esse arbitror licet ēt pro pte ante dixerimus. Nil materiale a natura pducit: qn̄ hēat ppriā speciē & influxibus subiiciat: ut in principio sc̄di huius diximus: ac ab oibus philosophis habet: Sed cū lapides materiales sint a materia uirtutē hñt ac etiā a forma specifica cū hęc sint de rōne mixti: & ultra hoc nō absoluntur ab influxu syderū cū in inferiorē mūdū semp influāt. Cū uero sculpunt lapides apitis rōnes sub aliquo influxu: aliā uirtutē cœlestem acq̄rūt: ut ita dicā ac si ab ipsa sculptura animarent. Et uirtus lapidis tunc ducit ab ipsa sculpta impressa ad unū aut ad plures effectus particulares. Quēadmodū si similitudinarie dicimus hoīs uoluntatē esse liberā & aliqñ duci rōne ad determinatā ac rōnabilē rē agēdā ad quā dēpta rōne nō duceret. Pariformiter dicimus lapidis uirtutē esse coartatā ad determinatū effectū seu uirtutē ad quā forsan ante sculpturā nō erat. Et si cōsimilis effectus quē intēdimus a figura sculpta pducere: prius esset in lapide rōne suæ essentiæ. Tūc similitudinis rōne magis fortificaret ac efficacior esset ex geminata uirtute. Et ut ea q̄ diximus magis inotescat ex exēplo deducamus quīs exēplū totaliter simile nō sit ut est de mēte Aristotelis dicētis. Exēpla. n. ponimus nō q̄ ita sint: sed ut sentiāt adiscētes: tñ aliquā habēt similitudinē dicimus in hoīe duo esse: uoluntatē & essentiā: uoluntas qdē cū ab aīa depēdeat mere libera est: nec ulli subiacet. Essentia. i. esse corporeū cū ex elementis fit syderib⁹ subiacet. Rōnalis ergo uolūtas ducta ab aīa ē q̄ facit hoī aliqd bonū opari & tūc talis opatio nō subiacet syderib⁹: quīs mediāte corpe fiat: imo aīa potētiā corpis dearticulat quīs corpus p aliquē influxū cōtrariū agere deberet. Et

hoc est q̄ dicit Ptolomeus Sapiēs dñabit̄ astris. Si uero uolū-
tas ab eē corporeo depēdeat sine rōne ac discursu animā: dici-
mus tūc hoīem i fluxu subiacere. Et ex hoc Plato posuit pue-
ros duci ab itelligētia nō errāte cū rōne ac discursu careāt. Nā
q̄qd agunt solū ab influxu syderū dicunt̄ agere: cū in corpus
uim hēant & aīa a corpe inclinet̄ ad actionē. Similitudinarie
eā q̄ i exēplo dicta sūt in lapidibus deducamus. Nā eē lapidis
corporeū ab elemētis est ut in primo hui⁹ diximus. Syderib⁹
ergo subiacet ac ab eis aliquā uirtutē acq̄rit. Alia uero uirtus
eis inest ex specifica ac indiuiduali eius forma q̄ nūq̄ ab ipso
lapide sepat̄ nisi destructo lapide: q̄ plures uirtutes dat̄ uni la-
pidi scdm eē cōplexionale ipsius lapidis: & sic plures uirtutes
in uno lapide esse p̄nt: sicut & plures uoluntates esse possunt
in uno homine scdm diuersas rōnes occurrētes in anima ipsius
hominis. Sic & in lapidibus ex sculpturā ratione facta uirtus
lapidis dearticulat̄ ad particularē effectū magis: ut clare ha-
betur ab his q̄ de sculpturis scripserūt. Et quotiēs uirtus lapi-
dis cū sculpturā rōne facta cōsimilis erit tūc potētior ac effica-
rior erit: ut ex phisicis habet̄. Vnde cōcludamus lapides scul-
ptos potētiōres esse i aliqua particulari uirtute q̄ nō sculptos.
Et licet Albertus magnus scdo mīneraliū dicat q̄ uirtus scul-
pturā imaginū in lapidibus nō aeternō aeo pduret sed termi-
netur in certo periodo: Et hęc auctoritas tantū uiri quasi pro-
indubitata cōclusionē ab oībus habeat: nō tñ dicta aliorū do-
ctorū spernēda sunt & maxime Salomonis in libello p̄toso-
lapidū: Cuius uerba hęc sunt. Nisi lapis fractus fuerit aut fi-
gura deleta totaliter uirtus nō depdit̄. Nec mihi incōgruū eē
uidet̄: nec erubescimus dicere ea q̄ rōnibus ac auctoritatibus
substētari p̄nt. Videlicet q̄ uirtus figurę sculpturę in lapide nū-
quā totaliter depdit̄ seu determinat̄ ad certū periodū: Et pro-

fundamēto ad sustentādā hāc opinionē dico q̄ esse specificū
 alicuius indiuidui a quo uirtus depēdet non remouet ab iplo
 indiuiduo nisi iplo corrupto nō sane metis esset q̄ talia nega-
 ret. Tūc ultra dico q̄ sculpturæ ut effectū habeat fiunt p̄ ele-
 ctiones hoc est elligimus talē horā in qua uiget influxus alicu-
 ius astri sub quo intēdimus figurare lapidē: & sic p̄ electionē
 influxus in lapide infundit: & p̄manet in lapide durante tali
 figura. Si ergo talis uirtus figuræ deficeret sequeretur dicta
 Flalii Zachis: Gualdus Bonatti ac oīum astronomorū uana esse
 cū p̄ electiones instruat uirtutes stellarū ac planetarū in rebus
 p̄manere. Et maxime hoc colligit a Ptolomeo i secdo capitulo
 quadripartiti: ubi dicit q̄ uirtus alicuius rei in principio infu-
 sa durat in re q̄ diu res illa p̄durat. Cōcludamus ergo ex dictis
 horū doctorū quod nec uirtus specifica nec uirtus figuræ scul-
 ptæ a lapide sepat nisi facto lapide ac deleta figura q̄ p̄badū
 erat. Et si dicta ipsius Salomonis bene consideremus: uult ac
 nos tenere debemus q̄ uirtus imaginū sculptarū in lapidibus
 aliqn̄ remittitur. Sed nō totaliter deperdit: cuius remissionis
 per plures causas assignare possumus: quas breuitatis causa re-
 linquimus: ut ab astrologis manifeste apparet.

Capitulum quintū quo i imaginibus uirtutes dicant̄ uni-
 uersales & quō particulares seu significatiuæ uirtutū lapidū.

Dertractatis his q̄ ad uniuersale doctrinā imaginū in la-
 pidibus cōgrua erāt. Nūc sermone nostrū ad ea q̄ ma-
 gis particularia sunt sermone uertamus: sumētesq; diuisiones
 dicētes imagines rōne in lapidibus sculptas aut uniuersales ec̄
 aut particulares aut significatiuas uirtutū lapidum. Voco. n.
 uniuersales imagines q̄ in quocūq; lapide sculptæ reperiunt̄
 p̄pria uirtutē suā retinet ut sunt Zodiaci signa. Nā Aries cū
 Ignēū signū sit i quocūq; lapide sculptus fuerit caliditate in-

ducit. Verū est q̄ sua caliditas auget ac minuit sc̄dm lapidis uirtutē ut ante dictū est. Particulares uero imagines esse dicimus ut planetarū ac cōstellationū cœli. His magicas imagines addere possumus cū horū oīum uirtutes ad particularē seu determinatū effectū tendāt. Significātes uero lapidū uirtutē in q̄bus sūt sculptæ bifariā diuidunt cū aliqua nobis tm̄ uirtutē lapidis denotēt ex quadā cōiectura. Aliq̄ uero sint denotantes uirtutē lapidū & hñtes influxū a cœlo per cōstellationē: & sic cognita uirtute cōstellationis: in uirtutē lapidis deuenimus: ut a Thetel habet: Non dubiū est q̄ sc̄dm uirtutes gēmarū ab antiquis imagines sculpebant in ipsis lapidibus ut earū uirtutes efficaciores essent: sed ut ultimæ imagines significatiuæ lapidū uirtutis inotescāt: exēplum de Achate adducemus. Ex ante dictis in sc̄do libro achatū spēs sunt plures. s. Siculo/Indicus/ Creticus ac Cypricus: & ī qualibet specie uirtus specifica alias excedit. Ideo in qualibet specie ipsius achatis diuersæ sculpturæ repiunt denotātes uirtutē specificā illius speciei. Nā cū uirtus specifica Siculi achatis sit ueneno uiperarū obstare ut denotetur suæ uirtutis effectus: in ipso sculptā hoīs inuenies figurā uiperā ī manu tenētis: ut ex sculptura uirtus lapidis inotescat. Si uero in ipso Siculo achate Serpētarius q̄ ex cœli cōstellationib⁹ existit sculptus eēt cui uirtus est ueneno resistere: nota cōstellatiōe uirtutē lapidis agnoscimus: & sic ex cōstellatione uirtus achatis duplicat & sicut in achate exēplū deduximus: ita itelligere possumus de oī lapide cuiuscūq; sit speciei.

Capitulum sextum de sculpturis non astronomicis & quomodo in earum cognitionem deuenire possumus.

Magica ac necromātica imagines ab antiq̄s in lapidib⁹ sculptæ nullā hñt similitudinē signorū seu cōstellationū cœli: & ideo solū ap̄tis in dictis sciētis uirtutes cognoscunt.

Verissimū tñ est & ut in pluribus accidit nullā in lapidibus figurā sculptā esse qñ pro pte effectus imaginis a uirtute lapidis cognoscat: Et ex hac cā cum in aliquo lapide diuersæ sint uirtutes: ita & in lapide figuræ sculptæ ex diuersis aīaliū partibus sunt: quæ similitudinarie lapidis effectū ostēdūt ut ī meo iaspide apparet. In quo figura est hñs caput galli: corpus totū usq; ad crura hoīs torace tectū. In sinistra tenēs clipeū: In dextra uero flagellū & crurū loco ac pedū duæ uiperæ supplent: quæ partes figuræ si bene cōsiderant: lapidis uirtutē indicāt: ut in capitulo Iaspidis diximus. Et cū hæ imagines magicæ ac necromāticæ magnæ sint uirtutis: ac potentia: & a multis doctoribus hincinde sparsim ponant: Post cœlestes imagines decreui annotare prout a doctoribus ponunt: ut earū uirtutes agnoscas. Non credo tamē omnes posse colligere. Si uero dominatio tua plures inuenerit: his addat.

Capitulum septimum quomodo imagines sculptæ in lapidibus dicantur habere effectum.

Quertat dñatio tua cū dico aliquē lapidē cum tali figura hñe uirtutē pducēdi talē aut talē effectū in hoīe: nō credas necessitari hoīem ad illud agēdū: qm̄ erroneū esset ut supra diximus: cū hoīs uoluntas mere libera sit: nec influxu subiaceat. Nec ēt intelligēs cū dixerō gestātē efficit Impatorē: potētē. uī etoriosū & similia: q; absolute dicā: qm̄ falsū ēt eēt. Nā si quæ ignobilis psona aut foemina gereret: nō ueꝝ esse uideret. Sed hoc sana mēte itelligas: nā ī quocūq; statu hoīem inuenit ī illo extollit ac ī aliis potētiorē efficit: nā uerba mea sic intelligēda sūt & nō aliter. **SIGNA PRIMAE TRIPLICITATIS.**

ARIES LEO. & SAGITTARIVS. Cum hæc tria signa ī qualitatibus tā actiuis q̄ passiuīs simul cōueniūt:

crepusculū habet: ex eorū natura hæc signa sculpta in lapidibus ab oibus ægreditudinibus frigidis ac siccis quæ ex humore melancolico depēdent liberāt: ut a quartana: a corruptiōe memoriæ canina mania: & ab illilci: ac his similibus. Et ex natura dominorū huius triplicitatis ferentes tales lapides ad amicitiam iusticiam ac concordiam inclinant: nec non leges diligere ac obseruare faciunt.

SIGNA QVARTAE TRIPLICITATIS.

CANCER. SCORPIO. & PISCES. Quartā ac ultimā cōficiūt triplicitatē: q̄ aquea dicit: ac Septētrionalis frigida & humida existit: In die Venus domina est: In nocte Mars: In crepusculis Luna. Ex sua cōplexiōe frigida & humida ab ægreditudinibus calidis ac siccis liberat: ut ab Ethica ab Epatis inflāmatione & ab oibus ægreditudinibus colere. Et ex ppria signorū natura ac et suorū dñorū ad iniustitiā incōstātiā & ad mendacia inclināt: & maxime Scorpionē ferunt Machometi fuisse signū: q̄ semp falsa ac mēdacia instituit ac docuit.

PLANETARVM. SCVLPTVRAE.

SATVRNI Figura sculpta in lapidibus hæc est uir senex curuā falcē in manu tenēs hñs barbā nō multū pilosam. Si sculptā hanc figurā in aliquo lapide inuenies: & lapis sit ex Saturni natura: uirtus eius erit reddere gestantē potentem cum cōtinua potestatis augmentatione.

Clouis figura hoīs est sedētis in solio seu in quadrupeda cathedra uirgā in manu tenētis: In altera uero pilā: inueniēt tenētē Idolu. Cancrū seu Piscē: & ante pedes habentē aqlā: sed apud magicos aliter figurat: hoīs. n. figurā insculpūt cu Arietino capite: rugosis calcaneis ac subtili pectore: Si in lapide figurā istā sculptā inuenies & maxime in Kabrate lapide: scias gestantē fortunatū reddi ac amabilem & quicquid optatur fa

ciliter acquiritur: & maxime a religiosis. Extollit uero hæc ad honores ac dignitates.

☉ Martis imago multipliciter in lapide figuratur interdū cū uexillo in manu: interdū cū lancea aut cū aliquo instrō bellico: semp̄ tñ armatus & aliqñ equester reperit̄. Huius lapidis uirtus sic sculpti gestantē reddit uictoriosum/audacem/bellicosum/& in omnibus causis uictoriā p̄stat:& maxime si sculptū reperies in lapide habente cōsimilem uirtutem.

☉ Solis figura diuersimode reperit̄ interdū ad instar Solis cū radiis circūquaq; Aliqñ figurat̄ ad formā hoīs sedētis in solio cū capillis sparsis ac p̄fusa ueste: in curru ēt figurat̄: ac si ab equis quadrigis uehat̄: & aliqñ circa currū sunt signa Zodiaci: Virtus huius figuræ si in aliquo lapide inueniatur est gestantem reddere potentē ac imperantē: & uenationibus delectantem: substantiam quoq; acquirere facit.

☉ Veneris imagines multæ sunt ut ex magicis habet̄: tñ hæc in lapidibus sculptæ inueniunt̄: ut mulier cū magna ueste ac stola in manuq; laurū tenens. Virtus est leuitatem in agendis dare: ac omnia adoptatū finē deducere: timorē submersionis aquæ aufert: & potestatem accōmodat.

☿ Mercurii figura ē homo gracilis pectoris hñs pulchrā barbam: & aliqñ line: cū talaribus tenens caduceā uirgā: & multotiens cū gallo ante pedes: aut cū serpente sub pedibus. Eius uirtus est cōferre ad scientiā: ac oratorē facere. Mercatoribus quoq; magnum præstat auxilium in eis locupletandis.

☾ Lunæ imagines uariæ sunt: aliqñ figuratur in p̄pria figura lunæ cū cornib⁹ ac si esset diminuta ultra medietatē. Interdū in curru ut puella cū cornib⁹: & pharetra. Interdū ut nimpha pharetrata cū canibus sequētibus ceruū. Huius imaginis uirtus est p̄bere expeditiōe in legationibus ac ex eis bona & ho

nores acquirere: dicuntq; in omnibus agendis rebus celeritatē ac facilitatē præstare: & adoptatū finem omnia deducere.

¶ **C**apitulum decimūtertium de figuris siue imaginibus q̄ similitudinem hñt constellationū cœli & ad quid ualent.

Hucusq; diximus de sculpturis signorū ac planetarū: nūc sermo noster erit de imaginib; seu cōstellationib; cœli: taliq; mō pcedamus: Ponēdo primo nomē imaginis: Secūdo quō figurat̄ a doctorib;: Tertio subiūgemus in quo Zodiaci signo collocet̄: Quarto an meridionalis aut septētrionalis sit: Quinto cuius planetarū sit naturā. Vltimo q; ad nostrū ppositū ptinet: Cuius uirtutis erit talis imago: si repiatur in lapide sculpta: & priō ab ur̄sa initiū sumamus ut astronomi sūmūt.

¶ **U**rsæ imago sic format̄: binas ursas in sculpūt circūuolutas a serpēte. Maior ur̄sa in capite reuolutionis cōtinet̄: minor uero in cauda. Ex magnitudine uero tā draconis q̄ ipsarū ur̄sarū cū apud Polū mūdi arcticū ac a Polo Zodiaci nō multū distent: quasi ab oībus signis pro parte cōtinet̄: capiēdo signū pro nauiculari umbra cuius extremū in polis Zodiaci terminatur p̄ lineas transeūtes p̄ principia signorū: & oīs cōstellatio quæ a lineis alicuius signi cōtinet̄ dicit̄ esse in illo signo: & sic oīs cōstellatio ubicūq; sit in cœlo in uno aut plurib; signis cōtinetur: ut draconis ac ursæ sunt: Existit cōstellatio ista tota in septētrionali parte. Naturæ tñ earū uariæ sunt: Nā maioris ur̄sæ est Martis ac Veneris. Minoris uero Saturni. Draconis uero Saturni ac Martis: dicūtq; oēs doctores & maxie magici q; si hæc cōstellatio in lapide sculpta reperiat̄ gestantē scientē reddit: uersutum/ cautum/ ac potentem efficit.

¶ **C**oronæ imago similitudinē coronæ regiarū cū pluribus stellis hēt: interdū in similitudine regis capitis coronati/ figurat̄: Existitq; in septētrionali pte ac ī signo Sagittarii: estq; naturæ

Veneris & Mercurii: si hæc in lapide q̄ ad honores ac scientiã uirtutē hēat sculpta fuerit dat gestatibus honores ac maximã exaltationē apud reges & regiã gratiã acquirere facit.

☾Herculis q̄nq; incuruati imago figurat̄. Sic est uir genu flexus in manu clauã tenens interficiēs leonē. Aliq̄n sic uir cū leonina pelle in manu seu in humeris cū claua. In signo Scorpionis collocat̄: & in septētrionali pte: Est q; naturæ Mercurii si sit in cōdecenti lapide qui ad uictoriã facit ut in achate: gestantē reddere i oibus uictoriosum & maxie in cāpestri bello.

☾Cigni siue Gallinæ imago i lapide sculpta si repiat ē Cigni figura expãsis alis & collo recuruato: Existitq; in septētrionali pte: Natura eius est Veneris ac Mercurii: si hæc in lapide inueniat̄ sculpta gratū gestantē reddit populo sciētiã præbet: ac diuitias auget: podagricos/paraliticos/ac quartanarios liberat.

☾Cepheus est homo hñs p̄cinctum ensem cū brachiis ac manibus expansis: ab Ariete signo obtinet̄ Saturni ac Iouis naturæ est: & septentrionalis. Lapis sic sculptus si gestatus fuerit cautum ac scientem reddit: si sub capite dormiētis ponitur in somno res delectabiles apparere facit.

☾Cassiopeia mulieris imago est sedētis in cathedra hñtis manus porrectas ad modū crucis. Aliq̄n cum triãgulo in capite. In signo Tauri situat̄: & in septētrionali pte. Eius natura est Saturni ac Veneris: si hæc sculpta incōueniēti lapide iueniat̄: Virtus eius erit hoibus sanitatem p̄bere infirma ac defatigata corpora restaurare: quietē ac tranquillitatē post laborē gestantibus præbet amenum ac suauem somnum præstat.

☾Andromeda puellæ imago ē hñs crines sparsos ac remissas manus: a Tauro cōtinetur in septētrione: Veneris naturæ est. Eius uirtus est si in lapide sculpta erit rixas ac iurgia inter uirum & uxorē ortas reconciliare: & stabilem amorē firmare &

a multis infirmitatibus humana corpora custodire.

☉ Perseus ensem in dextra manu in sinistra caput Gorgonis hñs imago est: locat̄ in Tauro & in septētrionali pte: uim Saturni ac Veneris hēt. Si in lapide sculptus fuerit ab infortuniis gestantē auertit. & a fulgure ac tempestate p̄seruat nō solū gestantē: sed & loca ubi cōtinetur fascinationes quoq; soluit.

☉ Serpētarius est hoīs figura hñtis serpentē cinctū tenētis in dextra caput: & ī sinistra caudā. Est ī signo Scorpiōis & in septētriōe naturā hēt Saturni ac Martis. Virtus eius si ī lapide sculptus ē ualere cōtra uenena: uenenosorū aīaliū morsus curare: & si lotura ei bibat̄ facit uenenū euomere sine lesiōe aliq̄.

☉ Aquila siue uultur cadēs est imago aqlæ uolātis cū sagitta sub pedibus in Cancro & in septentrionali pte collocat̄: Iouis ac Martis naturæ est. Sed sagittæ Martis ac Veneris: hæ cōstellationes cū in lapide sculptæ erunt aut una ipsarū gestantis ueteres honores conseruat ac nouos acquirere facit & ad uictoriam conferre dicunt.

☉ Piscis siue delphinus est imago gibbosi: Piscis est in signo Aquarii & in septētrione Naturā habens Saturni ac Martis. Ferūt q; si lapis sic sculptus rætibus alligatus fuerit: facit ipsa piscibus impleri: gestantē quoq; fortunatū efficit in piscādo.

☉ Pegasus siue equus alatus: aliqui figurāt medietatē equi cū alis. Aliqui totum equū cū alis & sine freno in signo Arietis: & in septētrionali parte est naturā habens Martis ac Iouis: si sculptus in lapide inueniat̄: gestanti in campestri bello uictoriam præbet: & uelocē cautū ac audacē reddit. Si uero collo equi suspendat̄ aut in aquā ponatur ubi bibat equus a multis infirmitatibus cum liberat.

☉ Cati est figura magni piscis cū curuata cauda ac magno ore: cōtinetur a Tauro & in meridionali parte: naturā obtinet

Saturni cū in lapide hæc figura inuenta erit:& supra dorsum habeat serpētē cristatū cū magna tuba. In mari gestantē fœlicitat: ac eū prudentē & amabilē reddit:& ablata restaurat.

☉ Orionis armati hominis seu inermis imago est cū ense seu falce in manu collocatur in signo Geminorū & in parte meridionali Iouis Saturni ac Martis naturam habet. Hæc figura in lapide sculpta gestantē reddit uictoriosum & de inimicis uictoriam reportare facit.

☉ Nauis: naui assimilatur cū retorta prora & eleuato uelo & aliquādo sine & cū remis. Continet a Leone & in meridionali parte. Est naturæ Saturni ac Iouis in lapide sculpta securum reddit gestantē in agēdis rebus:& nō posse periclitari in mari aut aqua: nec ab aqua damnum capere facit.

☉ Canis imago est figura Canis leporini cum cauda curuata. Existit in signo Cancrī in parte meridionali naturam Veneris habens si in lapide sculpta inueniat ipsam gestantem uim hęc dicunt liberandi lunaticos. Maniacos ac dæmoniacos.

☉ Leporis ad similitudinē leporis imago est cū extensis auribus ac pedibus ut si in cursu esset in signo Geminorū collocat & in meridiana pte. Natura eius est Saturni ac Mercurii. Virtus huius sculpturæ est freneticos curare & cōtra dæmonū uersutias ualere nec a maligno spiritu gestans poterit ledi.

☉ Centauri est figura Tauri usq; ad collum & ab inde supra hoīs tenētis in sinistra manu hastā quiescentē supra sinistram spatulā cū appenso lepore. In dextra uero manu bestiolam resupinā tenet cū lebetē appenso. In Libra & in meridionali pte situat. Est naturæ Iouis ac Martis: uirtus huius sculpturæ est reddere gestantē constantē ac sanū ppetua sanitate:& ideo aliqui fabulosæ dicunt Centaurū fuisse Achillis magistrū eo qd hūc lapidem insignitū Centauro continuo secum gerebat.

Canis alabor est canis imago sedētis i Cācro & i meridie lo
cat. Est Iouis naturæ si i lapide sculptā inueneris tecūq; porta
ueris ydropē nō timebis & a peste ac a morſu canis libaberis.

CSacrarii turubuli siue putei est figura aræ seu putei cū ac/
cenſo igne. A Sagittario & in meridionali pte cōtinet: Natu/
rāq; hēt Veneris ac Mercurii: fert si in lapide sculptus erit ha/
bilem gestantē ad conuocandos spiritus efficere: ac in eorū cō/
uerſione eſſe & ei obedire. Dicunt etiā gestantem reddere or/
natum perpetua uirginitate cum caſtitate inducat.

CYdra seu ſerpētis imago est ſerpentis figura hntis ſupra ſe
urnā circa caput & coruū circa caudā ſituat in Cācro. In me/
ridie: est Saturni ac Veneris naturæ: uirtus eius est efficere ge/
ſtantē diuitē ac habūdātē in oīb; bonis: aſtutū: cautū: ac pru/
dentē: & a nociuis liberat: dicūt reſiſtere omni nociuo calori.

CCoronæ australis figura impiali coronæ aſſimilat eā in Li/
brā ponūt & in meridie naturæ est Saturni ac Martis. In au/
gēdo diuitias eius uirtus ē & hoīem hylarē ac iocūdū facere.

CAgitatoris siue aurigæ imago est hoīs figura in curru tenē
tis hircū i spatula ſiniſtra collocat in ſigno Geminorū: & in ſe/
ptētrione naturā hns Mercurii. Hæc figura in lapide ſculpta
facit geſtantē uenatorem ac fortunatū in capiendo animalia.

CVexilli imago est in ſimilitudinē uexilli expaſi in extre/
mitate haſtæ. Situat in Scorpione & in aſtrali parte: Hæc
in lapide ſculpta efficit geſtantem in militia præeſſe: ac uicto
rem eſſe in bello campeſtri.

CCapitulum decimūquartum de imaginibus magicis: & pri
mo de his quæ aragel poſitæ ſunt.

QXpediti de imaginibus aſtronomiſis nunc ad reliquas
poſitas a diuerſis doctorib; q; magicæ ſūt deſcēdamus:
nec de ipſis ullā rationē reddere poſſumus. Sed tū. doctoribus

credendū est: cū his scientiis hodiernis tpibus careamus: quæ antiq̃s tpibus claruerūt: ac multi de ipsīs scripserūt: & maxie ille sūmus oīum Ragiēl in libro alaz̃ in quo p̃fectā artē tradidit & sine quo in magica arte nullus p̃fecte scire p̃ōt. Nam in prima ala sui opis ponit has imagines & dicit multas h̃re uirtutes cū sculptæ incōueniētibus lapidibus inueniant̃: quæ tñ portari ac custodiri debent cū magna reuerentia.

☉ Draconis formosi ac timorosi imago: si in Rubino siue in alio lapide consimilis naturæ ac uirtutis reperta est. Scias uirtutem eius esse in augendo bona huius sæculi: & Hylarem ac sanum gestantem efficit.

☉ Falconis imago si in Topatio reperiatur ad acq̃rendam beniuolentiā Regum Principum ac magnatum facit.

☉ Astrolabii imago si in Saphiro sculpta fuerit uirtus eius erit augere diuitias ac futura prædicere.

☉ Leonis bene formati imago si in granato sculpta fuerit uirtutem habebit præseruare honores sanumq̃ reddere gestantē ab omnibus ægritudinibus: honores quoq̃ præbet & ab aduersis casibus in itineribus gestantem custodit.

☉ Asini imago si in Crisolito sculpta inueniatur uirtus eius erit futura pronosticari ac prædicere.

☉ Arietis siue capitis hominis cū barba imago si in Saphiro sculpta erit. Virtutē habet sanandi ac liberandi a multis infirmitatibus & a carcere & ab omni pressura. Estq̃ imago regia cum dat dignitates & honores ac in altum extollit.

☉ Ranæ figura si in berillo sculpta erit uirtutem habet inimicos reconciliare & amicitia inter homines ponere si discordes erunt: si cum ea ipsos tetigeris.

☉ Camelli capitis uel duarū caprarū inter myrti arbores imago si in onyce reperiatur: uirtutem habet cōuocandi congre-

gandi ac constringendi dæmones: si secū quis portauerit & in somno facit terribilia uidere.

¶ Vulturis imago si in Crisolito reperiatur: uirtus eius erit Dæmones uentosq; cōstringere: frenare: ac cōgregare: defendit locum in quo ponitur a malis spiritibus: & ab eorū infestatione: & si quis secum portauerit dæmones ei obedient.

¶ Vespertilionis imago si in Elitropia sculpta erit gestātis potentiam dat supra dæmones: & ad incantationes ualet.

¶ Griffonis imago si in Cristallo reperiatur sculpta uirtutem maximā habebit replere ubera lacte.

¶ Hoīs bñ ornati imago ac hñtis aliqd pulchri ī manibus: si ī cornelio repiat uirtutē hēt strigēdi sāguinē & ad honores cōfert

¶ Leonis siue Sagittarii imago: Si in iaspide reperiatur ad uena ualet ac a febre liberat.

¶ Hominis armati cū arcu ac sagitta imago: Si in Iride reperiatur uirtutē hēt custodire gestātē ac loca in qbus erit a malo.

¶ Hominis imago cū enle in manu: Si in Cornelio reperiatur uirtutē habet p̄seruare locū in quo erit a fulmine ac tēpestate & gestantē a uitiis ac fascinatione custodit.

¶ Tauri imago si in prassio reperiatur ad maleficia iuuare dicitur: & in magisteriis gratiam præbet.

¶ Vpupæ figura cū dragōtea herba añ se: Si ī berillo repiat: erit uirtus eius inuocare aquaticos spūs ac loq; cohibere: Mortuos quoq; notos ad se reuocare ac de q̄sitis ab eis r̄nsa recipe.

¶ Hyrundinis imago in Celonite reperta uirtutē habet pacē ac concordiam inter homines ponere ac conseruare.

¶ Hominis imago cū dextra manu erecta ad cœlū: si in Calcedonio reperiatur uirtus eius erit uincere ciuiles lites ac gestantem reddere sanum & itineribus & a causis noxiis p̄seruare.

¶ Dei nomina in ceraunio si sculpta reperiuntur uirtutem ha

bebunt p̄seruare loca in quibus erunt a tempestatibus: ac potentiam & uictoriam dant gestantibus cōtra inimicos suos.

¶ Vrsi imago si in Ametisto reperiat̄ sugandi dæmones uirtutem habet: & hominē ab ebrietate defendere ac p̄seruare.

¶ Hominis armati imago si ī magnete repiat̄ eius uirtus erit cōferre ad incātationes & gestantē in bello uictorem reddere.

¶ Imagines seu sigilla Chael.

Chael unus ex filiis filioꝝ Israel antiq̄ssimus doctor cū in deserto esset uidit ac sculpe fecit multas figuras sc̄dm cursū signoꝝ ac planetaꝝ & maximū effectū in eis agnouit: & ut hæ imaginū uirtutes posteris paterēt: hūc librū cōposuit in quo p̄ ordinē multæ uirtutes ponunt̄ ut patebit: sitq; b̄ndictus deus q̄ terris tales uirtutes dedit ī salutē humani generis.

¶ Hoīs figura sedētis post aratrū cū lōga barba uultuq; lōgo ac sup̄ciliis curuatis ī cuius collo sint q̄ttuor hoīes iacētes: & q̄ teneat ī manibꝯ uulpē ac uulturē: si talis lapis ī quo hæc erūt: ♀ collo suspēdat̄: ad oēs plātatiōes ualet & ad inueniēdū thesauros: nā si sub ceruice dū in lectū ibis īpones: in somno uidebis thesauros ac modū extrahēdi. Est & alia eius uirtus ē cōferre ī agridudinibꝯ brutoꝝ cū aquā biberit ī q̄ hic lapis lotꝯ fuerit.

¶ Hominis imago habētis ad collū clipeū & in capite galeā tenētis in manu gladiū ac cōculcātis sub pedibus serpētem in iaspide rubeo sculpta si collo suspēdat̄ oēs gestans sup̄abit inimicos in p̄lio & maxime si cōmissum fuerit die martis.

¶ Equi imago habētis crocodillum superse in iacinto sculpta uirtutem habet reddere gestantē uictorem in ciuilibus causis: ¶ & ornatum ac morigeratum efficit: & amabilem reddit: debet in auro ligari: quoniā ex auro uirtus eius augmentatur.

¶ Hominis figura sedētis ac mulieris stātis ante eū cū capillis sp̄atis uersus rens: & uiri sursum aspiciētis: si in Cornelio

♀ sculpta reperiat: uirtus eius erit q̄ si q̄s tactus fuerit cū ipso lapide ducet ad uoluntatē ac obedientiā tangentis: & ex omnibus beniuolentiā acquirere sub lapide cum ligatur debet apponi parum ambræ ac terbentinae.

♁ Equi spumantis ac feruidi sup̄ quē niger sedeat cū sceptro ī māu figura iuēta ī ematite sculpta: regnādi ptatē p̄bet ac amissam grām restaurat debetq; ī æq̄li pōderi auri ac argēti ligari.

♁ Hoīs sedētis cū accēsa cādela ī māu imago si ī crisolito sculpta repiat gestatē diuitē efficit debetq; ī purissimo auro ligari

♁ Cerui seu Venatoris: aut Canis: aut Leporis: figura si sculpta reperiat uirtutem habet frenandi dæmones lunaticos ac freneticos & qui in nocte militant.

♁ Mulieris imaginē hntis in uua manu auē & in alia piscē si sculptā inuenies scias ipsā uirtutē hñe ī capiēdis piscib; ac auibus: debet in argēto ligari: ualet his q̄ tale exercitiū exercēt.

♁ Cornute figura q̄ sic format. Nā anterior ps ē eq; posterior uero capræ si ī aliquo lapide sculpta repiat dat hitū ī alēdis ac armādis aialib; siue bestiis oīum generū: d̄betq; ī plūbo ligari.

♀ Mulieris sedētis cū tuba super equū seu militis currētis cū cornu ad collū ac cū arbore añ se figura si sculpta repiat ī aliquo lapide uenatorib; uenādi gratiā p̄stat si secū portauerint.

♁ Hominis flexis genibus sursum respicientis ac tenentis pānū figura: si in lapide sculpta erit ac tecū portaueris: dat gratiam ac diuitias in rebus emendis ac uendendis.

♁ Vulturis imago cū ramo oliuæ ī ore: si ī Pirite sculpta erit tecūq; portaueris ī argēteo annulo ad multa cōuiuia uocatus eris: & cū in his fueris oēs te aspicient cōmestione dimissa.

♁ Scorpiōis ac sagittarii figura ad iuicē pugnātiū: si ī aliquo lapide repta erit: & cū ipsa cerā ip̄fferis: & cū ipsa aliquos tetigeris: maliuolos ac discordes beniuolos efficies: ī argēto liget.

☉ Arietis ac Leonis medietatis figura: si in aliquo precioso lapide sculpta erit: si discordes cum ea tetigeris: amabiles ac concordes efficientur: debetq; in argento ligari.

☉ Mulieris in superiori pte. In inferiori uero Piscis figura: si in iacinto sculpta erit q̄ in manu speculū teneat: & i altera ramū: Eam in annulo aureo liga ac in digito tene. Cum uero inuisibilis esse uolueris uolue lapidē dicti annuli uersus palmā manus & eam claude & inuisibilis eris.

☉ Hominis armati figura hñtis supra dexterā crucē cū stellis si i aliquo precioso lapidū iuēta erit. Scias ad fruges ac messes ualere: & in qua regione erit. Ibi tempestas nocere nō poterit.

☉ Basilisci seu Syrenes. Cuius pars una est fœminæ: Inferior uero serpētis figura si in aliquo precioso lapidum inuenta erit uirtutem habebit fugandi animalia uenenosa.

☉ Basilisci pugnātis cū dracone figura & desup sit caput hoīs si in Cornelio repta fuerit: & ad collum suspendat: ille habebit uirtutē superandi oēm bestiam tam terrenam q̄ marinam.

☉ Hominis nudi inflati figura cū altera hoīs figura bene induti ac tenētis in una manu scyfū: In altera uero ramū herbæ si in Gagate lapide inuenta erit uirtutē hñe scias liberandi oēs febricitantes si per triduum secum portauerit.

☉ Hoīs statuā hñtis caput bouinū & pedes aqlæ si i aliquo lapide sculptā iueneris tecūq; portaueris nullus de te male loq̄t.

☉ Hominis imago sculpta in diadoco stantis ac magnæ stature tenētis in manu dextra obolū & in alia serpētē sitq; sup caput hoīs figura Solis & prostratū sub pedibus teneat leonem & posita fuerit in annulo plumbeo cū modico Arthemisiæ ac radice fenugræci cū tecū habueris in ripa fluuii & uocaueris malignos spiritus ab eis de q̄sitis responsum accipies.

☉ Hoīs figura stātis ac tenētis fasciculū herbæ appensū collo

cū grossitie renū ac āplitudine spatulæ: si ī uiridi iaspide sculpta erit. Scias ipsā auxiliū p̄bere febricitātibus ac a febre liberate: Et si qs artē medicinæ exercet: secūq; portauerit in discer nēdis ægritudinib; ac cognoscēdis medicinis ac herbis: In dā discq; potionibus maximā gratiā p̄bet: In Emoroydibus ac mēstruis: & ī oī fluxu sāguineo auxiliū p̄bet & ī instāti cōpescit.

¶ Turturis marini imago si ī lapide nigro de quo parāgonēs fiunt reperta fuerit: & in annulo plūbeo ligata ferat nō poterit lædi ab aliquo & a senioribus ac dominis terrar; diligetur.

¶ Aquarii figura si sculpta fuerit in uiridi iaspide: & qs secū portauerit: lucrū p̄bet in emēdis ac uēdēdis reb; & ab eo mercatores cōsiliū quærent: ac in suū domiciliū merces portabūt.

¶ Auis quæ in ore suo foliū tenet: & in eius conspectu sit caput hominis respiciētis ipsam auē: si in lapide parangoni sculpta inueniat: eamq; in auro ligaueris ac tecum portaueris diues eris ac locuplex & ab omnibus ueneraberis.

¶ Iouis figura q̄ est hoīs sedētis sup cathedrā quadrupedem: & sint ibi quattuor hoīes stātes ante Iouē: sintq; manus Iouis erectæ uersus coelū & in capite habeat diadema. Si in iacinto sculpta erit ac in auro ligata. Et qs talem annulū secū portauerit: seu figurā huius annuli impressam in cæra collo suspendet a regibus ac sapientibus quicquid uoluerit impetrabit.

¶ Hominis imago hñs uultū leonis & pedes aqlæ & sub pedibus eius sit draco biceps & cauda sit extensa. In manu uero ipsius hoīs sit baculus cū quo pcutiat capita draconis: si in cristallo sculpta erit aut in aliquo p̄cioso lapide & ligata sit in auralcalco & sub lapide sit muscus & ambra si qs fert secū talē lapidem uterq; sexus omniū inclinabit sibi: ac spūs obedient ei: & facultatē augebit ac maximas diuitias accumulabit.

¶ Hoīs sedētis sup aqlā ac ī manu uirgā tenētis imago. Si in

efestide lapide seu cristallo inuēta erit: & i annulo æreo seu cu
preo ligata: si qs hūc annulū in die solis añ ortū ipsius aspexe
rit: oēs inimicos suos uincet & supabit. Et si in die Iouis aspe
xerit uictor belli erit ac libēter oēs hoīes ei obediēt. Sed opor
tet gerētē uestiri albis uestibus ac a colūbina carne abstinere.

☞ Hominis figura eqtātis ac tenētis in una manu frenū & in
alia arcū tensum ac hntis gladium cinctū. Si in pirite lapide
sculpta erit: & in annulo aureo ligata. Et quis secū portauerit
eum uictorem reddet in præliis nec quis ei resistere poterit.

☞ Mulieris imago hntis crines sparsos sup mamillas & in ei9
cōspectu sit uir quasi adueniēs faciensq; ei aliqd amoris signū.
Si in iacinto seu cristallo sculpta erit ac in auro ligata & sub
lapide sit ambra aloes & herba q̄ poliū dicit̄. Ferētī hūc lapi
dem in annulo oēs obedient: & si mulierē cū eo tetigeris uo
luntatē tuā faciet: & si capiti tuo supposueris: cum uadis dor
mitū quicquid uolueris in somno uidebis.

☞ Hominis imago sedētis sup Piscē: & sup caput hominis sit
pauo: si in lapide rubeo sculpta erit: & ipsam sub tabulā in cō
uiuio posueris nemo comedens cum dextra faciabitur.

☞ Hominis nudi stātis figura & a dextra eius sit puella stans
cuius capilli sint ligati circa caput: & uir teneat dexterā suam
sup collum puellæ & sinistrā sup pectus: & uir aspiciat uultū
eius: & ipsa aspiciat in terrā. Si in aliquo lapide sculpta erit: ac
in ferreo ligata annulo: & sub lapide sit parū linguæ passeris
ac upupæ: mirre: aluminis: sanguinisq; hoīs æqualiter parū: q
hūc annulū portauerit: inuictus erit nec ullus poterit ei resiste
re: nec fera aliq̄ ei nocebit. Epilēticis quoq; ualet: si cerā rubeā
signaueris cū eo: & si ad collū canis ponat̄ latrare nō pmittit.

☞ Hominis imago tenētis in manu flores si in cornelio scul
pta erit ac in ānulo stagnæo posita & annulus fabricatus fuerit

die Lunæ uel Veneris in prima octaua uel duodecima hora:
Postea tange quæ uolueris cum dicto annulo & obediet tibi.

¶ Hoīs barbari figurā hñtis uultū lōgū:supciliaq; curua: sedē
tis sup aratrū iter duos tauros:hñtisq; uulturē ī manu:si ī lapī
de sculptā repies scias uirtutē hñe/in plātatiōe arborū & ī inuē
tione thesauroꝝ ac uictorē in plio efficere. Serpētes a facie ge
stātis fugāť. Epilēticos sanat:& oēm timorē ac uexationē ma
lorū spirituū liberat debetq; in annulo ferreo ligari & gestari.

¶ Hominis tenētis falcē ī manu sup caput suū figura:& sub
pedibꝰ crocodillū:si in lapide sculpta erit ac ī annulo plūbeo
ligata:& sub lapide sit parꝰ radicis squillā:q; secū hūc annulū
portauerit ab inimicis securus erit:& in itinere a latronibus.

¶ Hominis figura tenētis gladiū ī manu ac sedētis supra dra
conē. Si in ametisto repta erit ac in plūbeo annulo ligata uel
ferreo:& in digito feratur. Et oēs spiritus obedient & reuela
bunt ei thesauros ac quæsitā qualiacūq; fuerint.

¶ Aquilæ stātis figura si in ethice lapide sculpta erit ac in an
nulo plūbeo ligata uirtutē habet qui secū portauerit capiendi
multos pisces nec ulla fera ei nocebit & ab hoībus diligitur.

¶ Hoīs stātis ac tenētis ī manu mucronē figurā si ī onychino
sculptā iuenies/ scias uirtutē hñe si qs secū portauerit honorari
ab oibꝰ dnationibꝰ ac principibꝰ & similiter ab oibꝰ hoībꝰ.

¶ Leporis figura sculpta in iaspide præseruandi gerentē a dæ
moniacā umbra uim habet ne ei noceat.

¶ Hoīs hñtis in manu palmā figura si ī aliquo lapide sculpta
erit reddit gestatē gratū ac amabilē potētibus ac principibꝰ.

¶ Auctor iste Chael ponit ēt imagies astronomicas:sed qa añ
positæ sunt:nō repetā. ¶ Imagines seu sigilla Thetel.

¶ **T**hetel ut supra diximus uetustissimus doctor tractās de
sculpturis lapidū dicit q; si hæ sculpturæ quæ inferius

dicentur incōuenientibus lapidibus reperiantur maximā uirtutem habent & Primo.

CHoīs imago ī iaspide hñtis scutū in sinistra & in dextra idolum uel aliqd bellicosū: & loco pedū sint uiperæ: & loco capitis hoīs sit caput galli siue leonis: & cū torace: hic lapis sic sculptus uirtutē habet cōtra inimicos: ac uictorē gestatē reddit: & ad uenena ualet. Sāguinē quoq; stringit a quocūq; loco fluat.

CHominis figura hñs fasciculum herbæ in collo si in iaspide reperiatur uirtutē habet discernendi seu cognoscendi infirmitates. Sanguinē a quocunq; loco fluat frenat: dicunt Galienū hunc lapidem habuisse quē semper uehebat.

CCrucem sculptam in iaspide uiridi dicūt habere potentiam liberandi gestantem a submersione aquæ.

CFœmina habens in una manu auem & in altera piscē si sculpta erit in crisolito ad negociandum multum ualet.

CLupi figura si sculpta in iaspide reperiatur contra uersutias ualet: ac in sana uerba prohibet proferre.

CCerui figura in lapide sculpta uirtutem habet sanādi ac liberandi lunaticos & freneticos.

CAgni imago si in lapide sculpta erit. Gestantem efficit securum a paralisi ac a quartana febre.

CVenatoris figura in iaspide sculpta gestantem efficit habere uirtutem sanandi dæmoniacos ac freneticos.

CImpatoris figura in iaspide sculpta cū capite erecto gestatē reddit amabilem ab omni creatura & quid petierit obtinebit.

CVirginis figura cum ueste pfusa tenentis in manu laurū si sculpta in iaspide repiat gestantē efficit securū a submersione. Nec a dæmone uexabitur: facitq; potentē ac impetrantē oīa.

CHominis figura habēs palmā inscriptā in manu si in iaspide inueniat potentē reddit gestantē ac principibus gratum.

¶ Sculpturæ seu imagines Salomonis.

Quætuor antiquissimū inueni librū de sigillis lapidū cuius titulus talis erat sine auctoris noīe: Credo tñ fuisse Salomonis quia in eo libro multa opera Salomonis erant.

In noīe dñi hic est p̄ciosus libellus quē filii Israelitici ī deserto fecerūt scđm nomē tuū dñe & scđm cursū stellarū.

¶ Hoīs sedētis sup aratrū figura qui hēt collū paruū & plixā barbā: & q̄ttuor hoīes iaceāt ī suo collo: & teneat ī manib⁹ uulpē: & in alia uulturē scias istud sigillū si collo appēdas ad oēs plātatiōes ualere: & ad oēs thesauroꝝ inuētiones. Probationē istius an ualeat sic facias: accipe lanā nigrā purā sine tinctura & inuolue lapidē & iter paleas tritici pone & sup ip̄m iace cū capite in somnis uidebis oēs thesauros de regiōe ī qua eris: & quō illos hñe poteris. Amplius aliā habet uirtutē qm̄ sanat oēs bestiāꝝ langores si aquā in qua lotus fuerit bibent.

¶ Hominē sculptū in iaspide uiridi qui hēat clipeū pedentē collo & sup caput galeā & gladiū erectū & pedib⁹ serpentem calcet: pone ad collum & non timebis ullum inimicū: tñ iners nō sis: in omnibus rebus erit uictor & maxime ualet in rebus martialibus debetq; in are ligari.

¶ Equū gerentē supra dorsum calchatricē seu crocodillū: si in iacinto albo iuenies scias ualere in placidis ac loq̄lis oīb⁹ & illi co ab oīb⁹ hoīb⁹ ac belliis eris amabilis debetq; ī auro ligari.

¶ Hoīem sedētē & mulierē stantē añ eū hñtē capillos extēfos usq; ad femur & q̄ fœmina leuet oculos sursum: si in cornelio sculptū inuenies scias uirtutē eius eē q̄ oīs homo uel fœmina tacta ab eo sigillo obediens erit tibi ad omnē uoluntatē tuā: debet in tanto pōdere auri ligari quātū lapis ponderat & sub tus poni herba betonica & ambra.

¶ Equū spumantē & supra se sit uir tenēs sceptrū in manu: si

in ametisto sculptū repies: scias istud sigillū pdesse ad oēs res quas habet q̄ illud fert & oēs Principes ac primates obediētes erūt ei. Debet ligari in auro uel argento in duplo ad sigillum.

☞ Fœminā tenentem in una manu auem & in altera piscem: si in cristallo sculptam inuenies. Scias ualere ad capiēdū aues debet in argento ligari.

☞ Cornutum animal q̄ equū subtus se ferat & equus retro se ducat medietatē capræ: si sculptū inuenieris in aliquid precio/ forum lapidum: scias ualere ad domandum omnes bestias: de/ betq; in annulo plumbeo poni.

☞ Militem super equū currentem cū cornu ad collum: & sit arbor ante se si sculptū in aliqua preciosa petra inuenies: scias ualere in omnibus uenationibus.

☞ Hominem flectentem genua & sursum aspicientem: & unū pannū teneat: si in turchetia sculptum inuenies: scias ualere ad emendas ac uendendas res & caste fer.

☞ Fragulæ figuram quæ in ore ferat ramum oliue si in pirite sculptam inuenies & in annulo argenti eam posueris in cōui/ uis ab oibus inuitatus eris: & qui ibi erūt nō comedent. Sed omnes te aspicient si in dextra manu in conuiuio portaueris.

☞ Scorpionis & Sagittarij figurā inter se bellantium si in ali quo lapide inuenies: pone illū in annulo ferreo: & si uis cogno scere illius uigorem cōprime figurā in cera & quoscūq; cū illa palpaueris inter se statim discordes erunt.

☞ Arietis figurā cū medietate bouis si in aliq̄ gēma inuenies liga in annulo argenteo: tange quē uis & eris concors.

☞ Fœminā sculptā & mediū piscē q̄ i una manu teneat specu lū & i alia ramū si in iacinto marino iueneris pone i ānulo au reo & copi sigillū de cera & feras i digito. Et qñ uolueris ire q̄ nullus te uideat: tene petrā itus palmā stricte & hēbis effectū.

CHomini arātis & supra illū sit manus dñi faciens signū & iuxta illud sculpra sit stella: si in aliqua gēma figurā inuenies & honestissime tuleris: in qua regione eris a tempestate nō peribis & fructus terræ similiter in illa non peribunt.

CCaput & collū sculptū in uiridi iaspide si inueneris liga in ānulo argēteo uel æreo feras illud & nullo mō pibis & ī ānulo scribe i. t. a. s. l. i. a. s. B. B. P. P. N. E. N. A. & saluabit corpus tuū ab oī infirmitate & maxie a febre uel ydropisi & ad capiendū aues dat magnā gratiā. Et eris rōnabilis ac amabilis in oib⁹ rebus. In plūis ac placidis sūmus eris: fœminas ad cōcipiendū iuuat ac ad parturiendū: pacē ac cōcordiā & plura bona dat illis qui eum tulerit: tñ iustissime ac honestissime feras eum.

CBasilisci ac sirenis maris imaginē cuius supremā medietas est fœminæ: inferior uero serpētis si in aliq̄ gēma inuenies: fer tecū: & poteris t̄gere oīa uenenosa aīalia sine aliquo nocumēto.

CBasiliscū & draconē inter se h̄sitātes si in cornelio inuenies sculptos sitq; ibi caput bouis. Pone illū ad collū: si uis bellare cū aliqua bestia siluestri uel marina cito erit uicta.

CHomini nudi inflati & coronati qui teneat in una manu scisum & in alia ramū herbæ: si in Gagate imaginē sculprā inuenies pone in annulo cuius uis metalli: & oīs homo qui habuerit febrem si illum ferat statim sanabitur.

CHoīs stātis cuius caput sit bouis: Pedes uero aquilæ figurā si in aliq̄ gēma sculprā inuenies. Illam figurā in cera cōprime & eam fer tecū & non inuenies hominē tibi male loquentem.

CHoīs erecti ac magni figurā q̄ in una manu teneat obolū: & in alia serpētē & supra hoīem sit sol insculptus & hō sub pedibus teneat leonē: si in diacodo sculprā inuenies. Illā pone in annulo plūbi & subtus pone radicē arthemisiæ & radicē fenu greci. Fer tecū sup̄ ripā aquæ: & uoca quēlibet malignorū spi-

- rituū & habebis ab eis respōsum de omnibus rebus quæ sitis.
- C**Hoīs stātis figurā & hñtis humeros magnos ac renes & in collo onus herbarꝝ: si in iaspide uiridi sculptā inuenies fer tecū & liber eris a febre acuta. Sed si fueris medicus gratiam habebis in medicādo. Sed si petra fuerit guttata: pone in ānulo argenti: qm̄ emotoicos idest uomentes sanguinem sanat.
- C**Turturis figurā si in parāgone inueneris sculptā & ponas in annulo plūbeo: & qui fert nūq̄ uulneratus erit nec malū accipiet. Sed ab oibus hoībus honorabit: & maxime a senioribꝰ.
- C**Auis tenentis foliū in ore & in eius cōspectu sit caput hoīs aut uulturis: figurā: si in parangone aureo sculptā inuenies: liga in annulo qualiscūq; fuerit locuplex superfluis diuitiis acceptus & ueneratus eris ab hominibus.
- C**Aquarii figurā si in uiridi turchesia sculptam inuenies qui eam fert ex omnibus quæ uendiderit ac emerit lucrum acquirat. Ita q̄ emptores inuestigabunt eum.
- C**Viri iuuenis tenētis in capite coronā & sedentis sup thronū q̄drupedē & sub quolibet pede sit uir stans retinēs cathedrā in collo sitq; circa caput sedentis circulus & manus eius sint erectæ ad cœlū: si hāc figurā in iacinto albo sculptā repies: pone hūc lapidē in argēteo annulo in æquali pondere ad lapidem: & sub lapide pone de masticæ & terbētina. Fac sigillum ī cera & da cui uis & gerat ad collū uel supra se anulum seu sigillum & uadat ad regem uel potentē uel ad sapientē pura mente & caste impetrabit ab eis quid uoluerit.
- C**Mulieris figuram hñtis crines sparfos uel mamillas nudas: & in eius cōspectu sit uir iminēs ac cernēs eius faciem: si in iacinto granato uel cristallo inueneris sculptā & ligaueris in annulo aureo tanti pōderis ut lapis est: & sub lapide sit ambra ligatū aloes & polipodiū ferens erit placabilis oibus & obediēt

ei: & si supponatur capiti in somnis quæ uoluerit uidebit.

¶ Viri sedentis super piscem figuram si in iaspide rubeo sculptam inuenies si in panno alicuius hominis imponatur in cōuiuio cum dextero brachio comedens non saturabitur.

¶ Viri barbati tenētis florē in manu figurā si in cornelio sculptā inuenies ac ligaueris in annulo stagneo & fiet annulus in reuolutione lunæ uel die ueneris luna prima uel octaua & tan ge quēcūq; uolueris ueniet ad uoluntatem tuam.

¶ Serpentis figuram habentis supra dorsum uirum & super caudam corium si in aliquo lapide sculptam inuenies qui hūc lapidem supra se portauerit oibus habundabit & erit altutus.

¶ Viri stantis ac tenentis falcem in manu supra caput suum sub pedib⁹ cuius sit crocodillus: figurā si in aliquo lapide sculptam inuenies. Mitte in annulo plumbeo: & sub lapide pone paræ radicis squillæ. Portans eū ab oibus inimicis securus erit: & si eis obuius fuerit: non erit qui loquatur malum.

¶ Viri stantis supra draconē qui in manu teneat gladiū figurā si in Emathite sculptā inuenies: pone in annulo plūbeo uel ferreo & obediēt ei oēs spiritus q; in tenebris habitāt reuelabūtq; ei thesauros leui carmine ac extrahendi modum ostendent.

¶ Leonis uultus uel draconis hñtis duo capita cū cauda delicata uel uiri in cuius dextra sit baculus & pcuriat caput leonis seu capita draconis figurā si i cristallo sculptā inuenies: in auricalcho pone & sub lapide sit muscū: & ambra tecū portas & omnes obediēt tibi & facultatē ampliabis. Sigilla cum eo ceram & da cui uis & habebit eandem uirtutē.

¶ Viri equitantis ac tenentis in manu eius frenū & in alia arcum cū gladio cincto figurā si in pirite sculptā inuenies: & in annulo aureo ligetur: gestantem uictorē reddit in plio cui nemo resistere poterit. Et si qs hūc annulum in oleo submerferit

muscato: & unxerit uultū suū cū dicto oleo muscato oēs me-
tuent qui eum uidebunt nec ei resistere poterunt.

¶ Viri stantis ac hñtis loricam indutam: & in capite galeam:
in manu uero gladium euaginatū figurā si in aliquo lapide
sculptam inuenies: & in annulo ferreo tanti ponderis ligaueris
ferenti hunc in proelio nemo resistere poterit.

¶ Viri stantis qui sit nudus & a dextris eius sit puella nuda
stans: & eius capilli sint ligati circa caput: figuram si in ma-
gnete sculptā inuenies: & uir teneat dexterā suā supra collum
puellæ & sinistrā super pectus & uir aspiciat uultū puellæ &
ipsa aspiciat terrā: pone in annulo ferreo tāti pōderis quāti est
lapis: & mitte sub lapide linguam upupæ: Mirrā: alumē: & de
sanguine hoīs quantū lingua auis ponderat. Ferenti annulum
nullus inimicus poterit resistere in conspectu eius siue in bello
siue alibi: nec latro nec fera nocens poterit intrare domum in
qua p̄dictus lapis fuerit. Et si epilepticus aquā biberit in qua
lotus fuerit sanabitur. Sigilla cū eo ceram rubeam & pone ad
collum canis & quādiu ibi fuerit nunquā latrāre poterit si qs
postea dictam cerā rulerit inter latrones & canes ac inimicos
nullum ab eis damnum accipiet.

¶ Viri barbati habentis longum uultū & curuata supercilia
sedentis super aratrū inter duos tauros baiulantē culturam in
manu: & i collo eius sit caput hominis & caput uulpis figurā
si sculptā in aliquo lapide inueneris: Ad plantatiōes ac ad oēs
culturas ualet: ad inueniendū thesauros: & ad bellandū con-
uertit inimicos in caritatē: ac in multis infirmitatibus ualet.
Et si quis eū portauerit fugient serpentes a facie eius. Epilenti-
cos quoq; sanat. Et si infans eū portauerit ad collum timorem
ab eo expellit ac uexationem maloz spirituum & si eger por-
tabit: sanitatem recuperat ut maiorem uirtutem habeat debet

poni in annulo ferreo in duplici pondere ad lapidem.

CAquilæ stantis figurâ si in Ethice sculptrâ inuenies:& in annulo plumbeo pones gerens eū erit acceptus ac amatus ab hominibus & animalia obedient ei:& si in eo sculptus fuerit piscis:& portans eum uadat ad piscadum multos capiet pisces.

CViri tenentis in manu mutationē figurâ si sculptrâ in euchiolo inuenies:pone in quo uis annulo.Gerens erit timoratus ac ueneratus & dominationes ac principes eum honorabunt.

CArietis & semi leonis figurâ:si in aliquo p̄cioso lapide sculptam inuenies:& in argenteo annulo ligaueris:si cū eo discordes tetigeris:statim in concordiam uenient:

CEqui alati qui pegasus dicitur figurâ si in aliquo lapide sculptam inuenies.Optimus est militantibus:& in campestri bello dat audaciam:ac uelocitatem bellantibus & dicitur liberare equos ferentes hunc lapidem ab infirmitatibus futuris.

CVrſi ac serpentis circūdantis ursum figurâ si in aliquo lapide sculptrâ inuenies astutū ac in p̄posito permanentem efficit.

CHerculis figurâ tenentis in dextra clauē interficientis leonē seu aliud monstrū:si in aliquo lapide sculptam inuenies.Scias dare uictoriam gerentis in campestri bello.

CArboris uel uitis uel spice.Figuram si in aliquo lapide sculptam inuenies gerentem in uictu ac uestitu habundare facit:& principes sibi beniuolos ac placatos efficit.

CMars armatus uel uirgo stolata cum circūflexa ueste tenēs in manu laurū:si in iaspide inuentus fuerit potentem gestantē efficit ad omnia perficiendum:& a morte uiolenta ac submersione aquæ liberabitur:& a casibus aduersis.

CMartis figura si inuēta fuerit quæ est militis cum lancea in aliquo lapide audacem animosum ac bellatorem inuictum gestantem reddit.

☉ Iouis figura quæ sit in forma hominis: & arietinum habeat caput in quocūq; lapide fuerit gerentem efficit amabilem ab omni creatura: & cito obtinebit quicquid petierit.

☾ Capricorni signum sculptum in cornelio: aut in aliquo alio lapide in annulo argenteo ponas ac tecum porta. Nec in per/sona: nec in ære ab inimicis læsus eris. Nec iudex cōtta te. sen/ tentiam iniustam feret. In negociatione ac honore habūdabis & amicitia multoꝝ acquires: ac omnes fascinoes quæ cō/ tra te factæ erunt destruent: & in prælio nullus inimicus quā/ tū cunq; fortis fuerit tibi resistere poterit.

☿ Sigilla seu imagines Hermetis.

HERMES In libello quadripartiti quindecim narrat imagines quia possibile est ipsas inuenire de ipsis men/ tionem facio.

☾ Capitis hominis cum longa barba ac parum sanguinis cir/ ca collum si in adamante reperiatur imago sculpta. Scias ad ui/ ctoriam ac audaciam conferre: & corpus ab illeisionibus præ/ seruare. Valetq; ad impetrādū gratiā a regibus ac principibꝯ.

☽ Virgo ut puella uel lāpas. In cristallo sculpta si inuēta erit: scias uirtutem habere custodiendi oculorum lumen.

☾ Hominis litigantis uel Dei figuram si in rubino sculptam inuenies ad honores ac diuitias confert.

☾ Hominis uolentis in instrumentis ludere similitudo in Sa/ phiro. Si sculpta erit hominem exaltat: ac gratiosum omni/ bus reddit.

☾ Canis leporini figurā in berillo sculptā. Scias ualere ad ma/ ximos honores & famā ac beniuolentiam acquirendam.

☾ Galli imago uel trium puellarum si in Achate reperiatur: ho/ minem gratiosum apud deum & homines efficit: & in acris/ piritibus dat potentiam: & in magica arte ualet.

C Leonis uel murilage figura si in granato sculpta erit: diuitias ac honores p̄bet: cor latificat: & tristitiā expellit.

C Cerui aut colubinis imago si in onychino sculpta erit. Scias gestanti animositatē præbere: Dæmones fugare: ac constringere & congregare: nociuosq; uentos compellere.

C Hominis figura in similitudine mercatoris portantis merces ad uendendū: Aut hominis sedentis sub centurione si in smaragdo reperiatur: diuitias dat uictorēq; reddit & ab angustia ac a malo subleuat.

C Tauri seu uituli imago si in magnete repiat̄ secū portās securę p̄gere poterit in oīa loca absq; molestia ualet ēt cōtra oēs incatatiōes & ficticia ad cōmouēdas de loco uno ad aliū locū.

C Equi aut lupi figura si in iaspide reperiatur febres fugat & sanguinem stringit.

C Hominis figura sublimati aut coronati si in topatio figura ta erit: gestantē efficit bonū: morigeratū: ac dilectū corā deo: & hominibus honores ac dignitates præbet.

C Hominis armati cū ense in manu. Si in Sardio: siue Amethysto sculpta reperiatur imago. Gerenti acquirere facit bonam ac perfectam memoriā ac sapientem reddit.

C Cerui seu hirci figura si in calcedonio repiat̄ sculpta: erit in uirtute augendi diuitias si in capsula pecuniarū conseruetur.

C Sigilla seu imagines reptæ hincinde a diuersis doctorib⁹ q̄ sigilla hic apposui: & si plures reperiant̄ hic addere poteritis.

O Erui seu leporis imago in iaspide cū cane: seu sit Canis solus imp̄ssus. Talis lapis potētiā hēt lunaticos/melancolicos ac freneticos sedādi: & illos q; in nocte hincinde uagant̄.

C Leporis imaginē in iaspide q̄ nō sit scdm formā signi cœlestis: si tecū portaueris ab ullo dæmone seu spū ledi nō poteris.

C Locusta marina in berillo sculpta rixas conciliat: ac matri/

monium in amore coniungit.

¶ Imperatoris imaginem habentem caput erectum in lapide sculptam si quis secum portauerit diligitur ab omni creatura & si quid ab aliquo perierit obtinebit.

¶ Virgo stolata cum ueste profusa sculpta in iaspide tenensq; laurum in manu gestantem potentē reddit: ac facile ab omnibus impetrantē: nec in aqua submergetur.

¶ Hominis armati seu uirginis tenens in manu laurū cū ueste circūflexa ac stolata gerentem ab aduersis casibus liberat: & maxime a submersione dico si in saphiro sculpta fuerit.

¶ Hominis cum ense in manu imago gestantem uictoriosum in bellis reddit.

¶ Hominis armati in equo cum lancea. Si in smirillo sculpta erit gestantē uictoriosum in campestri bello reddet.

¶ Nocticoracis figura cū auis sit palladis. Si in lapide q; ad scientiā facit sculpta erit hoīem facit scientificū ac loquentē.

¶ Pauonis imago sculpta in decenti lapide ad diuitias: uirtutē habet reddere gestantem diuitem.

¶ Mars armatus in saphiro gestatus submersionē aq; phibet.

¶ Hominis figura interficiētis leonem: aut bestiā cū gladio. Altutū/potentem/ uictoriosum/ ac amabilem gestantem reddit.

¶ Mulieris figura sedentis cum corona in solio ac flexis manibus. Alacrem/ deuotum/ ac pium gestantem reddit.

¶ Venatoris aut cerui seu leporis figura sculpta ī iaspide uim habet uexatum a spiritibus seu freneticum liberare.

¶ Hominis tenentis laurum seu palmā in manu dextra imago portantem efficit causarū ac praelioꝝ uictorem amabilem: ac potentem in regione sua efficit.

¶ Hominis alati figura habentis sub pedibus serpentē ac tenentis caput eius in manibus diuitem/ prudētē/ & amabilem

ab omnibus gestantem efficit.

¶ Hominis figurā cum hircino capite loco sui scias ad acquirendam gratiam ac diuitias ualere.

¶ Formicæ trahentis spicam seu granū in aliquo lapide sculpta imago ad diuitias acquirendas ualet.

¶ Galli figura tenentis in rostro coronā seu zonā in duello uictoriam dat & maxime si in gallinaceo fuerit.

¶ Falconis seu asturis figura sculpta in cornelio gestantem uictoriosum reddit: ac agilem in agendis rebus.

¶ Aquilæ figura in Kabrate sculpta seu in Cristallo gestantē diuitem uictoriosum ac eloquentem reddit.

¶ Equus alatus si integer in aliquo lapide erit sculptus & maxime in Achate hominem in bello uictoriosum ac prouidum in omnibus agendis rebus reddit.

Finis.

¶ Camilli Leonardi Pisarenfis Physici Liber qui Speculum lapidum inscribitur: hic feliciter explicuit: Impressus Venetijs per Ioannem Baptistam Sella Anno Dni .M.D.II. Die Primo Decembris.

